

Általános beszámoló a Társaság a
Szabadságjogokért jogvédő szervezet 2009-es
tevékenységéről

Dénes Balázs elnök s.k.

Budapest, 2010. március 30.

2009-ben a TASZ folytatta korábbi, hagyományos programjait, és új területeken is aktivizálta magát.

2009-ben elindított új programjaink, fontosabb eredményeink:

- Betegjogi programunkon belül a fogyatékkal élők segítése érdekében új programot kezdtünk, melynek fő fókusza a nagy létszámú, mentális zavarokkal vagy értelmi fogyatékkal élő embertársaink számára létrehozott nagylétszámú intézmények 6-12 fős létszámú, lakóotthonokkal való felváltása. A programot betegjogi programvezetőnk mellett egy új kollegánk, Verdes Tamás PhD hallgató viszi.
- 2009 júliusában kezdtünk bele a TASZ első, kifejezetten romákkal kapcsolatos programjának megvalósításába. A programon belül mediációval, közösségfejlesztéssel, érdekérvényesítő technikák átadásával, és természetesen jogi segítségnyújtással dolgozunk. A Romaprogram első néhány hónapnyi munkájának tapasztalatairól filmet készítettünk „Jogtalanul“ címmel, amit eddig 40 ezren láttak hazai videómegosztó oldalakon.
- 2009. második felétől egy munkatársunk kifejezetten a közösségi médiát látja el TASZ-tartalommal. Év végére a a TASZnak 1000 Facebook-rajongója volt, és számos, látszólag a szervezettől független csoportot indítottunk el.
- 2009-ben a TASZ megnyerte első Strasbourgi perét a magyar állammal szemben. Az Alkotmánybírósággal szembeni, 2004-ben indított, Magyarországon elvesztett TASZ-perben a Strasbourgi székhelyű Európai Emberi Jogi Bíróság minden pontban a TASZ-nak adott igazat. A történelmi döntésről azóta Európában számos konferenciát rendeztek: az ítélet az első információszabadság-ügy volt, amit befogadott a nemzetközi bíróság.
- Decemberben mintegy 1100 ember részvételével megtartottuk a TASZ 15 éves születésnap rendezvényét, ezen kívül az év folyamán mintegy két pártoló tagi rendezvényt tartottunk.
- 2009-ben mintegy 2 millió forint támogatást szedtünk be az adó 1%-os felajánlásokból.
- Továbbra is a TASZ az egyetlen olyan szervezet, amely újságíróknak közérdekű adatokkal kapcsolatban ingyenes jogi segítséget és képviselőket biztosít. Az indextől az origóig, a Magyar Nemzettől a Népszabadságig voltak újságíró ügyfeleink 2009-ben.
- Márciusban a TASZ eddigi legsikeresebb külföldi advocacy akcióját hajtottuk végre a bécsi székhelyű UNODC éves konferenciáján.
- Videós programunk több mint 70 filmet készített az év során.

Adatvédelem és információszabadság program

Adatvédelem

Közrendvédelmi törvénycsomag véleményezése

A TASZ 2009. május 20-án küldte meg álláspontját a Kormány által benyújtott közrendvédelmi csomagról (T/9555. számú törvényjavaslat)¹, amely súlyos alapjogkorlátozó módosításokat tartalmazott.

A javaslat felhatalmazást kívánt adni a Közterület - Felügyeletnek térfigyelő kamerák működtetésére. A TASZ évek óta felhívja a figyelmet arra, hogy az információs önrendelkezési jogot súlyosan korlátozó térfigyelés hatékonysága a bűnüldözésben nem bizonyított. A bűnügyi statisztikák nem mutatnak lényeges változást, és a kamera-rendszerek inkább a társadalom kontrollját jelentik, nem pedig egy hatékony bűnmegelőzési, bűnüldözési eszközt.

A törvényjavaslat benyújtásakor kizárólag a rendőrség volt jogosult térfigyelő rendszerek működtetésére, azonban annak szükségességéről az önkormányzat dönt, és az önkormányzat finanszírozza a fenntartását is. A TASZ 2008. decemberében kért tájékoztatást az összes budapesti önkormányzattól a térfigyelő-rendszerekről. Többek között kíváncsiak voltunk arra, hogy az önkormányzatok a döntés meghozatala során mérlegelnek-e alapjogi szempontokat. Az adatokból az derült ki, hogy elég felszínes érvek hangoznak el a kamera-rendszerekről, és az önkormányzatok nem veszik figyelembe az adatvédelmi biztos ajánlását, amely kifejezetten megköveteli, hogy az illetékes bizottságok és a képviselő testület a jogkorlátozó eszközöket csak végső esetben alkalmazza, ha a magánszférát kevésbé sértő eszközök nem bizonyulnak hatásosnak. Felmérésünkéből kiderült az is, hogy Budapesten közel 1.2 milliárd forintot emészt fel a térfigyelő-rendszerek bővítése, üzemeltetése, karbantartása. A felmérést a jogszabályt véleményező álláspontunkhoz mellékelve megküldtük az országgyűlési képviselőknek. Az Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottság a TASZ érveit felhasználva módosító javaslatot terjesztett elő, amely kivette volna a javaslatból a térfigyelés lehetőségét. Ennek ellenére 183 „igen” és 173 „nem” szavazat mellett az Országgyűlés elfogadta a javaslatot. A TASZ – az álláspont egyidejű megküldésével – a köztársasági elnökhöz fordult, hogy éljen törvényben biztosított lehetőségével, és küldje vissza a törvényt megfontolásra a Parlament elé.

Érdekes mellékág, hogy a jogszabály koncepciójának a kidolgozását egy olyan lobbiszervezet végezte, amelyben biztonságtechnikai cégek is benne vannak. A TASZ a lobbis törvény szabályait felügyelő Igazságügyi Hivatalhoz fordult, hogy folytasson le vizsgálatot.

A javaslat egy másik aggályos módosítása értelmében a polgárőrök gázsprayt, a közterület-felügyelők gumibotot kaptak volna. A TASZ álláspontjában kifejtette, hogy indokolatlan az állam legitim erőszak monopóliumának kiterjesztését jelentő felszerelés, mert a bevezetni kívánt módosításokkal növekedhet azoknak az eseteknek a száma, amikor visszaélészerűen használják a felszerelést. A Közterület - Felügyelet tekintélyének és a működésébe vetett bizalom visszaállításának léteznek olyan módszerei is, amelyek nem hordozzák magukban az erőszak monopólium rendeltetésellenes használatának lehetőségét. Ilyen módszer annak tudatosítása, hogy a feladatkörében eljáró közterület felügyelő hivatalos személynek, a polgárőr közfeladatot ellátó személynek minősül, akikkel szemben az erőszakos fellépés súlyos büntetést von maga után. Érveinkkel összhangban több módosító javaslatot terjesztettek be az országgyűlési képviselők, amelyet elfogadott a többség.

Beadványok az Adatvédelmi Biztoshoz

---

¹ A TASZ álláspont http://tasz.hu/files/tasz/imce/TASZ-31_0.pdf címen olvasható

Tanárok értékelése

A Szegei Tudományegyetem egyik tanszéke a diákok számára előírta a kurzusok és a tanárok értékelését. Az értékelés kielemezését és annak eredményét a tanszékvezető a tanszék gyűlésén szerette volna megvitatni, azonban több oktató tiltakozott a személyes adatok kezelése miatt. A tanszékvezető felkérésére a TASZ állásfoglalás céljából beadványt írt az Adatvédelmi Biztoshoz. A TASZ álláspontja szerint az oktatói munka színvonala közfeladat ellátásával összefüggő személyes adat, amely az ún. közérdekből nyilvános adat kategóriájába tartozik bele. Ezt az adatfajtát pedig a közérdekű adatokhoz hasonlóan kell kezelni, azaz nem csupán a tanszéki értekezlet előtt lehet megtárgyalni az elemzést, hanem az teljes egészében nyilvánosságra hozható. Az Adatvédelmi Biztos még nem hozta meg a döntését.

Másolási költségek és a kutatás szabadsága

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára a tudományos kutatás céljából engedélyezi a levéltári anyagok másolását. Egy kutató megkereste a TASZ-t, mert kifogásolta, hogy a másolási költségek irreálisan magasak. A Levéltár oldalanként 80 forintot kér a másolásért, a digitális fényképezést pedig 4000Ft-ért engedélyezi egy fél napra. Ez sokak munkáját megnehezíti, különösen azoknak a vidéki kutatóknak okoz kellemetlenséget, akik a Levéltárba csak anyagot gyűjtenek. A TASZ által megfogalmazott beadványban azt kértük az adatvédelmi Biztostól, hogy vizsgálja meg, hogy a levéltár fenntartásához feltétlenül szükséges-e, hogy ilyen súlyos anyagi teher mellett lehessen másolatot kérni. A TASZ álláspontja szerint a levéltári törvény szabályai egyértelműen utalnak a személyes adatok védelméről és közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvényre, amely értelmében a másolatért legfeljebb az azzal kapcsolatos költség mértékéig terjedően állapíthat meg az adatkezelő költségtérítést. A TASZ véleménye szerint a tudományos kutatás szabadsága megköveteli, hogy az állam ne akadályozza szükségtelenül a kutatómunkát.

A kislétai gyilkosság során súlyosan megsebesített 13 éves kislány röntgenfelvételeit a Magyar Távirati Iroda közzétette. Ezt követően számos internetes oldalon bárki számára elérhetővé vált a felvétel. Az egészségügyi adatok védelméről szóló jogszabályok alapján az érintett testi állapotára, az egészségügyi ellátóhálózat által észlelt és leképezett adat különleges személyes adat. A röntgenfelvétel tehát személyes adat, amelyet akkor lehet nyilvánosan közölni, ha az érintett kiskorú törvényes képviselője ahhoz írásban hozzájárult. Az Adatvédelmi Biztos a vizsgálatában megállapította, hogy hozzájárulás, illetve kifejezett törvényi felhatalmazás hiányában a sajtó képviselői jogszerűen hoztak nyilvánosságra szenzitív adatot. A vizsgálat megállapításairól a Biztos tájékoztatta az MTI elnökét, s felhívta a figyelmét arra, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a jövőben egészségügyi adatok nyilvánosságra hozatala előtt kellő körültekintéssel járjanak el a kollégái.

Adatmegőrzési irányelv értékelése

Az Európai Tanács 24/2006-os irányelve a telekommunikációs adatok megőrzését írja elő súlyos bűncselekmények felderítése érdekében. Az irányelv Európában nagy felháborodást váltott ki, mert lényegében minden európai polgár megfigyelését jelenti. Ezek az adatok mutatják, hogy a telekommunikációs szolgáltatást használó személyek kivel léptek kapcsolatba, milyen internetes oldalakat látogatnak. A TASZ a magyar

szabályozást jelentő hírközlési törvény vonatkozó paragrafusait már 2008.-ban megtámadta az Alkotmánybíróságnál.

Az irányelv előírja, hogy a tagállamok készítsenek statisztikát arról, hogy egy évben a hatóságok hány ilyen forgalmi adatot kérnek ki a szolgáltatóktól. A tagállamok közül csak 7 küldött az Európai Bizottsághoz ilyen adatot, a többi – köztük Magyarország – nem teljesített a kötelezettségét. A TASZ - európai civilszervezettel együttműködve – megkezdte az összes releváns statisztika gyűjtését. Ezek az adatok komoly segítséget jelenthetnek az irányelv – és az ebből fakadó jogkorlátozás – szükségességének megítélésében.

Alkotmányellenes adattovábbítási megállapodás az Európai Unió és az Egyesült Államok között

Átültette a magyar jogba a Parlament azt a törvényt, amely kihirdeti azt a nemzetközi megállapodást, amely alapján az Európai Unió biztosítja, hogy az Egyesült Államokba érkező vagy onnan induló utasszállító járatokat működtető légi fuvarozók a saját utasnyilvántartás adatállományukat megküldik az amerikai Belbiztonsági Minisztériumnak. Ezek az adatok személyes adatok széles körét jelentik, így például – a teljesség igénye nélkül - az utas nevét, az állampolgárságát, a rendelkezésre álló elérhetőségeit, a jegy adatait, a fizetés módját, a poggyásadatait, az ülészetét. Ilyen információk önmagukban és együttesen sokat árulnak el egy polgárról, és szenzitív adatokat is tartalmazhatnak. Az amerikai hatóságok 15 évig tárolják az adatokat, ami a TASZ véleménye szerint a készletező adatgyűjtés tilalmába ütközik.

Rendkívül aggályos eleme a Megállapodásnak, hogy az amerikai Belbiztonsági Minisztérium az egyesült államokbeli kormányzati hatóságoknak már közbiztonsággal kapcsolatos esetekben is átadhatja az európai – így a magyar – polgárok adatait, ami az adatok eredeti céltól való eltérő felhasználását jelenti, hiszen az uniós polgárok adatai átadásának célja a terrorizmus elleni küzdelem és nemzetközi bűnüldözés.

Ellentétes a magyar alkotmányos szabályokkal a harmadik - EU tagállamoktól különböző - országokba történő adattovábbítás lehetőségét biztosító rendelkezés. A Megállapodás kifejezetten rögzíti, hogy „az EU adatvédelmi indokok alapján nem avatkozik be az Egyesült Államok és harmadik országok között az utasok adatainak cseréje céljából fennálló kapcsolatba”, ami lényegében azt jelenti, hogy a személyes adatok védelméről lemond Európa az amerikaiak javára.

A TASZ aggasztónak tartja, hogy az Európai Unió sorozatosan fogad el olyan jogszabályokat, és köt olyan nemzetközi egyezményeket, amelyek ellentétesek a magyar jogrenddel. Súlyos probléma továbbá, hogy a magyar politikusok nem tudják, vagy nem akarják összhangba hozni a magyar alkotmányos hagyományokkal az EU rendelkezéseket, és a kormány semmilyen társadalmi egyeztetést nem kezdeményez a témában. Álláspontunk szerint az uniós tagság nem eredményezheti a személyes adatok hazai védelmi szintjének hátrányos megváltoztatását. Amennyiben a törvényt kihirdetik, a TASZ az Alkotmánybírósághoz fordul a jogszabály felülvizsgálatáért.

Információs szabadság

Az információszabadság program keretében zajlik a TASZ peres ügyeinek 90%-a. A TASZ továbbra is a legismertebb információszabadsággal foglalkozó civilszervezet Magyarországon. Ebből következően újságírókkal gyakorlatilag napi kapcsolatban állunk tanácsadás szintjén, mert gyakran titkolózó állami szervekkel találkoznak munkájuk során. Emellett civil szervezetek és magánszemélyek is megkeresik a TASZ jogsegélyszolgálatát. 2009 első félévében több mint 10 peres ügyünk volt, az alábbiakban összefoglaljuk a jelentősebb ügyek lényegét.

Átláthatóbb pályáztatás – Magyar Helsinki Bizottság vs. Szociális Minisztérium

A Magyar Helsinki Bizottságot képviseltük abban az ügyben, amely eredményeként a Fővárosi Ítéltábla jogerősen megállapította, hogy nyilvános adat az állami szervek által kiírt pályázat győztesével kötött szerződés, továbbá megismerhetőek a pályázatnyertessel kapcsolatos értékelési szempontokat és véleményeket tartalmazó dokumentumok is.

A 2008 decemberében hozott elsőfokú ítélet kizárólag a nyertessel kötött pályázati szerződést találta közérdekű adatnak, mivel közpénzek elköltését jelenti a pályáztatás. Azonban az [elsőfokú döntés](#) az elbírálás szempontjait és a miniszteri döntést megalapozó szakértői álláspontot tartalmazó jegyzőkönyveket olyan döntés megalapozó adatnak minősítette, amely nyilvánosságra hozatala az alperes Szociális és Munkaügyi Minisztérium feladat- és hatáskörének külső, illetéktelen befolyástól mentes működését veszélyeztetné. A TASZ a fellebbezésében rámutatott, hogy egy döntés megszületése után kizárólag akkor lehet eredményesen hivatkozni az adat döntést megalapozó jellegére, ha bizonyított, hogy az adat megismerése a szakvéleményeknek a szabad kifejtését veszélyeztetné. Az Ítéltábla – a fellebbezéssel összhangban – a [jogerős ítéletében](#) rámutatott arra, hogy a Minisztérium által titkolt adatokkal kapcsolatban már végleges döntés született, ezért a pályázat nyertesére és a felperes Magyar Helsinki Bizottságra vonatkozó szakértői vélemény és értékelés megismerhetőek. A bíróság elvi élel leszögezte, hogy az állami szerveknek vállalniuk kell a nyilvánosság próbáját a közpénzek felhasználásával kapcsolatos döntések esetében, és ebbe beletartoznak a döntéshozatali eljárás során keletkezett információk is. A jogerős ítélet precedensértékű jelentősége, hogy közpénzeket érintő pályázatok nyerteseivel kapcsolatos, eddig jellemzően zártan kezelt adatokat ki lehet perelni a titkolózó állami szervektől, és ezáltal átláthatóbb lesz a pályáztatási gyakorlat.

Kutatás szabadsága – TASZ vs. Legfőbb Ügyészség

A TASZ által képviselt jogtörténész a Legfőbb Ügyészség irattárában őrzött, személyes adatokat is tartalmazó anyagokat szerette volna tanulmányozni, azonban az Ügyészség elutasította a kutatási kérelmét, mert álláspontja szerint az ügyészségi irattárra nem vonatkoznak a levéltári törvény kutatás szabadságát biztosító rendelkezései.

A tudományos kutatást biztosító levéltári törvény IV. fejezete (1995. évi LVI. - Ltv.) lehetővé teszi személyekről szóló adatok kutathatóságát. Az ügyészség azonban úgy [értelmezte](#) az Ltv.-t, hogy annak IV. fejezete csak a közlevéltárakban elhelyezett anyagokra vonatkozik, közfeladatot ellátó szervek irattárait nem. Az [elsőfokú ítélet](#) elfogadta a [TASZ keresti](#) álláspontját, és „kutató-barát” ítéletében leszögezte, hogy az irattárak is a törvény hatálya alá tartoznak, tartalmuk ezért kutatók számára hozzáférhetőek, függetlenül attól, hogy a IV. fejezet a közlevéltár mellett nem nevesíti az irattárakat. Ez

egy rendkívül progresszív - és álláspontunk szerint - helyes megközelítés volt, amely a kutatható adatok körét kiszélesítette.

Az ügyészség [fellebbezésében](#) korábbi álláspontját tartva hangsúlyozta, hogy az Ltv. fogalom meghatározása külön kezeli az irattári és levéltári anyagot, illetve kétféle őrzési helyről és módról beszél. Nem lehet ezért arra a következtetésre jutni, hogy a levéltári adatkezelésre vonatkozó rendelkezések alkalmazni lehet az irattárakra, annál is inkább, mert az ügyészségnél lévő adatok később levéltári anyaggá válnak. Utóbbi állítás egy erős csúsztatás volt a Legfőbb Ügyészség részéről, ugyanis az ügyészségi szervezet iratkezelési szabályzatáról szóló 6/1998. LÜ utasítás 1. számú függeléke értelmében az ügyészség nem köteles átadni a személyi iratgyűjtő anyagát a levéltárnak, a szolgálati viszony megszűnése után 50 évvel azok selejtezhetőek. Ez azt eredményezheti, hogy a megtorló perek „vérügyészei” szakmai kvalitásairól és előéletéről a nyilvánosság soha nem tájékozódhat. Mindez úgy történhetett volna meg, hogy az ügyészség az állampolgárokat nem kötő utasításban szabályozza az iratkezelést, ami gyakorlatilag azt eredményezi, hogy az ügyészség dönti el, hogy mi lehet később tudományos kutatás tárgya. (A Legfőbb Ügyészség utasításai ún. „államirányítás egyéb jogi eszköze”, amely normatív aktusok olyan sajátos csoportját jelentik, amelyek az állampolgárok jogait, kötelességeit nem érinthetik, csupán az alárendelt szervezetekre kötelezőek.) A [bíróóság elfogadta a TASZ érvelését, és jogerősen](#) a nyíregyházi forradalmi vezetők elleni megtorló pereket kutató kutatóknak adott igazat.

Az ügyészségnek az eljárás alatt végig az volt az álláspontja, hogy ügyészek személyi anyagai egyáltalán nem képezhetik tudományos kutatás tárgyát. Amennyiben a bíróság elfogadta volna ezt az érvelést, úgy a közvélemény soha nem szerezhetett volna tudomást arról, hogy a szabadságharcosokra halálbüntetést kérő ügyészek milyen szakmai múlttal és egyéb emberi kvalitásokkal rendelkeztek. Az ítélet precedenst teremtett, az ügyészségi irattárak ezentúl tudományos kutatás céljából a kutatók számára hozzáférhetőek.

TASZ vs. Nemzetbiztonsági Hivatal – Mennyire figyelik az embereket?

Az Európai Unió minden államában a szolgáltatók kötelesek [megőrizni az összes telekommunikációs forgalmi adatot](#), amihez a Nemzetbiztonsági Hivatalnak gyakorlatilag korlátlan hozzáférése van, így megismerheti például, hogy milyen internetes honlapokat látogatunk, kinek telefonálunk és milyen hosszan. A TASZ arról szeretett volna információt kapni, hogy egy évben hányszor kötelezi a Hivatal a szolgáltatókat az állampolgárok személyes adatainak továbbítására, azonban a Hivatal arra hivatkozva megtagadta a felvilágosítást, hogy a tisztán statisztikai adatokat is államtitokként kezeli. Az adatmegőrzést előíró uniós irányelv azonban kötelezővé teszi, hogy a tagállamok a megfigyelésről statisztikát vezessenek, és azt az Európai Bizottsághoz eljuttassák. Az irányelv nem írja elő, hogy titkosan kell kezelni ezeket az információkat, ezért [keresetünkben](#) arra hivatkozunk, hogy ellentmondás van a magyar és az uniós jogszabályok között. Az elsőfokú tárgyalásra a Nemzetbiztonsági Hivatal képviselőjében szabályszerű idézés ellenére senki nem jelent meg, és előzetesen nem terjesztettek elő érdemi ellenkérelmet sem. A Fővárosi Bíróság az eljárás soronkívülségére és arra hivatkozva, hogy a kért információk idővel vesztenek értékükből, bírósági meghagyásban a kért adatok kiadására kötelezte a Hivatalt. A folytatólagos tárgyaláson az alperesi oldal is elismerte, hogy alapjogi szempontból garáciát statisztika készítési kötelezettséget előíró irányelv és a magyar jog között ellentmondás van. A TASZ indítványozta, hogy a Fővárosi Bíróság az Európai Bíróságot keresse meg egy sajátos, ún. „előzetes döntéshozatali eljárás” keretében.

Elfogadhatatlannak tartjuk, hogy az emberek nem tudhatnak arról, hogy az állam milyen mértékben avatkozik be a magánéletükbe. A telekommunikációs forgalmi adatok ilyen mértékű megismerésének lehetősége a személyiségi jogok súlyos korlátját jelenti, ez esetben pedig elemi fontosságú a külső kontroll megléte.

Győzelem az Európai Emberi Jogi Bíróságon – Áttörés az Emberi Jogok Európai Egyezményének értelmezésében

A strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bírósága a [TASZ beadványa](#) nyomán elmarasztalta Magyarországot, és kimondta, hogy a Magyar Köztársaság megsértette az Emberi Jogok Európai Egyezményébe foglalt véleménynyilvánítás szabadságát. A döntés egyedülálló módon, elsőként az Európai Emberi Jogi Bíróság gyakorlatában kiterjesztően értelmezte az Egyezmény 10. cikkében biztosított szólásszabadságot, hiszen közérdekű információ visszatartását értékelte a véleménynyilvánítás jogellenes korlátozásaként.

A döntés alapjául szolgáló ügy 2004-be nyúlik vissza, amikor Hende Csaba országgyűlési képviselő a kábítószerrel való visszaélés egyes Btk-szabályainak megsemmisítését indítványozta az Alkotmánybíróságnál. A TASZ szeretett volna társadalmi vitát folytatni a büntető törvénykönyv alkotmányosságának kérdéséről, ehhez azonban szükséges lett volna ismerni a képviselő indítványát. Az Alkotmánybíróság ezt nem tette lehetővé, mert álláspontja szerint az indítvány a képviselő hozzájárulása nélkül nem volt nyilvánosságra hozható. A TASZ pert indított, mert az volt az álláspontja, hogy ha egy képviselő, e minőségében, a társadalom egy jelentős részét érintő, s a jogrendszer egyik alapkövét jelentő törvény (Btk.) egyes szabályainak megsemmisítését kezdeményezi, akkor az indítványa nyilvános adat. A pert a TASZ Magyarországon [jogerősen elvesztette](#), ezután fordult 2005-ben az Európai Emberi Jogi Bírósághoz, mely 2009. április 14-én [hirdette ki ítéletét](#).

Az Egyezmény 10. cikke alapján mindenkinek joga van az információk, eszmék megismerésére és közlésére országhatárokon tekintet nélkül, és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv indokolatlanul beavatkozna. Az Emberi Jogok Európai Bírósága döntésében kimondta, hogy büntető jogszabályok alkotmányos felülvizsgálata – kiváltképpen, ha azt egy képviselő kezdeményezi – kétséget kizáróan közügynek minősül. A Bíróság szerint a véleménynyilvánítás szabadságára nézve „végzetes következménnyel járna, ha közintézmények cenzúrázhatnák a sajtót és a társadalmi polémiát arra hivatkozással, hogy egy országgyűlési képviselő alkotmányértelmezési álláspontjának nyilvánosságra hozatala személyiségi jogokat sérthet”. A Bíróság megállapította, hogy a magyar Alkotmánybíróság „információs monopóliumával visszaélve cenzúrát gyakorolt, és megakadályozta a TASZ-t társadalmi küldetésének betöltésében”. A Bíróság szerint ilyen jellegű és súlyú beavatkozás nem tekinthető szükségesnek egy demokratikus társadalomban, mert az olyan akadályokat állítana a társadalmi kérdésekben állást foglalni kívánó újságírók és civil szervezetek elé, amely meggátolná őket abban, hogy pontos és megbízható vélemény formálhassanak. A Bíróság szerint az információ hiányában ellehetetlenült a vélemény szabad és megalapozott kinyilvánításának a lehetősége.

A határozatban a strasbourgi Bíróság története során első alkalommal mondta ki, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának jogellenes korlátozását jelentheti közérdekű adatok bizonyos körének jogellenes visszatartása.

A Társaság a Szabadságjogokért a Bíróság döntését mind az információszabadság, mind a közszereplők személyes adatainak védelme, mind az Európai Emberi Jogi Bíróság

jogértelmezése szempontjából történelmi jelentőségűnek tartja. Az ítélet nem jelenti, hogy a jövőben közérdekű adat visszatartása automatikusan az Egyezmény megsértését jelentené, azonban a Bíróság eseti döntésével precedenst teremtett, és ezentúl érdemes a bíróság elé vinni információszabadsággal kapcsolatos ügyeket.

Az ítéletről és annak nemzetközi emberi jogi jelentőségéről a Közép-Európai Egyetem Média- kutató Központjával közösen konferenciát rendeztünk 2009. december 7-8-án, amelyen több ország szakértői vitatták meg a fejleményeket.

Kulturális Örökségvédelmi Hivatal

A VII. kerületi önkormányzat a rehabilitációs tervéhez kért egy felmérést a Hivataltól. A TASZ által képviselt újságíró erre a dokumentumra volt kíváncsi, azonban a Hivatal megtagadta a kérés teljesítését. A Fővárosi Bíróság nem fogadta el a KÖH érvelését, miszerint az értékvizsgálatra még a jövőben bizonyosan alapulnak majd – a rehabilitációs terven kívüli - döntések, ezért a dokumentum belső, döntés-előkészítő adatnak minősül, ami törvény alapján elzárható a nyilvánosság elől. A bíróság elvi érveléssel leszögezte, hogy csak folyamatban lévő, konkrét döntéshozatali folyamat léte eredményezheti a nyilvánosság korlátozását, bizonytalan és jövőben bekövetkező esetleges döntések azonban nem. Az ítélet értelmében a világörökséghez tartozó városrészről készült elemzés mindenki számára nyilvános. Az Ítélet tábla jogerősen helyben hagyta az elsőfokú döntést. A határozat nyomán talán belátja az alperes is, hogy a régi zsidó negyed – és ehhez kapcsolódóan az arról szóló szakmai anyag – nem egy minisztérium, egy kerület vagy egy hivatal munkatárgya, hanem az ország egyedülálló értéke.

TASZ vs. Centrum

Nem ismerhetők meg a Centrum Parkoló Rendszer Kft. bevételeivel és kiadásaival kapcsolatos adatok. A Lát-Kép Egyesületet képviseli a TASZ két olyan peres ügyben, amely a parkolási cégek gazdálkodási adatainak megszerzéséért folynak. A Fővárosi Bíróság sorozatban változtatja meg a Centrum pervesztességét kimondó elsőfokú ítéleteket, ezért továbbra sem lehet tudni, hogy mi a sorsa a közterületek hasznosításából befolyó milliárdoknak.

Az önkormányzati törvény értelmében a helyi közutak, közterületek fenntartása önkormányzati feladat, az önkormányzat feladatkörébe tartozó tevékenységgel kapcsolatos adat pedig közérdekű adat. Ez akkor is így van, ha a fenntartást és hasznosítást ténylegesen nem az önkormányzat, hanem egy magáncég, jelen esetben a Centrum Parkolási Rendszer Kft. végzi. Mivel a cég köztulajdonnal gazdálkodik, továbbá bevételekre a parkolási rendet szabályozó jogszabályok alapján tesz szert, egyértelmű, hogy tevékenységével kapcsolatos adatok közérdekűek, tehát nyilvánosak.

A Lát-Kép Egyesület azt szerette volna megtudni többek között, hogy a Centrum Parkoló Rendszernek az elmúlt 5 évben mennyi volt éves lebontásban a bevétele, milyen személyi kiadásai voltak, illetve kikkel és milyen ellenszolgáltatásért cserébe szerződtek 1 millió forintos értékhatár felett. A Fővárosi Bíróság értelmezésében ezek a kérdések nem kellően pontosak, ezért helyt adott az alperes parkolási cég fellebbezésének. Érdekes és megdöbbentő példaként lehet kiemelni az ítélet indoklásából, hogy az 1 millió forint feletti szerződések vonatkozásában azért nélkülözötte a pontosságot az adatigénylés, mert „2 millió forint és 3 millió forint is nagyobb összeg”. A bíróság szerint egyébként sem kötelezhető ilyen jellegű csoportosításra a cég, az aránytalan munkateher lenne. A bíróság

lényegében azt mondta ki, hogy csak olyan adatot lehet igényelni, amely a cég nyilvántartási rendszerével összhangban van. Ez teljesen abszurd értelmezése az információszabadságnak, amely az adat nyilvánosságon alapul. Az adatnyilvánosság - szemben az ún. dokumentumnyilvánossággal - azt jelenti, hogy az érdeklődőnek nem kell tudnia, hogy a kért adatot pontosan milyen dokumentum tartalmazza. Az adatgyűjtés nehézségére azonban álláspontunk szerint nem lehet hivatkozni érdemben, mert nincsen semmilyen normatív iránymutatás arra vonatkozóan, hogy mi minősül aránytalan munkatehernek. Ilyen megtagadási ok nem is szerepel az adatvédelmi törvényben. A TASZ véleménye szerint a törvényből egyértelműen az következik, hogy amennyiben egy adat a megkeresett szerv kezelésében van, akkor azt ki kell adnia. A kiadással felmerült indokoltkiadások megtérítését lehet kérni. Egyértelmű, hogy a Centrum rendelkezik ezekkel az adatokkal, ezért elfogadhatatlan a bíróság határozata.

Amennyiben a bíróság által támasztott elvárások szolgálnának zsinórmértékül, már az elvileg rendkívül egyszerű adatigényléshez is ügyvédet és számviteli szakembert kellene fogadni.

A bíróság kiemelte, hogy nem kívánja elvitatni a közvélemény jogát arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje. Ennek ellenére két alkalommal hozott olyan ítéletet, amely lényegében jogon kívüli – hiszen egy kérdés nyelvtani, logikai értelmezése nem tisztán jogi feladat – indokok alapján teszi lehetővé a parkolási cég pénzügyi adatainak eltitkolását. A TASZ és a Lát-Kép a Legfelsőbb Bírósághoz fordult rendkívüli jogorvoslatért. A Legfelsőbb Bíróság 2009. október 28. napján kihirdetett határozatában megváltoztatta a jogerős ítéletet, és a 2000-2006. évig terjedő időszakban keletkezett bevételekre vonatkozó adatok kiadását rendelte el.

Állami vezetők fizetése

Nyilvános adat, hogy az állami tulajdonban álló gazdasági társaságok vezető tisztségviselői mennyi pénzt keresnek. A Társaság a Szabadságjogokért által képviselt Blikk napilap főszerkesztője a Magyar Posta, a MÁV, a Magyar Villamos Művek, a Szerencsejáték Zrt. és a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. ellen nyert jogerősen pert. A győzelem egy politikai lavinát indított el.

Az emberek fizetése személyes adat, személyes adatokat kezelni (így például nyilvánosságra hozni) csak törvény alapján vagy az érintett hozzájárulásával lehetséges. Személyes adatoknak körülhatárolható köre, amennyiben azok közfeladatot ellátó személyek közfadataihoz kapcsolódnak, osztják a közérdekű adatok jogi sorsát: ezt hívja az adatvédelmi törvény közérdekből nyilvános adatnak. Jelen ügy elsődleges kérdése az volt, hogy a fizetés, mint személyes adat, kapcsolódik e közfeladat ellátásához. Annak ellenére, hogy az állami tulajdonban lévő cégek jogi képviselői közül többen is azzal érveltek, hogy jogszabályok alapján nem állapítható meg, hogy közfeladatot látnak el, a bíróság elfogadta a TASZ jogászainak érvelését, amelyben rámutatott arra, hogy az alperes vállalatok az állam feladatait látják el. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy mindegyikre vonatkozóan külön-külön törvényi szabályozás létezik, s több cég számára a jogi szabályozás monopol helyzetet biztosít. Több alperesi képviselő elismerte ugyan, hogy a vállalat közfeladatot lát el, de ezzel a feladattal nem függ össze az, hogy a vezető tisztségviselők milyen juttatásban részesülnek. Ezzel kapcsolatban a Fővárosi Ítéltábla elvi éllel leszögezte, hogy „evidens, hogy ha valakit ilyen állami cég vezetésével bíznak meg, akkor a fizetése igenis összefügg a közfeladat ellátásával.” a jogerős döntés volt az első olyan határozat, amelyben a bíróság megállapította, hogy állami vagyonnal történő rendelkezésnek minősül a vezető tisztségviselők részére történő fizetés, ha azt közpénzből utalják.

Az eljárás befejezése után a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. proaktív lépéssel a honlapjára feltöltötte az összes kezelésében lévő cég vezetőjének juttatásait.

TASZ vs. Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete

2008. novemberében a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete felfüggesztette a nyílt végű ingatlanbefektetési alapokban elhelyezett lakossági betétekhez történő hozzáférést. A PSZÁF döntés következtében komoly veszteségeket könyvelhettek el a lakosok. A PSZÁF határozat indoklását és a döntést megalapozó felméréseket, vizsgálatokat, illetve ezeket tartalmazó jegyzőkönyveket szeretne volna megismerni egy adatigénylő, azonban a PSZÁF belső munkaanyagának nyilvánította az iratokat, s megtagadta a közérdekű adatigénylést. A jogi képviselőt nyújtó Társaság a Szabadságjogokért kereseti érvelése szerint a döntés megalapozását szolgáló adatok kizárólag a döntés megszületéséig titkolhatóak, ez pedig megtörtént. A bíróság meglepő ítéletében elutasította a keresetet, mert álláspontja szerint a felperes nem jelölte meg pontosan, hogy milyen dokumentumokat szeretne megismerni. Sajátos értelmezését jelenti az ítélet a jogszabályoknak, mert lényegében azt várja el az egyszerű lakostól, hogy az adatigényléskor pontosan megnevezze a PSZÁF irattárában lapuló aktákat, akár ügyirat szám szerint. Ez pedig nyilvánvalóan irreális elvárás, amely a közérdekű adatok megismerésének alkotmányos jogát kiüresíti. A Fővárosi Ítéltábla másodfokon a TASZ jogászainak a fellebbezésében írtakkal összhangban megváltoztatta a döntést, és az adatok kiadására kötelezte a Felügyeletet. Az ítélet szerint egy meghozott határozathoz kapcsolódó anyagok nyilvánvalóan nem lehetnek döntés megalapozását szolgáló adatok, hiszen a döntéshozatal a határozat meghozatalával lezárult. A döntés megszületése után pedig kizárólag akkor lehetséges az adatok elzárása, ha az adatkezelő igazolja, hogy az adat megismerése a szerv törvényes működési rendjét vagy feladat- és hatáskörének illetéktelen külső befolyástól mentes ellátását, így különösen az adatot keletkeztető álláspontjának a döntések előkészítése során történő szabad kifejtését veszélyeztetné.

Pártfinanszírozás

A Magyar Fejlesztési Bank Zrt. egyik érdekes feladata, hogy a parlamenti pártoknak nyújthat hitelt a működéshez szükséges ingatlanok megvásárlásához. Főszabályként Magyarországon a költségvetés bármilyen megterhelésével, illetve állami, önkormányzati pénz használatával kapcsolatos adatok nyilvánosak. Az államnak nem lehetnek üzleti titkai, ezért minden állami szerződés közérdekű adat. A jogalkotó azonban a banktitok fogalmát nem vette ki az információszabadság alóli kivételek közül. Ennek következtében a Magyar Fejlesztési Bankon keresztül a hitelezés teljes mértékben ellenőrizhetetlen. Ez általánosságban is aggályos, bár kétségtelen, hogy szólnak érvek amellet, hogy a nemzetgazdasági érdekek védelme érdekében bizonyos ügyleteket titkosan lehessen kezelni. A pártoknak nyújtott hitel titkossága azonban egy kirívó példa, hiszen itt a közhatalmat politikai értelemben gyakorló entitások kapnak állami forrásokból kedvező hitelt, amely bármilyen gazdasági helyzetben rejtett pártfinanszírozásként működhet. A TASZ a hitelszerződéseket és az így kapott hitel felhasználásával kapcsolatos adatokat kért az MFB-től és a parlamenti pártoktól. A Magyar Demokrata Fórum kivételével elutasító válaszokat kaptunk, így a keresetet adtuk be a Fővárosi Bíróságon. A Fővárosi Bíróság 2009. december 3-án tartott tárgyalásán elfogadta a TASZ jogászainak érvelését, és megállapította, hogy nyilvánosságra kell hozni az adatokat, mert itt állami hitelről van szó, amelyért az állam a saját bankja felé vállal kezességet, és amelyet állami tulajdon

megszerzésére használtak fel a pártok. A bíróság elvi élel rögzítette, hogy a pártfinanszírozás átláthatóságának követelménye felülírja a banktitok szabályait. A TASZ komoly sikernek tartja a ma született döntést, amely a pártoknak juttatott adóforintok felhasználásának ellenőrzését segíti elő. Amennyiben a döntés jogerőre emelkedik, lehetőség nyílna a pártok gazdálkodásának átláthatóbbá tételére.

Önkormányzati tulajdonú cég szerződései

Egy cégnek az önkormányzat által jutott pénz közpénznek minősül, ezért annak felhasználásával kapcsolatos adatok nyilvánosak – mondta ki a Győri Városi Bíróság. A TASZ Információsabadság Ügyvédhálózata t által képviselt felperes a Győri Megyei Jogú Város közgyűlésének tagja, arra vár választ a bíróságon keresztül, hogy az önkormányzati tulajdonú Győri Innovációs és Marketing Centrum Kft. által kiadott Győri Hét című lap megvásárlása mennyi pénzébe került a győri adófizetőknek. A cég a közelmúltban politikai vihart kavarva megszerezte a Győri Hét hetilap kiadási jogait, a szerződés részleteiről azonban nem volt hajlandó tájékoztatni a nyilvánosságot. Az eljárás elsődleges, elvi szintű kérdése az volt, hogy lehetnek-e üzleti titkai egy önkormányzati cégnek. A cég képviselője azzal a meglepő érveléssel állt elő, hogy konkrét önkormányzati feladatot nem érint a kérdéses szerződés, ezért az üzleti titoknak minősül. Az alperes gazdasági társaság 100%-os önkormányzati tulajdonban van, ezért a TASZ álláspontja szerint nem lehetnek üzleti titkai akkor sem, ha az adott ügylet nem tisztán önkormányzati feladat ellátását szolgálja. A közfeladat fogalma jogszabályi szinten nincsen meghatározva, de a bíróság ítéletében leszögezte, hogy e fogalom szélesebb annál, amit a jogszabály szigorúan vett állami vagy önkormányzati feladatként rögzít. Ezzel ellentétes logika azt eredményezné, hogy kizárólag a törvényi kötelezettségekkel kapcsolatos költségek lennének nyilvánosak, ami hatalmas teret engedne a korrupciónak. A TASZ azért tartja fontosnak az ítéletet, mert azt a törekvést látszik erősíteni, hogy se az önkormányzatok, se az önkormányzatok által támogatásban részesülő gazdasági társaságok ne titkolhassák el, hogy mire költik, hogyan használják fel az adófizetői forintokat. A peres fél fellebbezett, időközben átalakult a cég, ezért a másfokú bíróság még nem döntött.

Vagyonnyilatkozatok

A TASZ helytelennek és következetlennek tartja azt a gyakorlatot, hogy az országgyűlési képviselőknek mindig csak a tárgyévben tett vagyonnyilatkozatai találhatóak meg a parlamenti honlapon. A TASZ szerint a vagyonnyilatkozat intézménye akkor képesek betölteni a közélet tisztaságát elősegítő funkcióit, ha a nyilatkozattételre kötelezettek vagyonának gyarapodása dinamizmusában nyomon követhető. Ez pedig csak akkor lehetséges, ha egyszerre több – legalább egy ciklus alatt beadott – vagyonnyilatkozat elérhető. Jelenleg csak akkor lehetséges így vizsgálni a nyilatkozatokat, ha valaki lementi minden évben a dokumentumokat. A TASZ az Országgyűlés Mentelmi- és Összeférhetlenségi Bizottságától kérte 5 prominens képviselő összes vagyonnyilatkozatát. Nem kaptunk választ, ezért bírósághoz fordultunk.

Törvénytelen lobbizás az ORTT-nél

Az országos rádiófrekvenciákról szóló Országos Rádió és Televízió Testület nagy port kavaró döntése után Szalai Annamária, a Testület tagja figyelemre méltó nyilatkozatot tett. A kamerák keresztüztüében kifejtette, hogy a maga részéről „minden nyomásgyakorlásnak

ellenállt, lehetett az politikai, lehetett az a műsorszolgáltatók részéről, akár kormányzati.” A TASZ közérdekű adatigényléssel fordult a Testület tagjához, hogy tisztázzon, hogy kik és milyen módon lobbiztak.

Az üzleti szférának, így a kereskedelmi rádióknak, illetve frekvenciára pályázóknak is lehetőségük van arra, hogy találkozót kezdeményezzenek érdekérvényesítés céljából a közhatalmat gyakorló személyekkel. A lobbistáknak azonban regisztrálniuk kell magukat, és a tevékenységükről jelentést kell küldeniük az Igazságügyi Hivatalnak, amely a honlapján bárki számára elérhető módon tárolja ezeket az adatokat. Politikai pártoknak tiltott ez a fajta érdekérvényesítés, akkor is, ha ők delegálták a döntéshozót. Fontos az is, hogy a befolyásolást célzó kapcsolatfelvételtől a közhatalmat gyakorló személynek is emlékeztetőt kell írnia.

Szalai Annamária nyilatkozata azt sejteti, hogy törvénytelen lobbitevékenység zajlott, hiszen politikai nyomást emleget, továbbá egyetlen frekvenciaelosztással kapcsolatos jelentés sem található az Igazságügyi Hivatal honlapján.

Vajon Szalai Annamária készítette a törvény által előírt emlékeztetőt vagy csak a határidőnaplójából derülhet ki, hogy pontosan kik és milyen eszközökkel próbáltak nyomást gyakorolni rá? A TASZ adatigénylését megtagadta Szalai Annamária, ezért bírósághoz fordultunk. Remélhetőleg ezzel a perrel sikerül rávilágítani arra, hogy a lobbizás jelenleg hatályos szabályai nem működőképesek.

Jogszabályvéleményezés

13/1. Korruptió ellenes törvénycsomag

A TASZ véleményezte a kormány által benyújtott törvényjavaslatokat, amelyek a korruptió elleni harc jegyében kívánják új intézményeket felállítani. Az álláspontunkat megküldtük az országgyűlési képviselőknek.

Tekintettel arra, hogy a jelenlegi jogszabályi, jogintézményi keretek alapján a kompetens hatóságok nem képesek komoly eredményeket felmutatni a közélet megtisztításában, szükségesnek tartjuk, hogy egy erős jogkörrel rendelkező hivatal tegyen kísérletet az elkésztető helyzet javítására. Külön üdvözöltük, hogy a közérdekű bejelentők védelméről szóló szabályozást is benne van a javaslatban, amely remélhetőleg arra ösztökéli az állampolgárokat, hogy valóban a köz érdekében tárjanak fel visszaeségeket.

A törvénycsomag sok pozitív eleme ellenére kiegészítésre szorul. A TASZ az országgyűlési képviselőknek megküldött álláspontjában javasolja, hogy a jogalkotó szélesítse ki a törvényjavaslat tárgyi hatályát, mert az nem fedi le az összes olyan területet, ahol a korruptió virágzik. Komoly aggályaink vannak az új korruptió hivatal elnökének a megválasztásáról szóló szabályokkal szemben, amelyek azt sejtetik, hogy nem feltétlenül pártsemleges ember kerül majd a szervezet élére.

Sajnálatos, hogy annak ellenére, hogy az eredeti tervezetben még szerepelt a lobbitevékenységet szabályozó törvény átfogó módosítása is, ez a Parlamentnek benyújtott normaszövegből már hiányzik. A lobbizás szabályozás nyilvánvaló visszaeségeit tükrözi, hogy 2009-ben mindössze 33 érdemi jelentést adtak le a lobbitevékenységet felügyelő Igazságügyi Hivatalnak, holott – elegendő csak a most lezajlott rádiófrekvencia elosztás körüli botrányra gondolni – nyilvánvaló, hogy ennél lényegesen magasabb azoknak a száma, akik az üzleti érdekeiket a közhatalmi döntéshozókkal való kapcsolatfelvételen keresztül próbálják érvényesíteni.

13/2. Az állam- és szolgálati titokkör újraszabályozása

2008. szeptember 1. napján nyújtotta be a Kormány a minősített adatok védelméről szóló törvényjavaslatot, azonban az Országgyűlés nem tartott szavazást a javaslatról. A Javaslat eredeti szövege több téren komoly előrelépést jelenthetett volna – s eredeti formájukban jelent a mai napig – az állam átlátható működése terén. Egy évig porosodott a javaslat, mert a FIDESZ nem volt hajlandó érdemben tárgyalni róla személyi okokból kifolyólag. 2009. novemberében a szocialisták nemzetbiztonsági szakpolitikusai az eredeti törvényjavaslat legtöbb pozitív elemét megszüntető módosítóindítványokat terjesztett be. Egy módosító indítvány törölte a Javaslat 5.§ (2) bekezdését, amely alapján tilos lett volna minősíteni az adatot a nyilvánosságra hozatalának megakadályozása vagy késleltetése érdekében; továbbá jogszabálysértés vagy adminisztrációs hiba, illetve a hatékonyság hiányának leplezése, a verseny elkerülése, vagy kizárólag valamely személy vagy szervezet jóhírének védelme érdekében. Ezek a rendelkezések egyértelműen a minősítési jogkör rendeltetés-ellenes gyakorlása ellen jelentenek garanciát, melyek elhagyása azt eredményezheti, hogy a minősítési jogkörét visszaélészerűen gyakorló személyek által minősített adatok is titkosak maradnak.

A szocialista módosító javaslatok törölték annak a lehetőségét, hogy bárki bírósághoz forduljon megfelelő eljárási rendben a minősített adat bírósági felülvizsgálata érdekében. A TASZ a Javaslat tavalyi véleményezésekor is hangsúlyozta, hogy a hatályos törvényi szabályozás egyik legnagyobb hiányossága, hogy nem lehetséges a bíróságtól kérni a minősített adat tartalmi felülvizsgálatát, s ennek orvoslását jelenti a Javaslat 8.§ (7) és (8) bekezdései. Ezek elhagyása esetében továbbra is egy jogállami szempontból nehezen védhető rendszer marad fent, és a tartalmi felülvizsgálatra továbbra sincsen mód.

A büntető törvénykönyv módosítása miatt a mindenkori politika játékszerévé degradálódik a büntetőjog, mert az aktuális titokgazda mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy az adott titoksértés esetében indítsanak e büntetőeljárást. Ezt egy ún. „kizárólagos feljelentési jogosultsággal” biztosítják. Ezáltal lehetőség van arra, hogy a minősített adatokat kiszolgáltató büntetlen maradjon abban az esetben, ha a titoksértés mögött politikai megfontolások állnak. Lényegébe törvényessé válna az a jogállami szempontból tarthatatlan helyzet, hogy politikusok pártpolitikai érdekeket szem előtt tartva szivárogtatnak ki minősített információkat.

Az Országgyűlés sajnálatos módon elfogadta a törvényt a szocialisták által javasolt módosítóindítványokkal együtt. A TASZ az Eötvös Károly Intézettel közösen nyílt levélben fordult Sólyom Lászlóhoz, hogy éljen az Alkotmányban biztosított jogával, és aláírás előtt küldje meg a törvényt az Alkotmánybíróságnak előzetes normakontrollra.

Publikációk/ Előadások

A TASZ programvezetője az alábbi előadásokat tartotta:

2009. január 29-én az Adatvédelmi Biztos által szervezett „World Wide Identity” konferencián „Az adatmegőrzési irányelv átültetésének alkotmányossága” címen tartott előadást.

2009. május 5-én a Legfőbb Ügyészség által szervezett Kriminál-Expon „Információs szabadság, mint a korrupció elleni harc eszköze” címen tartott előadást.

2009. május 15-én a vállalkozók Szövetsége által szervezett lobbikérdéseit tárgyaló konferencián „Civil lobbik” címen tartott előadást.

2009. szeptember 23-án az Adatvédelmi Biztos által az információs szabadság világnapja alkalmából tartott konferencián „Alapjogi szemlélet az információs szabadság perekben” címmel tartott előadást.

2009. november 26-27. között a hollandiai Utrecht városában európai információs szabadsággal foglalkozó szakemberek részére szervezett workshopon vett részt.

2009. november 7-8. között az Európai Emberi Jogok Bíróság információs szabadsággal kapcsolatos döntéseiről Budapesten rendezett konferencián szerepelt.

A Justice Initiative által szervezett „Információs szabadság Jogklinika” keretében a TASZ programvezetője koordinálta a joghallgatók civil szervezeteknél végzett gyakorlati munkáját. A TASZ-nál két diák végzett munkát.

A TASZ programvezetője részt vett továbbá „Jegyző és Közigazgatás” és a Pécsi Egyetem Jogi Kara által szervezett „Térfigyelés a gyakorlatban” című rendezvényén; az Amnesty International és az angol nagykövetség által szervezett Pártfinanszírozásról szóló konferencián; az Európai Unió átláthatóságát és magánszférát érintő tevékenységeit monitorozó Statewatch londoni székhelyű civil szervezet éves kerekasztal megbeszélésén.

East East: Partnerség Határok Nélkül Program

2009. február 26-28. között Budapesten megrendezésre került az East East: Partnerség Határok Nélkül Program keretében a „Betegjogok a határokon átnyúló egészségügyi ellátásban” regionális konferencia és workshop. A konferenciát követő aktivitásnak köszönhetően egyre több résztvevő ország betegjogi szervezete csatlakozott a TASZ által összeállított a határokon átnyúló egészségügyi ellátásokról szóló uniós irányelvjavaslathoz fűződő közös nyilatkozathoz. Szlovákia is aláírta, lefordították szlovák nyelvre és megküldték a Szlovák Egészségügyi Minisztériumnak egy ajánlólevél kíséretében, melyben hivatkoztak a budapesten megtartott konferenciára. Bulgáriából szintén kaptunk visszajelzést, Assya Pascalevtől, aki a Bolgár Bioethic Központ vezetője és egyben a budapesti konferencia résztvevője is volt. Assya ellátogatott és megbeszéléseket folytatott az egyik bolgár parlamenti körökben jelentős lobbierővel bíró betegjogi szervezettel. Megvitatták az uniós irányelvjavaslathoz fűződő közös nyilatkozatot illetve annak lehetőségét, hogyan lehet további lépéseket tenni az ügyben.

A TASZ meghívást kapott a szeptember 16-18. között pozsonyban megrendezésre kerülő Civil Társadalmi Forumra. A Fórum összegezte az elmúlt 20 év Közép-kelet európai civil társadalmi aktivizmus jó és rossz tapasztalatait, mindeközben megpróbált új eszközökkel, ötletekkel is szolgálni. Ezenkívül kiváló lehetőséget kínált a szakértők egymás közötti eszmecseréjére, a civil társadalom jövőjét illető kérdések megvitatására, illetve teret adott a Közép-kelet európai régióból érkező civil aktivisták találkozájának. A Fórum keretében volt alkalmam összeismerkedni Alena Panikovával, a szlovák Nyílt Társadalom Alapítvány vezetőjével, akivel megvitattuk egy közös a

szlovák-magyar viszonyt elősegítő, a két ország civil társadalma közötti párbeszédet élénkítő, az East East: Partnerség Határok Nélkül Program keretében szervezendő kezdeményezés elindításának a szükségességét, fontosságát. Ennek kapcsán érkezett egy megkeresés magyar civil aktivistákból álló csoporttól. Ötletük egy társadalmi célú kampány szervezése az egyre súlyosabbá váló szlovák-magyar ellentét, és az ebből adódó feszültség oldására, kiemelkedő nézettségű szlovák, illetve magyar televíziós csatornák bevonásával. Felvettem az ötletet a szlovák East East: Partnerség Határok Nélkül Program kordinátorának, de egyelőre csak egyeztetési folyamat zajlik.

Az elmúlt fél évben a TASZ az East East: Partnerség Határok Nélkül Program keretein belül számos kezdeményezésben közvetített és válaszolt azokra a megkeresésekre, melyek a környező és más a hálózathoz kapcsolódott országokból érkeztek. Megpróbáltuk kiválasztani a legmegfelelőbb együttműködésre kész magyar civil szervezetet/szakértőt. Az alábbiakban összegezném a TASZ-hoz beérkezett megkereséseket:

- A grúz Nyílt Társadalom Alapítvány Civil Society Support Programjától érkezett egy megkeresés. Kelet-európai civil szervezeteket kerestek egy nemzetközi konferencián való részvételre, melyek tapasztalattal rendelkeznek az önkéntesség, fenntarthatóság és közösségépítés terén. Az alábbi magyar szervezeteket ajánlottuk a konferencián való részvételre: Teleház, ECOService, Tudatos Vásárlók Egyesülete, ZÖFI-Magdi Project, Közösségfejlesztők Egyesülete, CIVITAS Alapítvány, Önkéntes Központ alapítvány.

- Lengyelországból, a Báthory Alapítványtól érkezett az a felkérés, miszerint próbáljunk meg keresni egy olyan személyt, aki ismeri a hazai civil társadalmi viszonyokat, kész együttműködni Oroszországi civil szektorral, beszél oroszul és szívesen részt venne magyar megfigyelőként, a június 30. és július elseje között megrendezésre kerülő Lengyel-Orosz NGO Fórumon. Keresésünk eredményeképpen sikerült találni néhány potenciális résztvevőt, közülük a leginkább megfelelőnek Alexander Bor bizonyult, aki éppen szakmai gyakorlatát töltötte a Magyar Külügyi Intézetnél s ezenkívül Magyarország legismertebb Oroszország-blogjának szerkesztője, heti rendszerességgel ír cikkeket különböző orosz/magyar civil témákban, kitűnően beszél oroszul, angolul illetve tud lengyelül is.

- Szerb East-East-es kollégánk továbbította felénk egy PHILIA nevű szerb helyi önkormányzatokat és civil csoportokat egyesítő regionális egyesület kérését. Az egyesület tagjai azzal a céllal gyűltek össze, hogy megvitassák a helyi választások kedvezőtlen eredményeinek hatásait és a további regionális együttműködés lehetőségeit. Mindez egy nemzetközi konferencia keretében zajlott, amire két magyar vidéki város képviselőit is meghívták. A TASZ ajánlása alapján a NOSZA (Nonprofit Szektor Analízis) Egyesület (amely a civil nonprofit szektor jogi környezetének fejlesztésével foglalkozik) is értesülhetett a konferenciáról.

- A szófiai székhelyű Közelmúltat Kutató Intézet "A 20. század totalitárius hagyatéka" címmel szervezett egy nemzetközi konferenciával egybekötött nemzeti kiállítást, melyre európai akadémikusokat, tudományos munkatársakat kerestek. A TASZ a következő intézeteket javasolta a konferencián való részvételre: az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltárát, Az 1956-os Magyar Forradalom történetének dokumentációs és Kutató Intézetét, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetét, Terror Háza Múzeumot illetve a CEU Történelem tanszékét.

- Szlovéniából kaptunk felkérést egy jövő májusban megrendezendő konferencián való részvételre "A gondnokság szociális ellátó rendszereinek változásai és szociopolitikai

vetületei” címen. A TASZ közvetítésével Petri Gábor a Magyar Autisták Szövetségétől jelezte részvételi szándékát.

- A moszkvai Carnegie Moscow Center által küldött megkeresésben a poszt-szocialista országokban zajló történelem oktatási gyakorlatokról írt tanulmányhoz próbáltak összehasonlító elemzéseket gyűjteni. Bár ez a témakör nem igazán tartozik a TASZ prioritásai közé, megpróbáltunk keresni egy megfelelő szakértőt, az 1956-os Magyar Forradalom történetének dokumentációs és Kutató Intézet igazgatóját, Rainer M. Jánost ajánlottuk.

- A Rostropovich Vishnevskaya Alapítvány az örmény Egészségügyi Minisztériummal közösen bevezetett egy kísérleti programot Jerevánban (melyet későbbiekben az egész országra szeretnének kiterjeszteni) az újszülöttek krónikus Hepatitis B vírussal való fertőződésének kivédésére, megelőzésére. Olyan európai partnereket kerestek, melyek már rendelkeznek megfelelő tapasztalattal e téren és készek megosztani azokat. A TASZ segítségével felvehették a kapcsolatot a Kék Pont Drogkonzultációs Központtal és a Vírusos Májbetegség Országos Egyesületével.

Felhasználva az East East: Partnerség Határok Nélkül Program hálózatát megpróbáltunk néhány kutatásunkhoz anyagot gyűjteni, pl. kérdőívek körbeküldésével. Október elején kérdéssel fordultunk a hálózaton belüli, már volt EU elnök tagországokhoz (Szlovénia, Csehország) a közelgő magyar EU elnökség kapcsán. Választ kerestünk arra, hogy vajon ezekben az országokban volt-e a kormányzat részéről előzetes civil szervezetekkel való egyeztetés az EU elnökség sarkalatos kérdéseit, témáit illetően. Mindkét országból részletes válasz érkezett, érdekes tapasztalatokkal, ötletekkel.

A TASZ Betegjogi Program vezetője egy a kötelező védőoltásokkal kapcsolatos kérdőívet fogalmazott meg, amit 15 East-East-es hálózathoz tartozó országnak küldtünk szét. Sajnos csak 3 országból érkezett kielégítő válasz, így ebben az esetben nem igazán volt hatékony a kutatásunk.

A következő kérdésekre kerestünk választ:

- Milyen kötelező védőoltások vannak az Ön országában?

- Hány éves korban adják be?

- Mi történik azokkal, akik visszautasítják az oltást? Vannak-e jogi következményei a visszautasításnak?

A TASZ HIV/AIDS Program vezetője egy a litván parlament által elfogadott az LMBT közösség jogait igen nagy mértékben sértő, diszkriminatív törvénnyel kapcsolatban érdeklődött az East-East-es litván koordinátornál. Kérésünkre megküldték egy litván emberi jogi szervezet a Human Rights Monitoring Institute elérhetőségét, akikkel felvettük a kapcsolatot és kérdéseinkre választ is kaptunk.

2009 novemberében a TASZ, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) és a Közép-európai Egyetem Média Kommunikáció jogi tanszékének együttműködéseként "Civil társadalom és a közérdekű adatok megismerésének, nyilvánosságának joga: az Emberi Jogok Európai Bírósága döntéseinek visszhangja." címmel Budapesten december 8-7. között szervezett workshop kapcsán az East East programhoz fordultunk kiegészítő anyagi támogatásért. A TASZ Strasbourghban a magyar állam ellen megnyert két történelmi jelentőségű információszabadság perének kapcsán lett felkérve a workshopon való részvételre. Úgy gondoltuk, hogy mindenképp fontos lenne nem csak az Európa Tanács tagországaiból hanem egyben East-East országokból is meghívni a civil társadalom, nonprofit szervezetek

képviselőit. Mindazonáltal az idő rövideje miatt már nem volt lehetőségünk pályázni East- East támogatásra így egy későbbi, jövő év eleji időpontban tervezzük az Európa Tanács és egyben East-East országokból érkező nonprofit szervezetekkel kibővített konferenciát megszervezni, melynek keretében összegeznénk a decemberi workshop tapasztalatait és egyben lehetőség nyílna egy regionális stratégia kidolgozására is.

2009. novemberében a TASZ a K-Monitor Egyesülettel (Független Korrupciófigyelő Irodával), közösen pályázott és sikeresen nyert támogatást az East East: Partnerség Határok Nélkül Program keretein belül létrejövő második projektünkre. Célunk megszervezni egy olyan regionális együttműködés keretében zajló tapasztalatcserét, amely a kelet- európai országokban meglévő whistleblower szabályozást járná körül illetve leginkább a résztvevő országok közérdekű bejelentéssel foglalkozó szabályait gyűjtené össze. Fontosnak tartjuk, hogy ne csak a az ügyért lobbizó civil szervezetek hanem döntéshozók is részt vegyenek ebben a projektben direkt és indirekt módon is. Egy olyan virtuális konferenciát tervezünk létrehozni, mely tulajdonképpen egy interaktív felületet jelentene, ami párbeszédre ad lehetőséget és amelynek keretétül egy weboldal szolgál. Szlovén, bosnyák, horvát, szerb, lengyel, moldáv és magyar anti-korrupciós témában dolgozó civil szervezetek bevonását tervezzük. Bevezetésképpen egy összefoglaló tanulmányt bocsátanánk a projektben résztvevő országok rendelkezésére, mely a világon létező legjobb gyakorlattal bíró országok például gyűjtené össze (amerikai, angol, újzélandi, stb.) Mellékelve küldenénk egy-egy kérdőívet is, mely minden egyes országban az eddig meglévő szabályozási rendszer milyenségét illetve hiányosságait vizsgálná. Minden egyes résztvevő ország szakértőit felkérnénk arra, hogy a saját országukból gyűjtsék össze a közérdekű bejelentéssel foglalkozó szabályokkal kapcsolatos releváns információkat és azt egy hivatkozásokkal ellátott tanulmány keretében prezentálják számunkra, melyet feltöltenénk egy a K-monitor által létrehozott weboldalra. Az ország tanulmányokból készülné egy legjobb és legrosszabb gyakorlatokat tartalmazó összegző tanulmány is. Hosszú távú célunk, hogy a kezdeményezésünk kapcsán bevont civil szervezetek között a tapasztalatcserén túl létrejőjön egy hosszútávú együttműködés is, amely elősegítené egy működőképes és hatékony jogi szabályozás létrejöttét minden egyes országban. Reményeink szerint a projektben résztvevő civil szervezetek nem csak átfogóbb képet kapnak majd a témáról hanem egyben felkészülhetnek egy olyan alapelveket tartalmazó nyilatkozat kidolgozására is, mely segítséget nyújthat a lobbytevékenységük során illetve abban is, hogy az adott ország törvényhozóit képesek legyenek befolyásolni.

Betegjogi Program

Jogfejlesztő tevékenység – magyar ügyek

Otthonszülés

A TASZ továbbra is részt vett a tervezett intézményen kívüli szülés szabályozásáról folyó egyeztetéseken.

Az egyeztetések 2008 novemberében kezdődtek újra, ekkor a TASZ a többi résztvevő szervezettel együtt elkészítette az álláspontját a jövőbeni szabályozással kapcsolatban. 2008 decemberében három munkacsoportra oszlottak a résztvevők, a TASZ a jogi munkacsoportba jelentkezett. Annak ellenére, hogy a másik két csoport 2009

áprilisában befejezte a munkát (ennek eredményeként létrejött dokumentumokat minden résztvevőnek elküldte a Minisztérium), a jogi munkacsoport nem ült össze, s az egyeztetések megrekedtek.

Májusban a TASZ érdeklődő levelet küldött az egészségügyi miniszternek, melyben az egyeztetések folytatódásáról kérdezett. Júniusban minden résztvevő szervezett megkapott egy mindössze egy oldal hosszúságú dokumentumot, amely „A tervezett otthonszülés helyzete” címet kapta, s a minisztériumi álláspontot foglalta össze. Ebben az összefoglalóban megdöbbentő részek voltak, a Minisztérium több alapvető ponton tért el az egyeztetéseken elhangozott, a résztvevők nagy része által támogatott elvektől. Ilyen például a tervezett intézményen kívüli szülés helyszíne. Annak ellenére, hogy az egyeztetésen résztvevő szervezetek nagy része megegyezett abban, hogy ennek kijelölésekor az egyetlen szempont a szülő és a gyermek biztonsága kell legyen, az összefoglalóban újra szerepelt, hogy a helyszín csak az lehet, ahol a szülő életvitelszerűen lakik. A TASZ nyilatkozatban foglalta össze álláspontját, amelyben részben a korábban már hangsúlyozottakat ismételte, s júniusban megküldte azt a Minisztériumnak. Ehhez a nyilatkozathoz 5 résztvevő szervezet csatlakozott. Emellett egy másik szervezet, a Szövetség az Anya- és Bababarát Születésért, is elkészítette a saját, a TASZ-éval minden lényeges ponton egyező álláspontját, amelyhez a TASZ is csatlakozott.

Ezt követően kapta kézhez a TASZ az egészségügyi miniszter válaszát, amelyben előadta, hogy felkérte az érintett szakmai kollégiumokat a szüléssel kapcsolatos szakmai protokollok felülvizsgálatára. Válaszában a TASZ kifejtette, hogy, amíg lényeges pontokon nincs egyetértés, addig véleménye szerint nem lehet szakmai protokollt alkotni. Emellett pedig, a szakmai protokoll megalkotásába szükséges bevonnai a bábákat és dülákat is, akik rendelkeznek avval a szakmai tudással, ami az intézményen kívüli szülés kíséréséhez szükséges. Ez a tudás pedig, sokban különbözik a kórházban zajló szüléshez szükséges szakmai tudástól, hiszen alapvetően másként fogja fel a szülés folyamatát.

2009 augusztusában a minisztériumtól kapott tájékoztató levélben a szakmai kollégiumok állásfoglalásai mentén kialakított koncepciót vette kézhez a TASZ. Ebben kifejtették, hogy elsősorban a terhesgondozásról szóló 33/1992. NM rendelet módosítására fog sor kerülni, mert véleményük szerint, amit a szakmai kollégiumok álláspontjára alapoznak a terhesgondozás területén égetőbb problémákra kell választ adni. A koncepcióhoz írt kísérőlevélben arról tájékoztatták a TASZ-t, hogy rövidesen sor kerül a jogi kodifikációval foglalkozó munkacsoport összehívására, amelynek a TASZ is tagja.

2009. október végén a TASZ Alkotmánybírósághoz fordult beadványával, amit az intézetten kívüli szülés szabályozásának hiánya következtében fennálló alapjogi jogsértésekre (önrendelkezési jog, élethez való jog), a jogbiztonság alkotmányos elvének sérelmére alapozott. A beadványról szóló hírrel egyidőben került nyilvánosságra a TASZ által készített videó, amelyben az intézetten kívüli szüléssel kapcsolatos tévhitekről beszélnek bioetikus, orvos, jogász és bábaként dolgozó szakemberek, valamint egy édesanya, aki otthonszült.

2009 decemberében a TASZ egyik ügyvédje a strasbourg-i Emberi Jogok Európai Bíróságához fordult egy édesanya megbízása alapján, aki otthon szeretne szülni, ám ehhez nem adták a magyarországi feltételek.

Az évfolyamán több rádiós, televíziós és újság cikkhez kért nyilatkozat született az intézeten kívüli szülés témakörében.

Gondnokság és támogatott döntéshozatal

A TASZ részt vett a Mental Disability Advocacy Center (MDAC) szervezésében folyó egyeztetéseken a gondnokság és a támogatott döntéshozatal témájában, a megbeszélések apropóját a PTK. kodifikáció adta. A TASZ aláírta a létrehozott nyilatkozatot, amelyben azt kértük az országgyűlési képviselőktől, hogy szavazzanak a cselekvőképességet kizáró gondnokság fenntartása ellen.

Új Ptk.

Az új PTK-ról ősszel szavazott a Parlament, amelyet az első zárószavazás után az államfő visszaküldött megfontolásra. Ekkor készült a TASZ véleménye az új PTK-nak a cselekvőképességet érintő és a személyi jogokkal kapcsolatos fejezeteihez, amelyben erősen kifogásolta azt, hogy az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium mint előterjesztő a zárószavazás előtt terjedelmes, kodifikáció-technikai, jogharmonizációs kérdéseken túlmenően nyúlt bele az elfogadásra váró törvényszövegbe. Emellett javlatokat tett arra a TASZ, hogy miként lehetne tovább javítani a kódex érintett fejezetein. Miután másodszorra is megszavazta a Parlament a javaslatot, elfogadta a PTK hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló törvényjavaslatot. Amely szerint a PTK cselekvőképességre vonatkozó rendelkezéseket is tartalmazó fejezete 2010. május 1-én lépne hatályba. Annak érdekében, hogy a hatálybalépésre sor kerüljön az MDAC és az Értelmifogyatékosok Országos Szövetsége kezdeményezésére nyílt levél készült a köztársasági elnöknek több civil szervezet aláírásával, amelyben a hatálybalépésről szóló javaslat aláírására kértük Sólyom Lászlót, azonban ő nem írta alá a törvényjavaslatot.

Orvosi szűrővizsgálat

A TASZ véleményezte a tizenhat éveseknek szervezett ingyenes teljes körű orvosi vizsgálat megvalósításával összefüggő egyes miniszteri rendeletek módosításáról szóló EüM rendelet tervezetét.

A TASZ álláspontot írt az egyes egészségügyi tárgyú törvények módosításáról szóló törvényjavaslatról, illetve korábban véleményezte annak tervezetét is. Az álláspont kiterjedt az egészségügyi szűrések ellenőrzéséhez szükséges adatkezelésre, a cselekvőképességgel kapcsolatos szabályokra, illetve a bizottsági ajánlásban elhangzott a HIV/AIDS szűrést végző ellátóhelyekre vonatkozó álláspont véleményezésére. A bizottsági ajánlásában szereplő felszólalás azt kezdeményezte, hogy a szűréseket elsősorban civil szervezetekre kellene bízni. Ez a TASZ álláspontja szerint azért nem kívánatos, mert egyfelől állami kötelezettség a szűrések minél szélesebb körben, minél többek számára elérhetőbb módon való biztosítása, amelynek civil szervezetek nem képesek eleget tenni. Ugyanakkor el kell ismerni azt, hogy a jelenleg szűrést végző helyeken gyakoriak a visszasságok, ahogyan azt a TASZ

HIV/AIDS programja által készített felmérés is megmutatta. Az egészségügyi szűrések ellenőrzése kapcsán a TASZ kifejtette, hogy azok eredményesen megvalósíthatóak a különleges és személyes adatok védelmének megtartásával is, s a törvényjavaslatban már személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jog érvényesüléséhez közelebbi megoldást született. A TASZ szorgalmazta ezen megoldás áttűtetését a Nemzeti Rákregiszter vonatkozásában is.

- A TASZ véleményezte a szerzett immunhiányos tünetcsoport kialakulását okozó fertőzés megelőzése érdekében szükséges intézkedésekről és a szűrővizsgálatok elvégzésének rendjéről szóló 18/2002. EszCsM rendelet módosításának tervezetét is. Véleményében kifogásolta azt a kijelentést, amely szerint a szűrések számának szinten tartásával a fertőzöttek számának emelkedése sem várható, s üdvözölte a laboratóriumok számának növelésére vonatkozó javaslatot.

Jogfejlesztő tevékenység – nemzetközi ügyek

„Betegjogok a határokon átnyúló egészségügyi ellátásban” címmel workshopot tartott a TASZ Budapesten, az OSI East:East –Partnership Beyond Borders program támogatásával. A februári workshopon voltak résztvevők a kelet-európai régió csaknem valamennyi országából, így Bulgáriából, Csehországból, Horvátországból, Lengyelországból, Szlovákiában, Szlovéniából, Romániából és természetesen Magyarországról. A résztvevők egy része civil szervezetet képviselt, de voltak ügyvédek, állami szervek alkalmazottai is közöttük. A munka két csoportban zajlott: 1) Betegjogok és 2) HIV/AIDS-szel élők jogai az egészségügyben.

A betegjogokkal foglalkozó csoport a különböző országok joggyakorlatát igyekezett feltérképezni, úgy mint a jogszabályokat, azok végrehajtását, különös tekintettel az előzetes engedélyhez kötött, más tagállamban igénybe vett egészségügyi ellátásokra. A csoport legfőbb célja az volt, hogy közösen megtaláljuk azokat a kérdéseket, amelyek szabályozásában az Európai Uniónak jelentős szerepe lehet.

A találkozó után minden résztvevő ország elkészítette a saját országának legfontosabb betegjogi problémáit összefoglaló beszámolót, amelyek és a workshopon elhangzottak alapján a TASZ összeállította a határokon átnyúló egészségügyi ellátásokról szóló uniós irányelvjavaslathoz fűződő közös álláspontot, amelyet a résztvevők nagy többsége aláírt. Ezt az álláspontot az Európai Parlament szavazása, április 23-a előtt megküldtük a részvevő államok képviselőinek, az Európai Egészségügyi Biztosnak, az Európai Ombudsmannak és az Európai Szociális és Gazdasági Bizottságnak.

Az európai jogalkotási folyamat a tagállamok minisztereinek június 8-ai találkozásával folytatódott. A TASZ és a horvát, bolgár és szlovák résztvevők ezt megelőzően lefordították a közös álláspontot a saját nyelvükre, s megküldték a tagállamokat (Ill. Horvátország) egészségügyi minisztereinek.

A TASZ levélben kérdezte az egészségügyi minisztert a tanácskozáson képviselt magyar állásponttól, amelyre adott válaszában Székely Tamás miniszter a TASZ álláspontjával való egyetértését fejezte ki. Azonban az európai jogalkotási folyamat az irányelv vonatkozásában elakadt.

Közérdekű Lobb

Nemzetközi tevékenység

„Betegjogok a határon átnyúló egészségügyi ellátásban” címmel workshopot szervezett a TASZ Betegjogi és HIV/AIDS programja az OSI East:East – Partnership Beyond Borders Program támogatásával Budapesten. A workshopot 2009. február 26 - 28. között tartotta a TASZ kelet-európai régióból érkező szakemberek részvételével. A Betegjogi Program vezetője moderálta az egyik munkacsoportot, illetve előadást tartott a betegjogok és a határokon átnyúló egészségügyi szolgáltatások magyarországi vonatkozásairól.

Európai Betegjogi Nap záró konferenciája, Strasbourg, 2009. április 22.

A programvezető előadást tartott a nemzeti szinten, az Európai Betegjogi Nap kapcsán rendezett eseményekről szóló szekcióban. A konferenciáról készült cikk a Patients' View-ban jelent meg, amelyben a programvezető előadását is ismertette a cikk szerzője.

Magyarországi tevékenység

Betegjogi Konferencia, 2009. április 16. – a konferencia az Európai Betegjogi Nap kapcsán szervezte a TASZ a Nemzeti Egészségügyi Tanáccsal közösen. Az eseményt támogatta a Betegjogi, Ellátottjogi és Gyermekjogi Közalapítvány és a Magyar Orvostársaságok és Egyesületek Szövetsége. A konferencia az Egészségügyi Minisztériumban volt, s mintegy 150 résztvevő jelent meg, a betegszervezetek képviselőitől kezdve az érintett állami szervek képviselőin át, újságírókon keresztül parlamenti képviselőig.

A reggeli sajtótájékoztató követően 3 kerekasztal beszélgetésre került sor, a következő témákban: betegjogok a mai Magyarországon, a betegszervezetek szerepe és az egészségügyi dokumentáció kérdései. A beszélgetéseken részt vett a TASZ programvezetője, a Nemzeti Egészségügyi Tanács, betegszervezetek, az Országos Egészségbiztosítási Pénztár, az Egészségbiztosítási Felügyelet, orvostársaságok és más érintett szervezetek képviselői, valamint felszólalt az Országgyűlés Emberi Jogi Bizottságának elnöke és a Minisztérium államtitkára is.

Az esemény sok helyen szerepelt a médiában, újságcikkek mellett televíziós, rádiós beszámolók is készültek. A betegszervezetek egy részre pedig aláírt egy közös, ernyőszervezet létrehozásáról szóló nyilatkozatot. A programvezető részt vett a mindhárom kerekasztal beszélgetésen, moderálta a betegszervezetek helyzetéről szólót és felszólalt a betegjogokról és az egészségügyi dokumentáció problémáiról szólóban.

A TASZ programvezetője előadást tartott 2009 szeptemberében a XI. Alzheimer konferencián „Demens betegek – jogok és lehetőségek jogvédő szemmel” címmel.

2009. december 10-én kerekasztal beszélgetésen vett részt a programvezető a Lege Artis Medicinae kiadó meghívására a „Betegjogok helyzete, az orvos-beteg viszony alakulása – a 2010. évi költségvetés tükrében” címmel

A TASZ beadvánnyal fordult az Adatvédelmi Biztoshoz a HIV pozitív emberek személyes adatainak kezelésével kapcsolatban. Az Országos Epidemiológiai Központtal folytatott levelezésből kiderült, hogy az epidemiológiai adatok között

nyilvántartják a HIV pozitív emberek TAJ számát is, ami pedig ellentétes a mind a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvénnyel, mind pedig a 18/2002. ESzCsM rendelettel.

A TASZ értelmezte a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (szociális törvény) releváns paragrafusai az Utcai Szociális Segítők Egyesülete számára a Magyar Államkincstár vizsgálatát megelőzően.

A TASZ értelmezte a szociális törvény érintett rendelkezéseit egy ártalomcsökkentő szolgáltatásokkal foglalkozó szervezet számára a 18 éven aluliak és a terhes nők ellátásával kapcsolatban.

A TASZ szintén a szociális törvény rendelkezéseit értelmezve adott felvilágosítást szociális munkások egy csoportjának, akik olyan alternatív ellátási, szolgáltatási formákat kerestek, amelyben a súlyosan sérült emberek a lehető legnagyobb függetlenséggel tudnak élni.

A korai fejlesztő iskolai oktatásról szóló szabályozás 2010. szeptember 1-jén fog hatályba lépni, így került elismerésre a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók alapfokú oktatáshoz való joga. A szabályozásnak, progresszivitása ellenére, vannak gyenge pontjai, ilyen például, hogy csak a szociális intézmények kötelesek megszervezni ezt az oktatási formát, a közoktatási intézmények nem, ezeknek csak lehetősége van rá. Ez pedig, azt eredményezheti, hogy a fogyatékos tanulók csak szociális intézményekben, annak lakóiként gyakorolhatják tankötelezettségüket. A TASZ közérdekű adatigénylés útján igyekezett megtudni, hogy mit tett és milyen lépéseket tervez az Oktatási és Kulturális Minisztérium annak érdekében, hogy a korai fejlesztő iskolai oktatás megkezdődhessen 2010 szeptemberében. A válasz aggodalomra adott okot, mert igen kevés lépést tett a fenti cél érdekében a Minisztérium. Emellett a TASZ összefoglalta álláspontját a tekintetben, hogy milyen jogszabályi változtatásokra volna szükség ahhoz, hogy az oktatáshoz való jog valóban egyenlő módon érvényesüljön. Ezt a véleményt támogatta az Autisták Országos Szövetsége, A Bliss Alapítvány, a DeJure Alapítvány, az ÉTA-Bp., az Értelmifogyatékosok Országos Szövetsége, a Kézenfogva Alapítvány és az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kara. Az augusztusban megküldött levelünkre nem érkezett válasz, ezért 2009 novemberében újra megküldtük az Oktatási és kulturális Minisztériumnak, személyes egyeztetést kérve.

A TASZ a Feledékeny Emberek Hozzá tartozóinak Társasága megkeresésére frissítette az Alzheimer Europe által készített összefoglalót az Alzheimerrel élő embereket leginkább érintő jogi rendelkezésekről. Az összefoglaló az Alzheimer Europe Lawnet c. kiadványában fog megjelenni.

A Pécsen 2009 novemberében történt lövöldözés terheltjéről a sajtóban nyilvánosságra hozott információk miatt a TASZ levelet írt az érintett igazságügyi orvosszakértőnek és Jóri András adatvédelmi biztosnak. A szakértőnek a TASZ felhívta a figyelmét a különleges adatok fokozott védelmére, amelyek természetesen egy bűncselekmény terheltjét is megilletik, illetve kérte a biztost, hogy vizsgálja meg az információ kikerülésének körülményeit, s adjon kiajánlást a személyes adatok sajtó általi kezeléséről és nyilvánosságra hozatalukról.

2009 nyarán a TASZ közérdekű adatigényléssel fordult az országos gyógyító intézményekhez, valamint az OEP-hez és az Egészségbiztoítási Felügyethez hogy az életmentő és életfenntartó beavatkozások, valamint az ún. élő végrendeletre vonatkozó szabályozás megvalósulásáról tudjon meg többet. A második levélre valamennyi kórháztól érkezett válasz, igaz a Korányi TBC és Pulmanológiai Intézettől csak a kereset beadása után. A keresettől elállt a TASZ. A beérkezett válaszok alapján nyilvánvaló, hogy a fenti jogintézmények nem képesek betölteni a szerepüket, a kórházak által elküldött házirendek szinte csak a jogszabályi rendelkezéseket vizsgálják. Ezért a TASZ az ombudsmanhoz fordul annak érdekében, hogy vizsgálja meg az önrendelkezési jog gyakorlása szempontjából alapvető fontosságú rendelkezések gyakorlati érvényesülését, s tegyen javaslatot az Országgyűlésnek a jogszabályok gyakorlati tapasztalatok alapján való módosítására.

Az Autisták országos Szövetségének felkérésére a TASZ véleményzete az AOSZ által előterjeszteni kívánt egészségügyi modelprogramot. A modelprogram olyan kórházi ellátást tenne lehetővé az autista emberek számára, ami a legjobban alkalmazkodik speciális helyzetükhöz, így lehetővé tenné a betegségek megelőzését, hatékony kezelését, sválaszt adhatna az autista emberek egyik legsúlyosabb problémájára – arra, hogy nem vagy nehezen kapják meg a szükséges egészségügyi ellátást. Ezt követően a programvezető részt vett a politikai döntéshozók és más szakemberek részvételével zajló megbeszélésén, illetve a Nemzeti Egészségügyi Tanács ülésén. A NET ülést követően ajánlásai közé felvette az egészségügyi modelprogram megvalósítását.

Szintén az AOSZ kérésére a TASZ véleményezte a honlapjukon elhelyezni kívánt, a tagjaikat közérdekű adatkérések küldésére buzdító és ehhez segítséget nyújtó eszköztárat.

2009-ben elkezdődött a nemí átalakító műtétekre vonatkozó jogi szabályozás és szakmai protokollok kialakítása, amelyet a Háttér Társaság a Melegekért koordinál. A TASZ folyamatosan részt vesz az egyeztetési folyamat egyes elemeinek véleményezésében.

A TASZ munkatársai résztvettek a Fogyatékosügyi CAUCUS 2009 decemberi ülésén, amelyen a 2007. évi, a fogyatékos személyekről szóló ENSZ egyezményhez készülő árnyékjelentéssel kapcsolatos feladatokat osztották el a jelenlévők. A TASZ vállalta a tömegintézmények lebontásával, a kitagilással kapcsolatos feladatok koordinálást, az adatok összegyűjtését.

Jogsegély - stratégiai pervitel

A (TASZ) által védett szülőket korábban első és másod fokon is bűnösnek nyilvánította a bíróság kiskorú veszélyeztetése bűncselekmény miatt, mert a szülők megtagadták a 15 hónapos korban és a 3 éves korban esedékes védőoltások beadatását közös gyermeküknek, mert azt a gyermek egészségére károsnak ítélték meg. A kezdeményezett felülvizsgálati eljárásban a Legfelsőbb Bíróság tanácsa azonban a bűncselekménnyel megvádolt szülőket a korábbi ítéletek megváltoztatva, felmentette. A bíróság a felmentő ítélet indoklásában kifejtette, hogy a szülők cselekménye ugyan kimerítette a fertőző betegségek elleni védekezés elmulasztása elnevezésű

szabálysértési tényállást, azonban a bűncselekmény megvalósulásához többtelelemek szükségesek. Jelen esetben a többtelelemek hiányoztak, nevezetesen nem valósult meg a tényleges veszélyeztettség, csak közvetett, távoli veszélye áll fenn a megfertőződésnek, egészségkárosodásnak. Az ítélet azért is jelentős, mert a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága ítéletben mondta ki azt, hogy a büntetőjogi szankció alkalmazását nem alapozza meg pusztán az, hogy valaki megtiltja egyes védőoltások beadását gyermekének.

A programvezető heti több alkalommal e-mail és telefonon is válaszol újságírók és állampolgárok megkereséseire, kérdéseire.

Jogtudatosság fejlesztés

A TASZ programvezetője részt vett a Budapest Korai Fejlesztő Központban tartott a korai fejlesztő oktatással kapcsolatos szülői értekezleten. A programvezető tájékoztatta a szülőket az újfajta oktatási formáról és azokról a jogi lépésekről, amelyekre akkor kerülhet sor, ha a gyermeküknek nem biztosított az alapfokú oktatáshoz való joga.

A Budapest Bank által kiírt pályázaton a TASZ 200.000 forintot nyert egy betegjogi tájékoztató program megvalósítására, amely kifejezetten a 14 és 18 év közötti korosztályhoz szól. Ennek eretében egy informatív weboldalt készített a TASZ, amelyen található egy a forrás megjelölésével szabadon terjeszthető pdf formátumú útmutató, gyakori kérdésekre adott válaszok és egy 2 perces videó, amely a fiatalok érdeklődésének felkeltésére kívánunk felhasználni. A weboldal a www.tasz.hu/betegjogtini oldalon található. Ezentúl megkereste a TASZ valamennyi budapesti középiskolát s felajánlta, hogy ingyenes előadást tart betegjogi témakörben, így a programvezető a Szerb Antal Gimnáziumban 3 osztálynak tartott előadást a betegjogokról. Ezen felül a TASZ megkereste valamennyi tini célközönséggel rendelkező lapot felajánlva egy betegjogi témájú cikket, a megkeresés nyomán a csakmiketten.hu-n jelenik meg betegjogi témájú cikk.

Februárban jelent meg a TASZ és az Autisták országos Szövetségének Közös kiadványa Vény nélkül címmel, amelyben a két fejezet egyikét a TASZ programvezetője írta. A kiadvány autista gyermeket nevelő szülőknek kíván segítséget nyújtani az egészségügyi szolgáltatások igénybevétele során felmerülő problémák, kérdések kapcsán.

A TASZ más európai szervezeteket keresett meg, s felmérte az egészségügyi dokumentációval kapcsolatos szabályozást és gyakorlatot, különös tekintettel annak nyelvezetére. Az elkészült összefoglalót közérdekű lobbitevékenységre kívánja a TASZ felhasználni annak érdekében, hogy a dokumentáció magyar nyelven (is) tartalmazza a betegre vonatkozó megállapításokat.

A TASZ az East:East – Partnership Beyond Borders Program segítségével felmérést készített az egykori szovjet blokkhoz tartozó államokban a pszichiátriai intézmények civil ellenőrzésével kapcsolatban. Az eredményeket a 2010 januárjában induló a nagylétszámú bentlakásos intézményekben az emebri jogok érvényesülését vizsgáló programjában kívánja felhasználni a TASZ.

A Pécsi Tudományegyetem PhD hallgatója 2006-ban végzett felmérést a kórházak adatvédelmi szabályzatára vonatkozóan a TASZ segítségével, amelynek eredményeként elkészült dolgozat az egyetem PhD kiadványában fog megjelenni.

2009 őszén jelent meg az Aszklépiosztól a betegjogokig c. egy összefoglaló kiadvány, melyet Köbli Anikó egészségügyi újságíró írt a betegjogok magyarországi helyzetéről. A könyv elkészültéhez a programvezető egy interjúval és néhány TASZ kiadvány, anyag megküldésével járult hozzá.

A programvezetőhöz jogsegéllyel kapcsolatos megkeresések elsősorban a következő témákban érkeztek: háziorvos váltás, életkorhoz kötött kötelező védőoltás, különleges adat (egészségügyi állapottal kapcsolatos adat) kezelésére és védelmére vonatkozó szabályok megsértése, otthonszülés, pszichiátriai betegek, hepatitis fertőzött fogvatartottak. A TASZ több esetben segített a panaszok megszövegezésében, illetve nyújtott tájékoztatást, gyűjtött össze anyagokat a megkeresésre válaszul.

A TASZ vállalta egy dúlaként dolgozó nő ellen indított személyiségi jogi perben az alperes képviselőt. A polgári pert azért indította a felperes, mert a dúlaként dolgozó nő az iwiw közösségi oldalon a felperes szülész-nőgyógyászt és szakmai tevékenységét erősen bíráló megjegyzést tett közzé. A per első tárgyalására 2009. szeptember 15-én került sor, a következő 2010 márciusában lesz.

A TASZ részt vett a Médiaunió programsorozat megbeszélésén, s rövid tervet küldött el a számukra, amelyben a Médiaunió jövő évi témájához („Rajtad is múlik a fogyatékkal élők napjainak megkönnyítése”) kapcsolódóan terjesztette elő elképzeléseit.

Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán működő Jogklinika diákjaiból az egyik novemberben megkezdte a TASZ Betegjogi Programjában való közreműködést.

2009. szeptember 1-től Verdes Tamás csatlakozott a Betegjogi Programhoz, aki elsősorban a fogyatékosüggyel kapcsolatos témákért és tevékenységekért felel. A következőkben elsősorban az ő tevékenységét foglaljuk össze.

Jogalkotás és véleményezés

Nagy létszámú intézmények átalakítása és lebontása

22 ezer értelmi fogyatékos és mentális zavarokkal élő személy él nagy létszámú bentlakásos intézményben (totális intézményben). Az intézményrendszer lebontása és a közösségi ellátások hazai rendszerének kialakítása az egyik legfontosabb emberi jogi feladat ma Magyarországon. A jóléti szektor e represszív szegmenséről cikket írtunk (Verdes Tamás: Az elzárás politikája. *Magyar Narancs*, 21, 47, 58-59.). Mivel az intézményrendszer lebontása csak akkor lehetséges, ha fel tudjuk vázolni az alternatív lehetőségeket, a Budapesti Szakmapolitikai Intézettel közösen készíttük a TASZ hosszú távú szociálpolitikai koncepciót a társadalmi integrálódást támogató szociálpolitikai reform körvonalairól és a totális intézmények lebontása ütemezésének tervezetéről, amelyet 2010 végéig fejezünk be. A koncepciót a nyilvánosság és minél több civil szervezet, valamint az érintett szülők és családok bevonásával igyekszünk kidolgozni,

ennek érdekében a munkafolyamat az interneten nyomon követhető lesz. Mivel a nagy intézmények lebontására Magyarország által magának 1998-ban kitűzött határidő 2010. január 1-jén lejár – az évvégén a Népszabadságban hirdetés jelenik meg, amely a koncepció megalkotására létrehozott oldalt fogja népszerűsíteni.

A témában lefordította a TASZ, és hamarosan közzéteszi honlapján a Living Proof című horvát dokumentumfilmet, amely a fogyatékos embereket mutat be, akik nem intézményekben, hanem mint a legtöbb állampolgár saját vagy bérelt lakásban élnek dolgoznak.

Folyamatosan nyomon kísérjük a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségéről szóló 1998. évi XXVI. törvényt, mivel az intézménytelenítésre kiírt határidő 2010. január 1-jén lejár. Mivel az magyar állam nem teljesítette vállalt kötelezettségeit, a jogszabály módosítása, a határidő kitolása vagy eltörlése várható.

A TASZ adatigényléssel fordult a Szociális és Munkaügyi Minisztériumhoz, amelyben a Reménysugár Rehabilitációs Intézetben végzett korábbi vizsgálatokról készült jelentéseket kérte ki. A jelentések egy részét a minisztérium megküldte a TASZ számára.

Az Autisták Országos Szövetsége kezdeményezésére civil egyeztetésen vettek részt a TASZ munkatársai a támogatott lakhatás témakörében – az első egyeztetésen annak eldöntésére került sor, hogy először egy a civilek által közösen megvitatott és a többség által elfogadott terv kidolgozására van szükség. A következő alkalommal a részt vevő civil szervezetek ismertették saját programjaikat, amelyek a támogatott lakhatással kapcsolatosak. Az egyeztetések a következő évben folytatódnak.

Totális intézmények civil kontrollja

A Magyar Helsinki Bizottság szakmai támogatásával elkezdte a Betegjogi Program előkészíteni a fogyatékos személyeknek lakhatást nyújtó nagy létszámú intézményekben az emberi jogok megvalósulásának monitorozása programját. A szükséges jogosítványok beszerzése folyamatban van: megkerestük a szociális és munkaügyi minisztert, és valamennyi megye főjegyzőjét – Pest, Tolna és Heves megye jegyzőjével januárban találkozunk a TASZ munkatársai személyes megbeszélés céljából. Tárgyalunk, és – remélhetőleg – hamarosan megállapodást kötünk a Mozgássérült Emberek Rehabilitációs Központjával és a Reménysugár Habilitációs Intézettel, amelyek nyitottnak mutatkoznak a monitorozásra. Ezzel párhuzamosan áll fel a szakértőkből álló team. Az első látogatásra 2010 januárjában kerülhet sor, az év végéig mintegy tíz intézményben szeretne látogatást tenni, és minden esetben nyilvánosan is közzétett jelentést készíteni. Az első néhány látogatást végző jogász, gyógypedagógus és orvos szakemberekből álló csapatok első megbeszélésére 2010. január elején fog sor kerülni.

Gondnokság alá helyezett személyek választójogi korlátozásának feloldása

Ebben a témában jelenleg készül egy TASZ-videó, amelyben értelmi fogyatékos és mentális zavarokkal élő, gondnokság alá helyezett személyek beszélnek a korlátozás feloldásának jelentőségéről. A témában cikk jelent meg (Túl a peremen. A gondnokság alá helyezett személyek választójogáról. *Magyar Narancs*, 21, 39, 50-51.). Jövő évben ezzel kapcsolatba tervezzük megkeresni a parlamenti képviselőket. A TASZ munkatársa mentális zavarokkal élő személyekkel találkozott a Soteria Alapítvány szervezésében, ahol az alkotmányos korlátozás feloldásában való aktív részvétel lehetőségéről beszélgettek.

Ügyek, esetek

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, TIOP pályázati konstrukciói elleni tiltakozás

A TASZ szervezésében 22 hazai és nemzetközi civil és szakmai szervezet tiltakozott a fogyatékos személyek nagyon létszámú intézményei fejlesztésére is lehetőséget adó 13 milliárd értékű kiírások ellen. Az ügy kapcsán cikk jelent meg az Élet és Irodalomba (Verdes Tamás: Módosítás vagy visszavonás. Fogyatékos emberek a totális intézményekben. *Élet és Irodalom*, 53, 42, 12.) A tiltakozás eredményes volt, az NFÜ felfüggesztette a kiírást, és új pályázat-előkészítő munkacsoportot hívott össze, amelybe az Országos Fogyatékosügyi Tanács Verdes Tamást is delegálta. Az új PEMCS első ülésére 2009. december 17-én került sor.

A fenti pályázati kiírásra európai uniós forrásokból került sor, s az NFÜ képviselőjének álláspontja szerint korlátozottak a célok, amelyekre a keret felhasználható – így a TASZ megkereste a pályázatért felelős uniós tisztségviselőt. Ezen túl az TASZ egyik partnere, a European Coalition for Community Living vezetője személyes találkozó kérte az uniós tisztségviselőt, hogy Magyarország speciális helyzete miatt adjon lehetőséget a hivatkozott uniós rendelettel összhangban lévő, de a tömegintézmények lebontását lehetővé tevő pályázati értelmezésnek. A tisztségviselő ígéretet tett arra, hogy e vonatkozásban levelet ír a pályázat kiírásáért felelős magyarországi szervezeteknek.

Külföldi tevékenységek, konferenciák, utazások

Konferencia-előadások

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa által szervezett Méltóságot másképpen program keretében, a Zárt ajtók – nyitott kérdések című konferencián való részvétel 2009. november 12-én. Verdes Tamás: *A totális intézmények lebontásáról*. Konferencia-előadás.

A Szociális és Munkaügyi Minisztérium Szociális Expo című rendezvényén 2009. november 12-én való részvétel. Verdes Tamás: *Totális intézmények és fogyatékoság*. Konferencia-előadás.

A Magyar Pszichiátriai Társaság VII. Közösségi Pszichiátria és Addiktológia Konferencián való részvétel 2009. december 3-án. Konferencia-előadás: Verdes Tamás: *Totális intézmények a fogyatékos és mentális zavarokkal élő emberek ellátásában*. Kerekasztal-beszélgetés: *Fogyatékos-e a pszichiátriai beteg?* (Moderátor: Gombos Gábor).

HIV/AIDS PROGRAM

Véleményezések

Augusztusban véleményeztük a szerzett immunhiányos tünetcsoport kialakulását okozó fertőzés terjedésének megelőzése érdekében szükséges intézkedésekről és a

szűrővizsgálatok elvégzésének rendjéről szóló 18/2008 ESzCsM rendelet módosításáról szóló egészségügyi miniszteri rendelet tervezetét:

<http://tasz.hu/hiv-aids/tasz-velemeney>

Novemberben véleményeztük az egyes egészségügyi tárgyú törvények módosításáról szóló törvényjavaslatot és annak a HIV-szűrésekre vonatkozó részeit:

<http://tasz.hu/betegjog/velemeneyeztuk-az-egy-es-egeszsegugyi-targyu-torvenyek-modositasarol-szolo-torvenyjavaslatot>

Magyarországi tevékenységek

HIV/AIDS specifikus bevándorlási szabályok Magyarországon:

2008 őszén, azzal a céllal írtunk a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalnak, hogy tisztázzuk a HIV/AIDS-szel kapcsolatos bevándorlási szabályokat. A hivatal arról tájékoztatott minket, hogy Magyarországon az 1 évnél hosszabb tartózkodáshoz van szükség HIV-tesztre harmadik országból (EGK tagállamain kívülről) érkező személyek esetén, de mivel ez egy közegészségügyi kérdés, sem az elvégzett tesztek számáról, sem a pozitív eredmény miatt elutasított kérelmekről nem gyűjtenek adatot. Azt javasolták, forduljunk az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatához (ÁNTSZ), mivel ők rendelkeznek a bevándorlási eljárásokhoz kapcsolódóan elvégzett HIV-tesztek adataival, valamint az ő hatáskörükbe tartozik javaslatot tenni egy kérelem elutasítására közegészségügyet veszélyeztető indokkal. Mivel az ÁNTSZ nem válaszolt közérdekű adatigénylő levelünkre, bírósági úton próbáltuk megszerezni az információt. A pert megnyertük és az ÁNTSZ eljuttatta hozzánk a bevándorlási és letelepedési céllal végzett HIV-tesztek adatait, de válaszlevelükből az derült ki, hogy sem a pozitív, sem a negatív eredmények adataival nem rendelkeznek, és nyilvántartásukban nem szerepel a pozitív eredmény miatt elutasított kérelmek száma sem.

<http://tasz.hu/hiv-aids/idegen>

Jogtalan adatgyűjtés az Országos Epidemiológia Központnál:

Közérdekű adatigénylő levéllel fordultunk az Országos Epidemiológiai Központhoz (OEK), hogy a HIV/AIDS-betegekre vonatkozó adatgyűjtés gyakorlatáról kérjünk tájékoztatást. Az Egészségügyről szóló törvény és a fertőző betegségek jelentéséről szóló miniszteri rendeletek szerint a HIV/AIDS megbetegedés személyazonosításra alkalmatlan módon jelentendő megbetegedésnek számít. Azonban az OEK válaszleveléből az derült ki, hogy epidemiológiai adatok mellett a betegek TAJ-számát is gyűjtik. Az adatvédelmi törvény szerint a társadalombiztosítási szám azonban olyan adat, amely alapján be lehet azonosítani egy személyt. A TASZ az adatvédelmi ombudsmanhoz fordult, hogy vizsgálja ki az ügyet és adjon ki ajánlást az OEK számára, hogy változtassa meg a jelenlegi törvénytelen adatgyűjtési gyakorlatot.

<http://tasz.hu/hiv-aids/oek>

Állásfoglalás a Pápa óvszerellenes kijelentése kapcsán:

Márciusban a TASZ nyilatkozatban ítélte el a Pápa veszélyes és káros kijelentését az óvszer szerepéről az AIDS elleni küzdelemben. Véleményünkkel számos újságcikk foglalkozott és a TASZ HIV/AIDS programvezetője élő telefonos interjút adott a kérdésről a Klub Rádióban.

<http://tasz.hu/hiv-aids/papa>

Gondok, visszásságok és jogszerűtlenségek: az anonim HIV-szűrések gyakorlata Magyarországon 2009-ben

A TASZ munkatársai és önkéntesei annak jártak utána, hogy a gyakorlatban hogyan valósul meg a mindenki számára elérhető ingyenes és anonim HIV-teszt Magyarországon. Eredményeinket 2009 áprilisában jelentettük meg: <http://tasz.hu/hiv-aids/vct>

A tanulmányt elküldtük a Nemzeti AIDS Bizottságnak, és kértük, hogy a Nemzeti AIDS Stratégiában is említett, a bizottságon belül külön erre a célra létrehozandó munkacsoport vizsgálja ki az ügyet. A bizottság elnöke azt válaszolta, hogy a HIV-szűrőállomások ellenőrzése nem az ő feladatuk. Ezután elküldtük az eredményeket a sajtónak és egy újságcikket követően a TASZ HIV/AIDS programvezetőjét meghívták egy rádiós vitaműsorba, ahol az ÁNTSZ egy képviselőjével vitathatta meg a magyarországi HIV-szűrések gyakorlatának problémáját. A műsor után tanulmányunkat elküldtük az ÁNTSZ-nek, hogy kivizsgálják a HIV-szűrőállomások gyakorlatát. Az Egészségügyi Minisztérium levélben tájékoztatott arról, hogy a tanulmányunk által kifogásolt problémákat az Országos Szakfelügyeleti és Módszertani Központ kivizsgálta és a kifogásolt intézményekbe emlékeztetőt küldtek ki a HIV-szűrések rendjéről.

HIV-fertőzöttek kezelésének szakmai protokollja:

A Nemzeti AIDS Stratégia a HIV-fertőzöttek és AIDS-betegek gondozása fejezetben utal a szakmai protokollra illetve annak évenkénti korszerűsítésére és az abban foglaltak bevezetésére és alkalmazására. Amikor az Egészségügyi Minisztériumtól elkértük a szakmai protokollt, azt a választ kaptuk, hogy az Infektológiai Szakmai Kollégium éppen most állítja össze a protokollt. Ezután adatkérő levéllel fordultunk a kollégium vezetőjéhez. Arról kértünk tájékoztatást, hogy mi lesz a protokoll tartalma, kik állítják össze és hogy betegek illetve betegszervezetek is részt vesznek-e az összeállításukban. Levelünk után a már nyomtatott formában kiadott szakmai protokollt átnézték és a társfertőzések és a HIV-fertőzött gyerekek kezelése fejezetekkel kiegészítették. Több mint 24 évvel az első regisztrált HIV-fertőzés után Magyarországon, elmondhatjuk, hogy van a magyarországi HIV/AIDS-betegek kezelésének szakmai protokollja.

A Nemzeti AIDS Bizottság nem tölti be feladatát:

A TASZ HIV/AIDS programvezetője összefoglalót írt arról, hogy a Nemzeti AIDS Bizottság nem látja el a törvényben előírt feladatát és a Nemzeti AIDS Stratégiából szinte semmit nem sikerült megvalósítani. Az írást eljuttattuk a Magyar Narancs szerkesztőségének, és Linder Bálint újságíró, a TASZ HIV/AIDS programvezetőjével történt beszélgetés után interjút készített Dr. Medgyaszai Melindával, a Nemzeti AIDS Bizottság elnökével:

<http://mancs.hu/index.php?gcPage=/public/hirek/hir.php&id=19582>

Az interjút követően nyílt levélben fordultunk az egészségügyi miniszterhez, hogy intézkedjen, hogy a Nemzeti AIDS Bizottság és annak elnöke a jogszabályban előírtaknak és a Nemzeti AIDS Stratégiában megfogalmazottaknak megfelelően vegye komolyan és lássa el feladatát.

<http://tasz.hu/hiv-aids/nemzeti-aids-bizottsag-nem-tolti-be-feladat-at-nyilt-level-az-egeszsegugyi-miniszternek>

Euro HIV Index:

Idén először felmérés készült az Európai Unió tagállamaiban a HIV/AIDS-szel élők helyzetéről, a kezeléssel és a prevencióról. A felmérést a brüsszeli Health Consumer Power House készítette. A kérdőív kitöltésére Magyarországról a TASZ HIV/AIDS programvezetőjét kérték meg. A kapott pontszámok alapján Magyarország a 23. helyen végzett a 29 ország közül. Az eredményről beszámolt mind a hazai és a nemzetközi sajtó:

http://nol.hu/belfold/20091015-tapintatlannak_italte_brusszel_a_hazai_aids-esek_kezeleset

[http://www.caboodle.hu/nc/news/news_archive/single_page/?tx_ttnews\[tt_news\]=7089](http://www.caboodle.hu/nc/news/news_archive/single_page/?tx_ttnews[tt_news]=7089)

Mentális egészség és AIDS projekt:

2009 szeptemberétől a TASZ partnerszervezetként részt vesz az Európai Bizottság által támogatott Mentális egészség és AIDS projektben. A projekt célja, hogy az újonnan csatlakozott európai uniós országokból trénereket képezzenek ki a HIV/AIDS-betegeknél jelentkező különböző mentális problémák területén, akik majd saját hazájukban tréningeket tarthatnak a HIV/AIDS-betegekkel foglalkozó egészségügyi dolgozóknak, szociális munkásoknak illetve HIV/AIDS-szel élőknek. A programot a lengyel Social AIDS Committee koordinálja, a magyarországi feladatokat és tréningeket pedig a TASZ HIV/AIDS programvezetője.

Belga diákok látogatása a TASZ-nál:

November 10-én belga egyetemisták látogattak el a TASZ-hoz, hogy a HIV/AIDS programvezetőjével találkozhassanak és tájékozódjanak a magyarországi HIV/AIDS-helyzetről, főként annak jogi és társadalmi vonatkozásairól.

AIDS világnapi gyertyagyújtás az Egészségügyi Minisztérium előtt:

2009. november 30-án, az AIDS világnap előestéjére a TASZ HIV/AIDS programvezetője gyertyagyújtással egybekötött megemlékezést és sajtótájékoztatót

szervezett az egészségügyi minisztérium elé, hogy megemlékezzünk a magyarországi áldozatokról és felszólítsuk az egészségügyi kormányzatot, hogy teljesítse a Nemzeti AIDS Stratégiában vállalt feladatait:

<http://tasz.hu/hiv-aids/december-1-aids-vilagnap-video>

Nemzetközi tevékenységek

A betegjogok alkalmazása a határon átnyúló egészségügyi ellátásokban - regionális meeting és workshop, Budapest, 2009. február 26-28.

A találkozó az Open Society Institute East-East Programjának támogatásával valósult meg, amelyre hét közép-európai országból érkeztek a betegjog és HIV/AIDS területén dolgozó szakemberek. A HIV/AIDS-szel élők jogai munkacsoportot a TASZ HIV/AIDS programvezetője szervezte és vezette. Az egyes országok helyzetét ismertető prezentációk után, a résztvevők egy nyilatkozatot adtak ki a régiókban élő HIV/AIDS-betegek szükségleteiről és igényeiről. Ezt a nyilatkozat belekerült a meeting résztvevői által kiadott végső nyilatkozat szövegébe is: http://tasz.hu/en/easteast/conference_1

HIV Europe - Koppenhága:

Áprilisban a TASZ meghívást kapott az HIV Europe, HIV-betegszervezetek ernyőszervezete, éves közgyűlésére. A TASZ-t a HIV/AIDS programvezető képviselte, és bár a TASZ nem betegszervezet, a TASZ HIV/AIDS programját, a magyarországi HIV/AIDS-területen való tevékenység elismeréséül, felvették teljes jogú tagnak. A meetingen, az egyes országokban felmerülő munkahelyi stigmakérdésekről, valamint a HIV-fertőzés kriminalizációjáról volt szó.

Szlovéniai látogatás:

Májusban a TASZ HIV/AIDS programvezetőjét meghívta a szlovén HIV/AIDS-prevencióval foglalkozó SKUC Magnus civil szervezet, hogy előadást tartson a magyarországi HIV/AIDS-prevenzióról és a HIV/AIDS-betegek jogairól. Emellett lehetősége volt találkozni egy szlovén betegszervezet tagjaival és megvitatni illetve összehasonlítani a HIV-fertőzötteket érintő egészségügyi, jogi és diszkriminációs kérdéseket.

AIDS 2010 - Bécs:

A TASZ HIV/AIDS programvezetőjét meghívást kapott a 2010-es AIDS világkonferencia egyik tudományos bizottságába.

AIDS Action Europe Steering Committee meeting – Budapest:

Az AIDS Action Europe, amely a HIV/AIDS területen dolgozó európai és közép-ázsiai civil szervezetek ernyőszervezete, soron következő vezetőségi ülését Budapesten tartotta szeptemberben. A TASZ HIV/AIDS programvezetője, aki 2008 decembere óta tagja a szervezet vezetőségének szervezte meg a meetinget.

Mentális Egészség és AIDS projekt első tréningjére 2009 novemberében került sor Vilniusban, Litvániában. Magyarországról a TASZ HIV/AIDS Programvezetője és Mészáros Márta pszichológus, a TASZ önkéntese vettek részt a tréningen.

HIV in Europe konferencia:

A TASZ HIV/AIDS programvezetője részt vett a Stockholmban megrendezett konferencián, ahol a korai tesztelés és kezelés témája mellett a HIV-fertőzés büntetőjogi vonatkozásait is megvitatták. A munkacsoport egy tanulmány alapján dolgozott, amely 5 ország, köztük Magyarország HIV-fertőzés kriminalizációját dolgozta fel. A kérdőívet, amely a magyarországi szabályokat és helyzetet foglalja össze, a TASZ HIV/AIDS programvezetője válaszolta meg.

Európai HIV/AIDS prevenció meeting - Berlin:

A TASZ HIV/AIDS programvezetője részt vett a találkozón, ahol az európai országok HIV/AIDS prevenciójáról, jó gyakorlatokról és a prevenciót veszélyeztető jelenségekről esett szó.

DROGPOLITIKAI PROGRAM

EDPI közvéleménykutatás

Nemzetközi partnereivel közösen a Társaság a Szabadságjogokért jogvédő szervezet felmérte, hogy mi a véleménye a felnőtt európaiaknak a drogokkal kapcsolatos politikai szabályozásról. A jelentés rámutat, hogy 7 európai ország felnőtt lakosságának nagy többsége úgy gondolja, hogy rá nincsenek elrettentő hatással a büntetőjogi szankciók, ennek ellenére ugyanakkor hisz abban, hogy másokat elrettenthetnek a drogok használatától.

A közvélemény kutatásokat hat európai ország (Bulgária, Csehország, Dánia, Hollandia, Lengyelország, Svédország) felnőtt lakosságának reprezentatív mintáin végezték 2008 novembere és 2009 januárja között. A résztvevő országokat úgy választották ki, hogy azok a drogpolitikai szabályozási modellek széles skáláját öleljék fel, a zéró-toleranciától a liberálisabb hozzáállásig. Korábban Magyarországon is történt egy hasonló kutatás, amelynek eredményire ugyancsak kitér a jelentés.

Az eredmények azt mutatják, hogy a vizsgált országok mélységesen megosztottak a kannabisz-származékok legalizációjával kapcsolatban: Svédországban, Bulgáriában és Lengyelországban a válaszadók több mint fele (58%, 57% és 59%) a „kannabisz ellenes háborút” támogatja, míg Hollandiában, Dániában és Csehországban a többség a dekriminalizáció vagy legalizáció valamilyen formája mellett teszi le a voksát (76%, 62% és 59%).

A válaszadók túlnyomó többsége nem tartja visszatartó erejűnek a különböző büntetés-szankciókat, amikor saját droghasználatáról hoz döntéseket: kevesebb, mint 10 százalékuk találta úgy, hogy a kábítószeres illegális mivolta tartja vissza őket azok használatától – számukra sokkal meggyőzőbbek a társadalmi és egészségügyi kockázatokkal kapcsolatos érvek. Ennek ellenére átlagosan 10-ből kevesebb, mint 3 válaszadó (27%) törölné el teljesen a kannabisz-fogyasztók büntetését. A drogtörvények valós és vélt elrettentő hatása között tehát jelentős különbség van.

A többség szerint a kábítószer-használat leginkább közegészségügyi kérdés: minden 10 válaszadóból kevesebb, mint 2 ember tartotta a legalkalmasabbnak a rendőrt arra, hogy a drogfüggőkkel foglalkozzon. A többség szerint a családnak, vagy az egészségügyi/szociális szakembereknek kell foglalkoznia a problémás droghasználókkal.

Az eredmények azt bizonyítják, hogy a túcsere programokkal kapcsolatban széles körű társadalmi konszenzus tapasztalható, miszerint ezek a programok igenis hatékonyan akadályozzák meg a HIV- és a Hepatitis-fertőzések terjedését az intravénás droghasználók körében. Egyes országokban, például Svédországban, ez merőben ellentmond a hatóságok ellenséges hozzáállásának.

A jelentés teljes szövege egy új weboldalon olvasható, amelyet a drogpolitikai reformokat támogató Társaság a Szabadságjogokért jogvédő szervezet jelentetett meg az esemény apropóján.

Az új EDPI-honlap címe: www.eudrugpolicy.org

Politikai pártok véleményeinek vizsgálata

Bár a politikai pártok kulcsszerepet játszanak a drogpolitikák kialakításában, sajnos a 2009. EP választások során nem szerepelt a központi kampánytémák között a drogpolitikai reform. A TASZ által indított EDPI projekt egyik fő célkitűzése, hogy élénkítse a drogpolitikáról folytatott vitákat a közbeszédben, és tudatosítsa a döntéshozókban és a választópolgároknak ennek a kérdésnek a súlyát. Ennek elősegítése érdekében mind a 7 célországban megkerestük a politikai pártok képviselőit, és feltettünk nekik 8 kérdést, amelynek segítségével a pártok álláspontját szeretnénk volna tisztázni a következő témákban:

- 1) kábítószer személyes célú használatának büntetése
- 2) a kannabisz legális szabályozásának kérdése
- 3) gyógyászati marihuána páciensek
- 4) opiát szubsztitúciós terápia
- 5) túcsere
- 6) belövő szoba és heroinfenntartás
- 7) a drogpolitika prioritásai
- 8) a legalizációról folytatott vita szükségessége

Az új EDPI honlapon elérhetővé tettük a pártok válaszait, az eldöntendő kérdésekre adott válaszokat táblázatba foglaltuk.

Az új EDPI oldal

A TASZ és 6 európai partnere (Bulgária, Svédország, Hollandia, Dánia, Lengyelország, Csehország) által működtetett EDPI projekt létrehozott egy újs website-ot, amelyen egy interaktív flash térkép fogadja a látogatókat, itt ki tudja választani azt az országot, amelyről több információt szeretne megtudni. Az oldal tartalmazza az EDPI projekt munkájának eredményeit (közvéleménykutatás, pártok közötti kutatás, filmek stb.), ezenkívül fontos linkeket olyan oldalakra, ahol további információk is letölthetők ebben a témában.

Sajtókonferenciák az EU-ban

A TASZ az idén márciusban az elmúlt 10 év globális drogpolitikáját felülvizsgáló magas szintű ENSZ találkozó előestéjén 18 másik NGO-t keresett meg azzal a kéréssel,

hogyan szervezzenek sajtótájékoztatót pár nappal az esemény előtt, amelyen felhívják a sajtó figyelmét az elmúlt 10 év hibáira és kudarcaira. A sajtótájékoztató költségeit a TASZ finanszírozta. A legtöbb szervezet pozitívan reagált a megkeresésünkre, mások nem tartották meg a sajtótájékoztatót vagy csupán sajtóközleményt adtak ki.

A következő szervezetekről van szó:

- 1) Bulgaria – Initiative for Health
- 2) Czech Republic – Robert Veverka, legalizacije.cz
- 3) Slovakia – Odysseus – nem tartották meg végül
- 4) Poland – OSI-GDPP/Agnieska
- 5) Italy – Forum Drougha – Grazia Zuffa
- 7) Germany – Akzept, Christine
- 8) Belgium – ENCOD, Joep Oomen
- 9) Sweden – Swedish Drug Users Union – nem tartották meg végül
- 10) Denmark – Gardejuristen/Street Lawyers
- 11) The Netherlands – Madelon
- 12) Norway – Arild Knutsen
- 13) France – ASUD, Fabrice Oliviet
- 14) Spain – Pedro Quesada, legal aids clinic – csak sajtóközlemény
- 15) Lithuania – EHRN – nem tartották meg
- 16) Romania – Valentin Simionov, Romanian Harm Reduction Association
- 17) Macedonia – HOPS Skopje
- 18) Ireland -UISCE – csak sajtóközlemény

Ösztöndíjak újságíróknak

Szintén az EDPI projekt keretében a TASZ 17 európai újságírónak kínált fel ösztöndíjat annak érdekében, hogy tudósítsanak az ENSZ magas szintű találkozájáról. Többek között ennek is köszönhető, hogy soha nem látott intenzitású médiavisszhangja volt a mostani eseménynek az európai sajtóban. Az általunk meghívott újságírók voltak a legaktívabbak az ENSZ hivatalos sajtókonferenciáin, mind a nem kormányzati szervezetek által rendezett eseményeken. Szeretnénk a jövőben is fenntartani és továbbfejleszteni a média és a civil társadalom között kiépült kapcsolatot.

[A részt vevő újságírók listája, illetve az általuk publikált cikkek, riportok megtekinthetők a website-unkon!](#)

Online kampány

A TASZ nemzetközi online kampányt indított annak érdekében, hogy felhívja a világ közvéleményének figyelmét a jelenlegi globális drogtilalom kudarcára. A daretoact.net oldalon egy holland pszichiáter, Frederik Polak felszólítja a látogatót arra, hogy tegye fel ugyanazt a kérdést az ENSZ drogügyi igazgatójának, Antonio Maria Costának, amely kérdésre ő már több mint egy éve hiába várja a választ: “vajon mivel magyarázható, hogy Hollandiában, ahol a kannabisz legálisan hozzáférhető a felnőttek számára, a fűfogyasztók aránya nem magasabb az európai átlagnál, és alacsonyabb, mint számos szigorúan tiltó országban?” Ez a kérdés a drogtilalom lényegi koncepcióját kérdőjelezi meg: vajon a szigorú büntetőjogi szabályok valóban a fogyasztás visszaszorítását eredményezik? Nincsenek-e hatékonyabb alternatívái a zéró-toleranciának? Egy a Marketingcentrum által végzett 2007-es magyarországi közvéleménykutatás szerint csupán 5% tartja a tiltás magára visszatartó erejűnek –

86% ellenben azért nem használ drogokat, mert azokat károsnak tartja az egészségére. Vajon mi értelme van börtönnel fenyegetni a fogyasztót, ha ennek nincs visszatartó ereje?

[A kampányoldal elérhető itt!](#)

A Costa és Polak között kibontakozó vitáról a [Magyar Narancsban is beszámoltunk](#).

Az angolul kevésbé tudóknak sem kell félniük: amennyiben a 2. menüpont (Dare to act!) alatt rákattintanak Antonio Maria Costa emailcímére, felnyílik egy ablak egy sablonlevéllel, amelyet ezután a saját levélküldő programjuk segítségével továbbíthatnak az ENSZ drogügyi igazgatójának, az ENSZ főtítkáranak és a TASZ-nak. A háttérinformációkat két aloldalba rendeztük: a Merj tudni! ([Dare to know](#)) oldalon kulcsfontosságú tanulmányokat helyeztünk el, amelyek az elmúlt 10 év drogpolitikáját mutatják be különböző szempontokból. A TASZ ezenkívül létrehozott egy YouTube profilt is annak érdekében, hogy [videóüzeneteket](#) küldjön az ENSZ magasszintű kormánytalálkozóján részt vevő képviselőknek.

Az oldal látogatottsága már az első héten elérte az 50 ezret – ezt igen nagy sikerként könyvelhetjük el.

Source: Google Analytics

Bécsi tüntetés

Március 11-én reggel demonstrációt szerveztünk a Vienna International Centre bejáratánál, annál az épületnél, ahol az ENSZ magas szintű találkozója tartották. Az állami delegáltak március 11-12-én itt vitatták meg a jelenlegi drogszabályozás hatékonyságával kapcsolatos kérdéseket és új Politikai Deklarációt fogadtak el a drogról. A globális drogellenes háború egyértelmű elhibázottsága és jól ismert nem kívánatos következményei ellenére nyílt titok volt már a találkozó előtt, hogy a kormányzatok nem szakítanak a jó öreg "keményen fellépünk a drogok ellen"

megközelítéssel. A deklaráció tervezete még csak nem is említette az ártalomcsökkentést, amely a leghatékonyabb eszköz a drogokkal kapcsolatos halálozások és betegségek megelőzésében! Ahogyan vártuk, a kormányzatok a rossz döntést hozták meg és egy olyan deklarációhoz csatlakoztak, amely az 1998-as dokumentum irreális és ártalmas szlogenjeit visszhangozza. Ezek ellenére, mi, drogreform aktivisták nem hagytuk ki a lehetőséget, hogy emlékeztessük a döntéshozókat és a nyilvánosságot arra, hogy a globális drokkontroll-rezsim nem működik, és új, emberi jogokon és ártalomcsökkentésen alapuló irányelvekre van szükség.

Úgy gondoljuk, hogy figyelemfelkeltő akciónknak nagy sikere volt: minden delegált és újságíró, aki eljött a találkozóra, szembesült az üzeneteinkkel: "Vessünk Véget a Globális Drogellenes Háborúnak", "Az Ártalomcsökkentés Életeket Ment" és "A Tiltás Nem Működik". Kiállítottuk a pályázatunkra érkezett legjobb posztereket és a rendőrség megengedte, hogy 2 napig ott maradjanak, így bárki láthatta őket, aki belépett az épületbe. Szeretnénk köszönetet mondani azoknak a lelkes aktivistáknak akik részt vettek az eseményen, elsősorban azoknak az INPUD és a Youth Rise soraiból, akik saját transzparenssekkal érkeztek, és a ketreceinkbe állva szimbolizálták az illegális droghasználók kirekesztettségét és kizártságát.

Reggel 9-kor egy szabadtéri sajtótájékoztatót tartottunk, ahol a megszólalók (a TASZ-ból, az INPUD-ból, az ENCOD-ból és a Students for Sensible Drug Policy részéről) rámutattak arra a hatalmas szakadékra, ami a valóság és az ENSZ által képviselt drogpolitika között tátong. Minden szónok a ketrecekből adott interjút. Szimbolikus vizelettel teli tartályokat is felállítottunk, hogy rámutassunk a drogellenes háború abszurdítására. Hamis 1000 dollárosokat osztogattunk Costa fényképével és egy szöveggel, amely a fiktív Al Capone Alapítvány szignált. A szövegben a bűnözők nemzetközi hálózata gratulált a kormányzatoknak, hogy megőrizték a drogok illegálisát, ezzel hatalmas adómentes bevételt teremtve számukra.

[Képek és videók a tüntetésről itt!](#)

Poszter- és videópályázat

A TASZ január elején poszter- és filmpályázatot hirdetett "Nemkívánt következmények - a globális drogellenes háború" címmel. A pályázatra olyan kép- és videóanyagokat vártunk, amelyek kreatív, figyelemfelkeltő módon rámutatnak a jelenlegi drogtilalmi rendszer negatív társadalmi, kulturális és közegészségügyi hatásaira. A legjobb alkotások készítőit komoly pénzjutalomban részesítettük, a pályaművekből pedig kiállítást szerveztünk az ENSZ Kábítószerügyi Bizottságának (CND) ülése idején tartott demonstrációnkon Bécsben.

[A pályázat nyerteseinek alkotásai meglephetők itt!](#)

Országlátogatások

Az EDPI projekt keretében a TASZ munkatársai ellátogatnak a 6 célországba, ahol partnereink segítségével meginterjúvolják a nemzeti drogpolitika alakításában résztvevő kormányzati és nemkormányzati kulcsszereplőket, hogy a legégetőbb problémákat, kihívásokat, esetleg sikereket kidomborító rövidfilmeket készítsünk a helyi érdekérvényesítő szervezetek munkájának könnyítése, illetve más országokban dolgozó szervezetek, döntéshozók inspirálása érdekében. Eddig 3 országban tettünk látogatást, 2008 decemberében Hollandiába és Dániába, 2009 januárjában pedig Svédországba. Ez utóbbi látogatásunk során a Svéd Droghasználók Uniójának

segítségével a drogmentes Svédország víziójának támogatóival és ellenzőivel beszélgettünk, ezenkívül feltártuk a helyi droghasználók hétköznapi életében felmerülő kihívásokat és problémákat. Az első filmünk már feltöltésre került a YouTube-ra "[Drogmentes Svédország – minden áron?](#)" címmel.

A koordinátorok találkozója Budapesten

Az EDPI projektben részt vevő szervezetek képviselői január 22-23-án Budapesten találkoztak az Európai Ifjúsági Központban. A találkozó célja az volt, hogy azonosítsa az egyes országok legfontosabb érdekérvényesítő kérdéseit, megvitassa az alkalmazott módszereket és személyes tapasztalatcserére adjon módot. Tréninget nyújtottunk a résztvevőknek a média kommunikációról és az ENSZ drogpolitikai intézményrendszerének működéséről.

Történelmi ítélet Strasbourgban

A strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bírósága a mai napon nyilvánosságra hozott döntésével a Társaság a Szabadságjogokért beadványa nyomán elmarasztalta Magyarországot, és kimondta, hogy a Magyar Köztársaság megsértette az Emberi Jogok Európai Egyezményébe foglalt véleménynyilvánítás szabadságát. A döntés egyedülálló módon, elsőként az Európai Emberi Jogi Bíróság gyakorlatában kiterjesztően értelmezte az Egyezmény 10. cikkében biztosított szólásszabadságot, hiszen közérdekű információ visszatartását értékelte a véleménynyilvánítás jogellenes korlátozásaként.

A döntés alapjául szolgáló ügy 2004-be nyúlik vissza, amikor Hende Csaba országgyűlési képviselő a kábítószerrel való visszaélés egyes Btk-szabályainak megsemmisítését indítványozta az Alkotmánybíróságnál. A TASZ szeretett volna társadalmi vitát folytatni a büntető törvénykönyv alkotmányosságának kérdéséről, ehhez azonban szükséges lett volna ismerni a képviselő indítványát. Az Alkotmánybíróság ezt nem tette lehetővé, mert álláspontja szerint az indítvány a képviselő hozzájárulása nélkül nem volt nyilvánosságra hozható. A TASZ pert indított, mert az volt az álláspontja, hogy ha egy képviselő, e minőségében, a társadalom egy jelentős részét érintő, s a jogrendszer egyik alapkövét jelentő törvény (Btk.) egyes szabályainak megsemmisítését kezdeményezi, akkor az indítványa nyilvános adat. A pert a TASZ Magyarországon jogerősen elvesztette, ezután fordult 2005-ben az Európai Emberi Jogi Bírósághoz, mely 2009. április 14-én hirdette ki ítéletét. Az AB az ítéletnek megfelelően kiadta a TASZ-nak a kérdéses dokumentumot, amelyet nyilvánosságra hoztunk a honlapunkon.

Az új nemzeti drogstratégia

A minisztériumközi drogkoordinációt végző Kábítószerügyi Koordinációs Bizottság (KKB) május 21-ki ülésén megtárgyalta az új nemzeti drogstratégia azon [koncepcióját](#), amelyet a Nemzeti Drogmegelőzési Intézet (NDI) munkatársai dolgoztak ki és a Szociális és Munkaügyi Minisztérium (SZMM) tárt a kormány elé. A TASZ az SZMM-nek eljuttatta az erről szóló [állásfoglalását](#), amelyből kiderül, hogy a jelenlegi politikai realitások között ezt a koncepciót egy progresszív, támogató keretnek tartjuk. A drogstratégia kidolgozásában a TASZ aktívan részt vett. A nyár során közzé tették a drogstratégia első tervezetét.

A TASZ néhány részlet ellen [emelt kifogást csupán](#) – így például a túlzó Internetes adagyűjtéssel és a vagyonelkobzások kiterjesztésével szemben. A kormány elismerte a

TASZ igazát és az összes említett ponton a mi verziókat vette át. Az Országgyűlés Kábítószerügyi Eseti Bizottsága [szeptember 30-án](#) ülést tartott a Képviselőházban, az ülés fő témája a nemzeti drogst stratégia tervezete volt. A stratégia tervezetének némely elemeivel kapcsolatban a bizottság egyes szakértői, így például Erdős Eszter (a ráckeresztúri rehabilitációs otthon munkatársa), igen kemény kritikát fogalmaztak meg, a TASZ jelenlévő képviselője ezeket cáfolta. A kritikák ellenére az Országgyűlés decemberben országgyűlési határozatként [elfogadta](#) Európa egyik legprogresszívebb drogst stratégiát – ezt a TASZ sikerként könyveli el. A Fidesz azonban [bejelentette](#), hogy hatalomra jutása esetén szigorítani kíván a büntetőjogi szabályozáson. A TASZ drogpolitikai programvezetője az [Indexen reagált](#) a Fidesz drogpolitikai megnyilvánulásaira.

Drogpolitikai kerekasztal a Sirályban

Május 1-én a CivilKultNapon a TASZ „Fülpolitika vitafórumot” rendezett a sirályban. A Barna Erika (Kék Pont) moderálta beszélgetésen Sárosi Péter (TASZ), Léderer András (SZDSZ – Új Generáció), Pettkó András (MDF) és Juhász Péter (Kendermag) vettek részt.

[Az eseményről készült videónk megtekinthető itt!](#)

A Magyar ENSZ Társaság drognapi találkozója

A Magyar ENSZ Társaság a drogellenes világnap alkalmából június 26-án pénteken “Az ENSZ új, tízéves globális drogst stratégiája: a döntés és az út odáig” címmel ülésezett. Mint korábban már beszámoltunk róla, márciusban az ENSZ Kábítószerügyi Bizottsága (CND) magas szintű találkozót tartott Bécsben, ahol a kormányok képviselői cseréltek eszmét az elmúlt 10 év drogst kontroll-politikájának sikereiről és kudarcairól.

Az ENSZ Társaság rendezvényén felszólalt többek között Bayer István professzor úr, aki maga is sokáig elnökölt régebben a Kábítószerügyi Bizottságban, de mára már igen kritikusan látja az egész nemzetközi drogst kontroll rendszer eredményeit. A civil társadalom részéről Sárosi Péter, a TASZ drogpolitikai programvezetője szólalt fel, aki élesen kritizálta az ENSZ struccpolitikáját. [Az eseményről a TASZ videót készített.](#)

Drogpolitikai témájú könyvek

A TASZ munkatársai két drogpolitikai témájú tudományos könyv szerzői között is szerepeltek. Az első a “Drogpolitika számokban” c. kötet, amely az idén lejárt nemzeti drogst stratégia időszakának 9 évét elemezte különféle szempontokból – a TASZ munkatársai a hazai ártalomcsökkentő szolgáltatásokról illetve a drogpolitika bűnügyi vetületeinek alakulásáról írtak. Részt vettünk az Addiktológia III. c. egyetemi tankönyv létrehozásában is, ebben a TASZ elnöke a hazai drogst jogi szabályozásról, míg a drogpolitikai programvezető a nemzetközi drogst kontroll rendszer kialakulásáról és fejlődéséről írt.

A TASZ filmje a kirgiz ártalomcsökkentésről

A TASZ júliusban [új filmet](#) tett közzé a YouTube videómegosztó oldalon, melyet a kirgizisztáni Adilet nevű civil szervezettel együtt készített. A film az ártalomcsökkentés fejlődéséről szól az országban, és arról, hogy hogyan vették fel

ezekkel a módszerekkel sikeresen a harcot a HIV járvány ellen. A Kirgiz Köztársaság Közép-Ázsiában egy droggereskedelmi útvonalon fekszik. Az ország a kilencvenes években hamar komoly HIV járvánnyal kellett, hogy szembesüljön, az intravénás kábítószer-használók között. Kirgizisztán a régióban elsők között vezetett be túcserét és metadon helyettesítő kezelést, a börtönökben is! A stratégiák helyesnek bizonyultak a HIV járvány terjedésének csökkentésében. Az ország drogpolitikája kontrasztként és tanulságul szolgál a hasonló háttérű országoknak, például Oroszországnak, ahol mind a mai napig maguk a Narkológusok azok, akik a metadon tilalmát fenntartják.

A diszkórazziák ellen

Az Egri Rendőrkapitányság a júliusban 107 rendőr részvételével razziát tartott az egyik egri szórakozóhelyen, az ott szórakozó fiatalok és a személyzet közül 289 személyt igazoltatott, majd kábítószerrel való visszaélés gyanújával mindössze egy személyt előállított, de róla is kiderült, hogy nem a szórakozóhelyen fogyasztotta a szert. A TASZ hosszú évek óta hangoztatott álláspontja szerint a diszkórazziák gyakorlata egyrésztől nem kifizetődő, hiszen nagy létszámú állomány és infrastruktúra megmozgatásával jár, de eddig egyetlen esetben sem sikerült terjesztőket előállítani. A TASZ tárgyalást kezdeményezett az ügyben az Országos Rendőrfőkapitánysággal, ahonnan pozitív visszajelzést kaptunk. A tárgyalások jelenleg is folynak arról, hogy kiadhatnánk-e egy olyan közös állásfoglalást, ami iránymutatóként szolgálhatna a hasonló diszkórazziák elkerülésére.

Filmek a svéd drogpolitikáról

A TASZ két filmet forgatott a Svéd Droghasználók Szövetségével való együttműködésben. Az [első filmet](#) június végén tettük közzé, ez a svéd drogpolitika kialakulásával, előnyeivel és hátrányaival foglalkozik. A filmben a drogellenes-prohibicionista szervezetek képviselői mellett reformpárti aktivisták és szakemberek is megszólalnak, árnyalva az ENSZ-által is népszerűsített képet a svéd drogpolitikáról mint “sikersztöriről”. Rámutatunk az árnyoldalakra is: a fogyasztók jogfosztására, az ártalomcsökkentés hiányára és a HIV és HCV trendek növekedésére. A [második filmben](#) bemutatjuk egy stockholmi metadon-programon részt vevő heroinfüggő, Janne hétköznapiját, akinek a segítségével betekintést nyerhetünk a fogyasztók által rendszeresen tapasztalt stigma és a diszkrimináció káros hatásaival. Stockholm az utolsó olyan európai főváros, ahol nem léteznek túcsere-programok. A film végén mobilizáló üzenetet helyeztünk el, arra kérve a film nézőit, küldjenek emailt a stockholmi önkormányzatnak, arra kérve őket, hogy biztosítsák a túcsere-szolgáltatások elérhetőségét a drogfogyasztók számára. A videó már magyar felirattal is megtekinthető.

Gardejuristen – utcajogászok (film)

Az Utcajogászok (Gadejuristen) érdekes példáját nyújtják annak, hogyan lehet jogi segítséget nyújtani az utcai droghasználóknak. A szervezet központja Koppenhágában, Dániában van és jogsegélyt biztosítanak a város leghátrányosabb helyzetű drogfogyasztóinak. A steril injektáló berendezés mellett zsebkartyákat terjesztenek, melyek kérdéseket és válaszokat tartalmaznak a drogtörvényekről és az ártalomcsökkentésről. Amikor a videós csapatunk részt vett a Droghasználó Emberek

Nemzetközi Hálózatának (INPUD) koppenhágai találkozásán, 2008 novemberében, (az EDPI projektünk részeként) felvételt készítettek a civil szervezet napi tevékenységéről. A [film](#) már magyar felirattal is megtekinthető.

Sajtóvita

Sárosi Péternek szeptemberben sikerült [megjelentetnie](#) Bene Éva orvos cikkére írott válaszát a Magyar Nemzet című jobboldali napilapban (ahol először jelent meg a dekriminalizációt pártoló írás). Bene viszontválaszára a Drogriporterén [reagáltunk](#).

Elfojtott emlékek – Felozlatott tüntetés Moszkvában (film)

2009. November 1-én, a Drogfogyasztók Nemzetközi Napján az aktivisták tiltakozást szerveztek a moszkvai Központi Drog szabályozó Szolgálat (FDCS) elé azoknak az embereknek az emlékére, akik túladagolásban vagy droghasználattal összefüggő betegségekben haltak meg. A tüntetők virágokat és fehér papucsokat (a halál szimbóluma) helyeztek el a hivatal épületének lépcsőin, hogy így emlékezzenek azoknak az életére, akik az embertelen orosz drogpolitika áldozataivá váltak. A TASZ a tüntetők felvételeiből egy [filmet](#) vágtak össze, amely bemutatja, amint a rendőrök brutálisan rátámadnak a békés tüntetőkre. Mivel Oroszországban a média a kormány ellenőrzése alatt áll, az Internet különösen fontos a jogsértésekről való tájékoztatásban és a civil társadalom mobilizálásában.

A TASZ tevékenysége a moszkvai AIDS konferencián

„A HIV prevenciója jelenleg nem prioritás az Oroszországi Föderációban” állította az egyik felszólaló a III. Kelet-Európai és Közép-Ázsiai Konferencián, amely Moszkvában került megrendezésre október 28-30 között. Ezek az elszánt szavak anakronisztikusnak tűnnek egy hatalmas AIDS konferencián, amelyen több mint kétezren vettek részt, és amely részben az orosz kormány szervezésében valósult meg – de sajnos nem igazak. Tavaly májusban egy hasonló konferencián az Egészségügyi Miniszter elkötelezte magát és ígéretet tett, hogy a kormánya továbbra is támogatni fogja azokat a HIV prevenciók programokat, amelyek a Globális Alap adományaiból indulhattak el, hogy felvegyék a harcot az AIDS-el a tuberkulózissal és a maláriával. A TASZ filmet forgatott a konferencián, amely elérhető a YouTube videómegosztó oldalon. A film végén arra kértük a nézőket, hogy emailben sürgessék a Globális Alap vezetőit az oroszországi ártalomcsökkentés támogatásának meghosszabbítására. A filmet 1701-en látták január végéig, ezek többsége Oroszországból való. Kelet-európai szövetségeseink, az EHRN szerint a film nagyban hozzájárult az oroszországi civil társadalom mozgósításához, amelynek eredményeként a Globális Alap meghosszabbította a támogatást. A TASZ ezenkívül az EDPI projekt keretében 8 újságírónak fizetett ösztöndíjat azért, hogy számoljanak be országukban a moszkvai konferencia történéseiről. A pályázatban részt vett újságíróknak technikai segítséget és tájékoztatást nyújtottunk a helyszínen, így minőségi, a téma mély ismeretéről tanúskodó beszámolókat jelentettek meg.

A TASZ a Nemzetközi Drogpolitikai Reformkonferencián

A TASZ két munkatársa november elején részt vett és filmezett a Drogpolitikai Szövetség (DPA) által szervezett nemzetközi drogpolitikai reformkonferencián

Albuquerque városában, Új-Mexikóban. A TASZ még aznap feltöltötte a YouTube-ra a konferencia kulcselőadásait, így például [Ethan Nadelmann](#) és [Ira Glasser](#) beszédét – ezeket használta a DPA is a saját honlapján. “[Mi vagyunk a fény őrzői](#)” címmel filmet forgattunk ezenkívül a konferencia idején a város főterén rendezett gyertyafényes virrasztásról is, amelynek célja az volt, hogy a drogháború bebörtönzött áldozataira hívja fel a figyelmet.

A drogellenes háború után (film)

Egy londoni agytröszt, a Transform Drogpolitikai Alapítvány bemutatta a legális szabályozásról szóló jelentését az új-mexikói Albuquerque-ben szervezett Nemzetközi Drogpolitikai Reform Konferencián. Interjút készítettünk a vezető drogpolitikai reformerekkel – Ethan Nadelmann-nal, Danny Kuschlick-kal, Mark Hadennel and Sanho Treevel – a konferencián, hogy a fenti kérdéseket megválaszolják. A drogtilalom alternatíváiról szóló [filmünket](#) eddig közel 5000-en látták a YouTube videómegosztó oldalon, és számos pozitív visszajelzést kaptunk vele kapcsolatban. Dániában például egy országos drogpolitikai konferencián is bemutatták a résztvevőknek.

A tiszta tű életet ment (film)

A TASZ szintén az új-mexikói konferencián forgatta és az Ártalomcsökkentő Koalícióval (HRC) koprodukcióban jött ki a tucseré programok amerikai helyzetét tagjáló [filmmel](#). A videó választ ad a tucserével kapcsolatos gyakran felmerülő kérdésekre, eloszlatja a kétségeket és mítoszokat, rámutat az ártalomcsökkentő szemlélet gyakorlati hatékonyságára.

A józsefvárosi droghelyzet eszkalációja

Intravénás droghasználói szcénák a Józsefvárosban címmel szervezett konferenciát a Kék Pont Alapítvány december 1-én, az AIDS világnapján. A szervezők azért választották ezt az időpontot, hogy felhívják a figyelmet a VIII. kerületben elharapódzó intravénás droghasználattal járó járványveszélyekre. Az eseményen előadóként részt vett a TASZ drogpolitikai programjának vezetője is. A rendezvény üzenetát, miszerint a Józsefváros egyes részein nyílt droghasználói szcénák alakult ki, és magas a hepatitis C fertőzöttség (70%) a tucseré program kliensei között, átvette az országos média is. A kerület frissen megválasztott polgármestere azonban a tucserét tette felelőssé a kialakult helyzet miatt – ezt a vádat Sárosi Péter a Népszabadságban közölte [publicisztikájában](#) utasította vissza.

A Kábítószerügyi Koordinációs Bizottság (KKB) tagjaként a bizottság ülésén is napirendre tűztük az ügyet, felhívva a kormány figyelmét a problémákra. Korózs Lajos államtitkár azt ígérte, hogy a KKB még januárban vissza fog térni a kérdésre, és a minisztérium megpróbál megoldást találni az érdekelt felek bevonásával. A KKB a civilek kérésére napirenden tartja a túladagolások megelőzésének ügyét is – tavaly ugyanis a kormány elfogadott egy erre vonatkozó tervet, amelyből azonban igen kevés valósult meg. Az eredmények közé tartozik a Nemzeti Drogmegelőzési Intézet által a szociális tárca felkérésére készített felmérés a VIII. kerületben a fogyasztói szobák létrehozásával kapcsolatban – ennek eredményeit Rácz József, a kutatás vezetője ismertette a TASZ december 15. Konferenciáján (lásd lejjebb).

Drogfogyasztói szobák – konferencia

A Társaság a Szabadságjogokért és az Ártalomcsökkentők Országos Szakmai Egyesülete december 15-én konferenciát szervezett “Drogfogyasztói szobák: európai tapasztalatok és hazai perspektívák” címmel. A rendezvényre körülbelül 70 szakember érkezett az ország különféle részeiből, köztük ártalomcsökkentő programok munkatársai, kormányhivatalnokok és rendőrök.

[A konferenciáról készült beszámoló olvasható itt!](#)

TASZ film portfólió

A TASZ Film azaz a Társaság a Szabadságjogokért videó érdekérvényesítő programja 2009-ben 70 filmet készített, melyből 26 magyar, 44 pedig idegen nyelvű. Töltse le képekkel illusztrált 2009-es [portfóliónkat](#), amelyben részletesen beszámolunk filmes tevékenységünkről.

A portfólióban egy adatbázist is talál, amelyből elérheti az összes filmünket, és le is töltheti őket. 2009 nagyon mozgalmas év volt, filmjeinket legnagyobb részben a drogpolitika világában készítettük, a TASZ által koordinált Európai Drogpolitikai Kezdeményezés (EDPI) keretein belül. Filmeztünk Bécsben a TASZ által az ENSZ épülete előtt szervezett tüntetésen, videóztunk Hollandiában a határmenti városokban kialakuló drogturizmusról és Dániában a nemsokára bevezetésre kerülő heroin fenntartó programról. Svédországban a szigorúan prohibicionista drogpolitika elvi alapjairól és kudarcáról készítettünk videót, és kampányoltunk egy Stockholmi tücsere megnyitására is. Sikeresen segítettünk filmünkkel az Orosz civil szervezeteknek, hogy anyagi támogatást kérjenek a Globális Alaptól amikor kormányuk magukra hagyta őket, és bemutattuk, hogy Kirgizisztánban miként vezetett be a régióban elsőként hatékony ártalomcsökkentő szolgáltatásokat.

Politikai szabadságjogok

A politikai szabadságjogok program három fő területe a véleménynyilvánítás szabadsága, a gyülekezési jog és az egyesülési jog. A politikai szabadságjogok program vezetője Simon Éva, a program munkatársa 2009 októberétől Jovanovics Eszter, a program munkájában gyakornokként részt vett Dojcsák Dalma.

2009-ben ezen a területen a TASZ által érzékelt egyik legnagyobb probléma az volt, hogy a Kormány és az értelmiség jelentős része is a szabadságjogok megnyírbálásában látták a megoldást az eldurvult közélet és a kisebbségek ellen irányuló erőszakhullám megfékezésére. A TASZ álláspontja szerint a szabadságjogok védendő értéket képeznek, az alapjogok biztosítása a demokrácia fokmérője. A jogalkotó és a jogalkalmazó tehetetlenségét jelzi, hogy az elmúlt egy-két évben a jogszabályi szigorítást tartják az egyetlen lehetséges megoldásnak. A TASZ álláspontja szerint a hatályos jog következetes és szigorú alkalmazása szükséges. A jogszabályok szigorítása és az alapjogi szint csökkentése helyett a közhatalom gyakorlók, a közjogi méltóságok és a közszereplők következetes, az alkotmányon alapuló értékrend közvetítése lenne kívánatos, valamint olyan társadalompolitikai eszközöket alkalmazása, amely a társadalmi egyenlőséget megteremti.

Véleménynyilvánítás szabadsága

1. Jogszabály-véleményezés

A Polgári Törvénykönyvről

A TASZ 2008-ban folyamatosan részt vett az új Polgári Törvénykönyv civil egyeztetésében, amely során az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium több javaslatunkat is beépítette az új törvénykönyvbe. Ennek során kifejtettük véleményünket az egyes személyhez fűződő jogokról szóló, valamint nagykorú személy döntéshozatalának segítéséről, a cselekvőképesség szabályairól szóló fejezetek kapcsán. http://tasz.hu/files/tasz/imce/TASZ-_II_spont30.pdf

Az új Polgári Törvénykönyvről szóló törvényjavaslatot szeptember 21-én szavazta meg a Parlament, majd a Köztársasági Elnök október 13-án visszaküldte megfontolásra, mert formai hibák mellett tartalmi kifogásai is voltak. A TASZ véleményezte a visszaküldött törvényjavaslatot és a Köztársasági Elnök kifogásait. A Parlament által már elfogadott szabályok között voltak a TASZ által támogatott, illetve határozottan kritikával illetett rendelkezések is. Határozottan örömteli rendelkezésnek tartottuk a cselekvőképességet kizáró, illetve az általános korlátozó gondokság megszüntetése. (Részletesen lásd a betegjogi programleírásnál.) A TASZ a már a törvényjavaslat kidolgozása során véleményezte a személyhez fűződő jogok kérdéskörén belül a nevesített személyhez fűződő jogokról szóló III. fejezet 2., illetve a személyhez fűződő jogok megsértésének szankcióiról szóló 3. címét. A TASZ álláspontja szerint a személyhez fűződő jogokkal kapcsolatban a jogalkotó több ponton is végrehajtotta a szükséges korrekciókat. Ugyanakkor a TASZ álláspontja szerint továbbra is megoldatlanok az internetes sajtó helyreigazítási szabályai, hiszen a sajtó-helyreigazítás szabályait nem csak az internetes sajtóra, hanem az internetre úgy általában terjeszti ki. Ez a szabályozás indokolatlanul tág. Nincs ugyanis indoka annak, hogy a helyreigazítás például internetes hirdetésekre vonatkozzon, ezért vagy a sajtótörvény definícióit vagy a Ptk.-t szükséges módosítani. A TASZ továbbra is aggályosnak tartja azt, hogy a zárószavazás előtt érdemi módosítás történt a Javaslat

szövegén. E szerint a sajtó nem csak akkor nem tehető felelőssé, ha a sajtó a nyilvános rendezvényen elhangzottakról, a nyilatkozó személyének pontos megjelölésével, az elhangzottaknak megfelelően, szöveghűen tudósít, illetve ha a tudósítás tárgya hivatalos eljárások, döntések vagy határozatok ismertetése, hanem akkor sem, ha a sajtó számára adott nyilatkozatot tesz közzé.

Büntető törvénykönyv módosítási javaslat a holokauszt-tagadás kriminalizálására

A TASZ véleményezte a holokauszttagadás kriminalizálására vonatkozó Büntető törvénykönyvet módosító javaslatot, amelyet megküldtünk az előterjesztőknek, a parlamenti pártok frakcióvezetőinek, valamint az Országgyűlés Emberi Jogi Bizottságának. A TASZ álláspontja szerint a javasolt tényállás nem illeszkedik az alapjogi rendszerhez és nem felel meg a büntetőjog dogmatikai felépítésének. A TASZ álláspontja szerint az antiszemitizmus és a kirekesztő, rasszista szemléletmód és az ilyen vélemények nyílt hangoztatása súlyos problémát jelent. Felmérések bizonyítják, hogy a nemzeti, etnikai, vallási kisebbségekkel szembeni előítéletek és kirekesztő attitűd egyre inkább része mindennapjainknak. Ezt a helyzetet megszüntetni azonban nem egyes, a Holokauszt tragédiáját kisebbitő, tagadó, helyeslő emberek börtönnel való fenyegetése fogja megoldani, hanem elsősorban jogon kívüli társadalompolitikai eszközök, mint az oktatási rendszer átalakítása.

Álláspontunkban kifejtettük, hogy a holokauszt tagadás kriminalizálása a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását jelenti. Ezért a holokauszt tagadás kriminalizálása esetén azt szükséges megvizsgálni, hogy alkalmas-e, szükséges-e és arányos-e a kriminalizálás.

A demokrácia egyik alapja a szabad véleménynyilvánítás. A véleménynyilvánítás mindaddig szabad, amíg mások alapjogai nem sérülnek. A holokauszt tagadása sérelmes a túlélőkre és az áldozatok leszármazottaira nézve is, azonban ezek a sérelmek nem az emberi méltóságot sértik, hiszen a lakosság egyes csoportjainak nincsen kollektív emberi méltósága; ez következik az alapjogi rendszerünkől. Emberi jogai az egyes embereknek és nem csoportoknak vannak. Éppen ezért nem két alapjog összeütközését szükséges vizsgálni, hanem a véleménynyilvánítás szabadsága korlátozásának alkotmányos rendszere felől szükséges megközelíteni a kérdést.

A TASZ ebben az esetben is hangsúlyozta, hogy a magyar büntetőjogi rendszerben kimutatható problémák sokkal inkább abból fakadnak, hogy a rendőrség, bíróság, ügyészség nem alkalmazza a meglévő törvényi tényállásokat és nem képes érvényt szerezni a jogerős bírói ítéleteknek.

A TASZ a törvényjavaslat visszavonását javasolta.

http://tasz.hu/files/tasz/imce/TASZ_btk_velemen_y09029.pdf

Alkotmánymódosítás

Képviselői önálló indítványként 2009. május 4-én benyújtott törvényjavaslat az Alkotmány 61. §, 62. §, 63. §, és 70/A. § módosítását tartalmazta.

A TASZ álláspontja szerint gyűlölet-bűncselekmények elleni fellépés nem Alkotmánymódosítást kíván, hanem a meglévő jogszabályok következetes betartatását, az állam aktív szerepvállalását a diszkrimináció és kirekesztés felszámolásában. Az Alkotmány a demokratikus berendezkedés záloga. Nem csupán szimbolikus eszközök tárháza, hanem normatív ereje van. A büntetőpolitika nem lehet az alaptörvény tárgya. Az Alkotmány hosszútávra szóló törvény, a benne foglalt rendelkezéseknek időtállóknak kell lenniük. A meglehetősen lakonikusan indokolt alkotmánymódosítási

javaslat végiggondolatlan: az ad hoc fogalmak használata, az alapjogi tesztek figyelmen kívül hagyása nagy károkat képes okozni a demokratikus berendezkedésben. Álláspontunkban kifejtettük, hogy a jogalkotó és az Alkotmánybíróság közötti szemléletmódbeli különbséget alkotmánymódosítással feloldani cinikus hozzáállás, hiszen éppen az alkotmánybírósági kontrollt próbálják a képviselők kikerülni. A TASZ álláspontja szerint a Holokauszt-tagadás súlyos társadalmi problémát jelez. Azonban Alkotmánymódosítással nem lehet társadalmi problémákat megoldani, és tévedés azt hinni, hogy e problémák oka az alapjogok korlátozásában keresendő. A kirekesztés, a szegregáció, a méltánytalanság, az intézményesült diszkrimináció az antiszemitizmus nem fog az alapjogok korlátozásától megoldódni. A Magyar Köztársaság felelőssége, hogy oktatáspolitikával, a diszkrimináció és a szegregáció felszámolásával az elfogadást és tiszteletet biztosítsa minden nemzeti, etnikai és vallási kisebbség számára. Az előítéletes gondolkodásmód mindenfajta megnyilvánulását utasítsa el, ideértve az állami előítéletességet is.

A TASZ a törvényjavaslat visszavonását javasolta. A módosítást végül az Országgyűlés nem fogadta el.

<http://tasz.hu/files/tasz/imce/TASZ-32.pdf>

Kapcsolódó akció: tiltakozás az Alkotmány módosítása ellen

A TASZ, az Eötvös Károly Közpolitikai Intézettel együtt nyílt levelet fogalmazott meg, az alkotmánymódosítás elleni tiltakozásként. A nyílt levelet 10 nap alatt 638 ember írta alá.

A nyílt levélben azt hangsúlyoztuk, hogy az Alkotmány megváltoztatása nem fogja a gyűlöletbeszéddel kapcsolatos problémákat megoldani, de rendkívül veszélyes precedenst teremthet. parlamenti képviselők kétharmados többségének technikai lehetősége van arra, hogy megváltoztassa az Alkotmány szövegét, bármit beleírjon Magyarország legfontosabb jogi dokumentumába – és ezt az Alkotmánybíróság sem vizsgálhatja felül. Amennyiben a képviselők kétharmada igennel szavaz az alkotmánymódosításra, ezzel megnyitja az utat a gyűlölködő beszéd, az egyes nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságát sértő beszéd, valamint az emberiség elleni cselekmények tagadásának kriminalizálása előtt. Abból azonban, hogy a tervezett büntetőjogi szankció így formailag összhangba hozható az alkotmányszöveggel, nem következik, hogy ez az Alkotmány alapját jelentő értékrenddel is összhangban állna. A köztársaság intézményei a jelenleg rendelkezésre álló jogi eszközöket sem használják ki. A megfélemlítő masírozások, az uszító beszédek elhangzása, a meleg méltóság menetének megtámadása érdemi jogkövetkezmények nélkül maradtak. Sem a rendőrség, sem az ügyészség, sem a bíróság nem lép fel hatékonyan az ilyen jellegű bűncselekményekkel szemben.

Erre nem az Alkotmány módosítása a megfelelő válasz. A büntető törvénykönyv izgatási paragrafusa a hatályos Alkotmány keretei közt is pontosítható volna, segítve a következetesebb bírói jogalkalmazást.

Meggyőződésünk ugyanakkor, hogy a jogi eszközök igénybe vétele csupán segítheti, de nem helyettesíti a demokratikus pártok egyöntetű kiállását az intoleranciával szemben, valamint az intolerancia okainak kiküszöböléséhez szükséges társadalompolitikai lépéseket. A szólás szabadságát az Alkotmány elismeri, de nem az Alkotmány hozza létre. Az emberi jogok létezésüket nem a parlamenti képviselőknek köszönhetik. Az Alkotmányban csupán jogi megfogalmazást nyernek a tőle függetlenül létező morális elvek, mint az emberi méltóság vagy a szabad véleménynyilvánítás.

2009. június 29-én az Országgyűlési képviselők 189 „igen”, 165 „nem” és 5 tartózkodás mellett a sajtó-és szólásszabadságot súlyosan korlátozó alkotmánymódosító javaslat megbukott. Az Alkotmány módosításához 258 „igen” szavazatra lett volna szükség.

<http://www.ipetitions.com/petition/alkotmanymodositas/>

Perek

Grespik László v. Paizs Miklós

Grespik 2004-ben jelentett fel Paizs Miklóst becsületsértés miatt. Paizs Miklóst a TASZ képviselte a perben. A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2007-ben felmentette Paizs Miklóst, majd 2008-ban a Fővárosi Bíróság bűnösnek mondta ki becsületsértés vétségében, és egy év időtartamra próbára bocsátotta. Harmadfokon a Fővárosi Ítéltábla bűncselekmény hiányában mentette fel az előadóművészt.

A Fővárosi Ítéltábla 2009. február 11-i jogerős ítéletében kimondta, hogy Paizs Miklós „Balra át!” című számával nem követett el becsületsértést Grespik Lászlóval szemben. Az ítélet szerint a zeneszám szövegének Grespikre vonatkozó része a véleménynyilvánítás szabadságának határain belül van. A bíróság szóbeli indokolásában elmondta, Grespik László közszereplő volt a szám megjelenésekor, ezért az átlagembernél többet kell túrnia. A Balra át! című dalban megjelenő, Grespikre vonatkozó vélemény nem súlyosan gyalázkodó, és nem éri el azt a szintet, ami az emberi méltóságában sértené a Fővárosi Közigazgatási Hivatal volt vezetőjét.

A TASZ álláspontja szerint a jogerős ítéletnek fontos üzenete van: a véleménynyilvánítás szabadságának a közszereplők esetében tág tere van, a közhatalom gyakorlóit és a közszereplőket viselni kötelesek a szélsőséges kritikát is. A bíróság megerősítette: bírálat, a kritika és a véleménynyilvánítás szabad. A becsület csorbitására alkalmas beszéd nem a bírálattal illetett személy szubjektív felfogása, hanem az objektív társadalmi értékítélet alapján ítélt meg. Az objektív társadalmi értékítélet szerint pedig a Fővárosi Közigazgatási Hivatal volt vezetője túrni köteles a szélsőséges beszédet is.

Polgár Tamás (Tomcat) v. Balogh Bence

A Fővárosi Bíróság 2009. szeptember 29. napján másodfokon hozott ítéletével bűncselekmény hiányában felmentette Balogh Bencét, akit a Tomcat néven közismert Polgár Tamás, magát nemzeti radikálisnak nevező erősen jobboldali blogger magánvádlóként becsületsértés vétségével vádolt meg. Balogh Bencét a perben a TASZ képviselte. A bíróság szóbeli indokolásában megállapította, hogy Tomcat közszereplőnek minősül, így többet kell túrnia, mint egy átlagembernek. A vádlott saját blogján írt néhány erőteljes kifejezés a véleményszabadság határain belül van, azok nem valósítanak meg bűncselekményt.

Polgár Tamás, vagyis Tomcat azért jelentette fel becsületsértés miatt Balogh Bencét, mert a saját (igen alacsony látogatottságú) blogján így írt: benne lenne Tomcat elagyabugyalásában, illetve, hogy Tomcat náci szimbólum, valamint, hogy szívesen megvédené magát az erőszakos faszfejektől (ez utóbbi nem Tomcatre vonatkozott, a szövegösszefüggésből kiderül.)

Tomcat ismertségét bizonyítja, hogy külön bejegyzés található róla a magyar nyelvű Wikipédián, illetve viszonylag sűrűn szerepel különböző tévéműsorokban, emellett tömegdemonstrációkat, tüntetéseket szervez (jellemzően a szerinte magyarellenesek, illetve zsidók ellen), egy ízben pedig országgyűlési képviselőként is indulni kívánt, de gondok voltak az ajánlószelvényei körül, ezért végül nem indulhatott.

Az első fokon eljáró bíróság nem fogadta el a védelem érvelését, miszerint Tomcat közszereplő, és ebből kifolyólag túrnie kell az ilyen és ehhez hasonló megnyilvánulásokat, ezért a vádlottat megrovásban részesítette. A védelem fellebbezett az elsőfokú ítélet ellen. A másodfokú bíróság ítéletében a vádlottat felmentette. A rövid, szóbeli indokolás szerint azért, mert Tomcat közszereplőnek minősül, amit egyébként több másik jogerős bírósági ítélet is megállapított már, ezért esetében a kritika határai tágabbak, mint egy átlagembernek, így a vádlott cselekedete nem alkalmas büncselekmény megvalósítására.

A II. fokú ítélet nem jogerős, hiszen Tomcat fellebbezett a harmadfokú bírósághoz, amely 2010-ben folytatódik.

Gyülekezési jog

Meleg Méltóság Menete

2008. július 5-én a Meleg Méltóság Menetén résztvevő TASZ munkatársak feljelentést tettek ismeretlen tettes ellen közosság elleni izgatás és az egyesülési és gyülekezési szabadság megsértése miatt. A rendőrség 2009. februárban büncselekmény hiányában megszüntette az eljárást, emiatt a TASZ panasszal élt.

A tavaly július 5-re szervezett Meleg Méltóság Menetét több fenyegetés érte, fórumokban és szélsőséges honalpokon fegyverkészítési tanácsok, támadásra való felszólítások jelentek meg. A megfélemlítés elérte célját, a felvonuláson alig pár száz ember vett részt. A Meleg Méltóság Menetén a résztvevőket rendőrsorral és kordon védte az utcán összegyűlt felhergelt tömeg ellen. De még így sem lehetett elkerülni, hogy a tüntetőket kövel, tojással dobálják meg, és verbálisan fenyegezzék. Nagyobb baj csak azért nem történt, mert a felvonulást annak teljes útvonalán nagy létszámú rendőri erők biztosították. A rendőrség megszüntette a nyomozást arra hivatkozva, hogy sem gyűlöletre uszítás, sem gyülekezési jog megsértése nem történt az utcán követ dobálók részéről. A rendőrség értelmezése szerint az, hogy a tüntetőket védő rendőröket megtámadják, nem ad alapot annak megállapítására, hogy valaki a tüntetőket erőszakkal akadályozta a tüntetésben. Ahogyan a fegyverkezésre felszólító és eredményes mozgósítás minősül gyűlöletre uszításnak és közosság elleni izgatásnak a rendőrségi határozat szerint.

2009. júliusában a Fővárosi Főügyészség elrendelte a nyomozás folytatását.

Budapest Pride

Az Országos Rendőrfőkapitányhoz fordult a Társaság a Szabadságjogokért jogvédő szervezet a Budapest Pride egyik résztvevőjét ért támadás miatt. Sajtóinformációk szerint a tüntetést követően a tüntetés pólját viselő nőt három ember megverte, aki 8 napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett. A rendőrség csoportosan elkövetett garázdaság miatt nyomozott. A TASZ levelet írt az Országos Rendőrfőkapitánynak,

kifejtve véleményünket, hogy az ilyen magatartás nem garázdaság, hanem sokkal súlyosabban minősülő közösség tagja elleni erőszak, hiszen az elkövetők azért támadták rá, mert a Budapest Pride résztvevőjeként azonosították, ezzel pedig megvalósították a közösség tagja elleni erőszak törvényi tényállást.

Levelünkben kifejtettük, hogy a jogalkotó módosította a Büntető Törvénykönyvet. 2009. február 1. óta már nem kizárólag a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport tagjait védi kiemelten a jog. A törvény módosításának indoka az volt, hogy „a több mint tízéves jogalkalmazási tapasztalat bebizonyította, hogy nem e csoportok tagjai vannak kitéve támadásnak a csoporthoz való vélt vagy valós tartozás okán. A társadalomban további csoportosulások, közösségi formák is léteznek, amelyek tagjaival szembeni diszkriminatív és erőszakos megnyilvánulásokat hasonlóan szigorú büntetéssel kell fenyegetni”, ezért a közösség tagja elleni erőszakot valósítja meg az, aki mást azért bántalmaz, mert akár az LMBT közösség tagjának, akár egy tüntetés résztvevőjének véli.

A Büntető Törvénykönyv 174/B. § szakasza szerint, aki mást valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozása vagy vélt tartozása miatt bántalmaz, illetőleg erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, büntetést követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt csoportosan követik el. A TASZ arra kérte a rendőrséget, hogy a nő bántalmazása ügyében ne csoportos garázdaság, hanem közösség tagja elleni erőszak miatt nyomozzon.

A rendőrség közleményben tudatta, hogy módosította álláspontját és közösség tagja elleni erőszak alapos gyanúja miatt indította meg az eljárást a megtámadott nő ügyében.

Rendőrség egyeztetés

A Budapest Rendőrfőkapitány kezdeményezésére civilkerekasztal a gyülekezési jog gyakorlása keretében megtartott közterületi rendezvényekkel összefüggő kérdésekről folytatott, civil kerekasztal találkozó sorozatot szervezett. A zártkörű rendezvényeken a TASZ kifejtette álláspontját a gyülekezési joggal kapcsolatos jogalkotási kérdésekről, valamint több javaslatot is tett arra vonatkozóan, hogy a rendőrség milyen jogértelmezést kövessen a gyülekezések bejelentése, a rendőrségi tájékoztatása, a szervezőkkel való együttműködés keretei között.

A TASZ a gyülekezési joggal kapcsolatos jogértelmezési álláspontját 2010-ben, a civil kerekasztal befejezésekor teszi közzé honlapján.

Március 15.

2009. március 15-i rendőri intézkedésekkel kapcsolatban a TASZ aggályosnak találta, hogy több olyan igazoltatásra és előállításra is sor került, amikor valaki a véleménynyilvánításhoz fűződő jogát fejezte ki tüntetésen vagy állami rendezvényen. A TASZ ismertette álláspontját az Országgyűlés Emberi Jogi Bizottsága előtt.

Perek

A XVIII. XIX. Kerületi Bíróság megszüntette az eljárást az ellen a két ember ellen, akik ellen a XXII. Kerületi Rendőrkapitányság indított szabálysértési eljárás indult, amiatt, hogy gyülekezési jog gyakorlása során a rendőri intézkedésnek ellenszegültek. A gyülekezési jogukat gyakorlókat a TASZ képviselte a perben.

Egyesülési jog

A Magyar Gárda feloszlata

Közleményben üdvözölte a TASZ a Fővárosi Ítéltábla ítéletét, amellyel a Magyar Gárda Hagyományőrző és Kulturális Egyesületet és az azzal szorosán együttműködő Magyar Gárda Mozgalmat feloszlatta. A TASZ álláspontja szerint a Magyar Gárda félelemkeltő demonstrációi és az állam erőszakhatalmának részbeni megszerzésére irányuló tevékenysége nem része a szabadságjogok gyakorlásának, az ilyen tevékenység nem áll összhangban az Alkotmánnyal. Ugyanakkor a TASZ hangsúlyozni kívánta, hogy az, hogy az Egyesület és az ahhoz kapcsolódó Mozgalom a továbbiakban nem működhet, sem felvonulást, sem egyéb eseményt nem szervezhet, nem jelenti azt, hogy az egykori gárdisták jogszerűen nem gyakorolhatják alkotmányos alapjogaikat, így akár egyenruhájukban vegyenek részt rendezvényeken. Később szabálysértési tényállás lett az egyenruha viselése.

A gyülekezési jog nem csak szervezeti formában gyakorolható, a jogszabályok pedig az önkényuralmi jelképeken kívül egyéb esetben, meghatározott ruházat viselését nem tilthatják meg.

Ez a tény azonban nem adhat okot arra, hogy az Egyesület vagy a Mozgalom szervezeti formában tovább működhetne, akár magánszemélyek mögé bújva megmozdulásokat, masírozásokat szervezhetne. A Büntető Törvénykönyv 212/A. szakasza kimondja, hogy aki a bíróság által feloszlattott társadalmi szervezet vezetésében részt vesz, akár egy évig terjedő szabadságvesztéssel is büntethető. A TASZ szerint a rendőrség és az ügyészség részéről különös figyelmet és szakmai kompetenciát kíván meg, hogy gyorsan és hatékonyan el tudják dönteni egy-egy rendezvényről, hogy az kapcsolódik-e és ha igen, hogyan a feloszlattott Egyesülethez illetve a Mozgalomhoz. A rendőrség feladatkörébe tartozik, hogy minden olyan tüntetést, amely - akár félelemkeltéssel - bűncselekményt valósít meg, feloszlasson. A gyülekezési jog gyakorlása ugyanis nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével.

A volt Magyar Gárda tagjainak tevékenysége

A Magyar Gárda feloszlata a TASZ messzemenőig támogatta. Ugyanakkor a volt Magyar Gárda tagjaival kapcsolatos rendőri fellépést és az újabb és újabb szabálysértési és büntetőjogi tényállásokat kritikával illette. Ennek oka, hogy az volt, hogy a rendőri fellépés kiszámíthatatlan volt. Több alkalommal nem avatkoztak közbe, amikor volt gárdisták súlyos bűncselekményeket követtek el, ugyanakkor a bíróság ítélete elleni békés tiltakozásukat feloszlatta a rendőrség. A jogalkotás során sokszor, az alapjogi rendszert figyelmen kívül hagyó, társadalmi egyeztetést nélkülöző aktuálpolitikai jogalkotásnak voltunk tanúi. A TASZ álláspontja szerint a demokrácia szempontjából a legnagyobb veszélyt azt jelenti, hogy sem a jogszabályoknak, sem a bírósági, rendőrségi határozatoknak nincs hatása.

A Magyar Gárda Egyesület feloszlata, majd a feloszlát ellen tiltakozók megmozdulásai jól mutatják, hogy a probléma természete nem a jogalkotás szintjén mutatkozik elsődlegesen, hanem a jogalkalmazás és a jog uralmának kérdéskörén belül. Mint látjuk a Magyar Gárda megfelelő joggyakorlattal, bármiféle alkotmánymódosítás vagy egyéb jogszabály-módosítás nélkül is feloszlatható volt. A Magyar Gárda egykori tagjainak és szimpatizánsainak joguk van a bíróság ítéletével szemben álláspontjukat kifejezni. Nincs azonban joguk félelemkeltő módon masírozni, toborozni, gárdistákat avatni, újra és újra félmilitáns szervezetet létrehozni, de joguk van békés gyülekezéseket szervezni és parlagfüvet irtani, akár egyenruhában, akár anélkül. A rendőrségnek nem egyetlen faktort – például a volt gárdaegyenruha felbukkanását – kell figyelembe vennie, hanem esetről esetre kell mérlegelnie az egykori tagok és/vagy szimpatizánsaik megmozdulásait. Vizsgálni szükséges, hogy milyen célból gyűlnek össze, szervezkednek az emberek. Vizsgálni kell, hogy a magatartásuknak mi a hatása. Ez az a szabályozási alapelv, ami megvéd minket attól, hogy kódolt beszédek mögé bújva ki lehessen kijátszani a jogszabályokat. Mert ez azt is jelenti, hogy a kódolt beszéd is büntethető, a szankciót a beszéd által kiváltott hatás alapozhatja meg; tűnjék az szó szerint bármily ártatlannak is. Ha ezt az elvet áttöri a jogalkotó, akkor minden kormány a maga számára nem tetsző szavakat és ruhákat betilthatná, ahogy változnak a politikai kurzusok, úgy változhatna a ruházat viselésére vagy a használható szavakra vonatkozó jogi szabályozás. A véleménynyilvánítás szabadságának alapelveihez ezért is ragaszkodni kell.

A TASZ egyeztetést kezdeményezett az Országos Rendőrfőkapitánnyal, amelyre várhatóan 2010-ben sor kerül.

Egyéb tevékenységek: Roma program kezdete

A TASZ Roma programjának indulásáig a politikai szabadságjogok program keretén belül foglalkoztunk a romákat érő jogsérelmekkel.

Közös nyilatkozat a miskolci rendőrkapitány kijelentéséről

Az Eötvös Károly Közpolitikai Intézet, a Magyar Helsinki Bizottság, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda és a TASZ közös nyilatkozatot adott ki a miskolci rendőrkapitány 2009. január 30-i nyilatkozata miatt. A szervezet szerint elfogadhatatlan, ha egy rendőri vezető úgy nyilatkozik, hogy egy településen a közterületi rablásokat kizárólag cigányok követik el. A „cigánybűnözés” fogalmát újra meghonosító nyilatkozat kapcsán elmondtuk, hogy nincs összefüggés valakinek a kisebbséghez tartozása és a bűnözésre való hajlandósága között. A bűnözési hajlam etnikailag nem meghatározott. Az ilyen összefüggés létezését állítók csupán statisztikai adatoknak álcázott előítéletes általánosításokat hangoztatnak. Ez azzal jár, hogy kisebbségi csoporthoz tartozókat eleve bűnözésre hajlamosként jelölnek meg. Az ilyen általánosítás kirekesztő, mert az érintett csoporthoz tartozó valamennyi ember boldogulásra való esélyét veszi el.

Nagyon szigorúan ítélendő meg, ha egy rendőri vezető nyilatkozik kirekesztő módon, hiszen ő a közhatalom képviselőjeként nyilvánul meg. Nem saját álláspontját hangoztatja, hanem az államot képviseli. Az állam képviselőjének nyilatkozata pedig kizárólag a Magyar Köztársaság Alkotmányának értékrendjén alapulhat, azzal a kirekesztő megnyilvánulás nem férhet össze. Az alkotmányos értékrendből éppen az

következik, hogy az államnak a rasszizmus ellen kell tennie, illetve a létező rasszizmus hatásait kell a rendelkezésére álló eszközökkel csökkentenie. Az állam emberének ilyen kijelentése azonban éppen ezzel ellentétes hatást vált ki: arra alkalmas, hogy az előítéletesen gondolkodók számát növelje.

A közhatalom minden megnyilvánulásának az alkotmányos értékeken, az emberi jogok feltétlen tiszteletben tartásán és a hátrányos megkülönböztetés tilalmán kell alapulnia. Az állam kötelessége kiállni amellett, hogy Magyarországon a bűnüldözés nem alapulhat előítéleteken, etnikai alapú bűnözési hajlandóság pedig nincs. Az államnak e kötelezettsége akkor is fennáll, ha Magyarországon nagyon sokan ezzel ellentétesen gondolkodnak.

Egyeztetés az Országos Rendőrfőkapitánnyal

Az Eötvös Károly Közpolitikai Intézet, a Magyar Helsinki Bizottság, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda egyeztetett az Országos Rendőrfőkapitánnyal arról, hogy miért elfogadhatatlan ha egy rendőr a romákra vonatkozóan általánosító, kirekesztő beszédeket tart.

A megbeszélésen elhangzott, hogy a civil szervezetek a jövőben készek az alapjogok védelmével összefüggő kérdésekben előadásokat és szemináriumokat tartani a rendőri állományban, valamint az ORFK lehetőséget biztosít a jogvédő szervezeteknek az állampolgári jogokat érintő rendőri eljárások szakmai szabályait meghatározó belső normák tervezeteinek véleményezésére.

Levél az Köztársasági Elnöknek

Az Eötvös Károly Intézet, a Magyar Helsinki Bizottság, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda, a Roma Polgárjogi Alapítvány és a Társaság a Szabadságjogokért szervezetek a levélben kérték a köztársasági elnököt, hogy emelje fel szavát a rasszizmus és az előítélet ellen.

A levélben az emberi jogok védelmét fontosnak tartó szervezetek annak a határozott álláspontjuknak adtak hangot, hogy a nemzet egységét is megtestesítő államfőnek fel kellene szólalnia a romák elleni verbális és fizikai támadások, valamint a lassan elfogadottá váló rasszista indulatok ellen. Magyarország a gyűlölet általánossá válása felé sodródik, amivel szemben a jogrendszer önmagában tehetetlen, ezért kulcsfontosságú a közvélemény befolyásolására képes személyek és intézmények fellépése.

Nyílt levél a Köztársasági Elnöknek

A Köztársasági Elnök nem reagált a levélre, a Tatárszentgyörgyön elkövetett kettős gyilkosság ügyében pedig számunkra nem kielégítően szólalt meg a romákat érő támadások miatt, ezért a nyilvánosság útján is felkértük, szólaljon meg a romák érdekében.

A levélben elmondtuk, hogy a Köztársasági Elnöknek egy ilyen helyzetben nem az a kötelessége, hogy semmitmondó módon felhívja a bűnüldöző szerveket az elkövetők azonosítására és a közvélemény tájékoztatására, amiről mindenki tudja, hogy egyébként is alapvető feladatuk, hanem azt kellene világossá tennie, hogy a romák ellen irányuló szóbeli és fizikai támadások elfogadhatatlanok, minden honfitársunk, függetlenül etnikai hovatartozásától, és azzal együtt, ugyanolyan fontos a köztársaság számára.

Nyílt levél az állampolgári jogok országgyűlési biztosának

2009 áprilisában Szabó Máté országgyűlési biztos olyan kijelentéseket tett, amelyre a TASZ nyílt levélben reagált. Felszólítottuk az országgyűlési biztost, hogy nyilatkozatban vonja vissza állításait. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa, Szabó Máté 2009. április 2-án a fn.hu-n kijelentette: „kirajzolódott a kimondhatatlan: a 'cigánybűnözés' profilja. Ez a megélhetési bűnözés sajátos fajtáit jelenti: a színesfémlopás és -gyűjtés, a megélhetési célú termény- és eszköztulajdonítás a biciklitől az anyacsavarig. Másrészt itt gyakori a kollektív elkövetés, egy kollektivista társadalmi, szinte törzsi csoportról van szó, szemben a magyar társadalom nagymértékű individualizáltságával. ... [H]a látjuk a bűnöző profilt, arra figyelmeztetni kell a lakosságot, és világosan nevének kell nevezni. ... Mert a magyar társadalom többségének az az érdeke, hogy ha fenyegeti valamilyen specifikus bűnözői csoport, akkor arra hívják fel a figyelmét.” A TASZ szerint elfogadhatatlan, hogy az emberi jogok védelmének egyik legfontosabb szereplője a romákra vonatkozóan ilyen kijelentéseket tegyen. Szabó Máté fenti nyilatkozatával megsértette a Magyar Köztársaság Alkotmányát, amikor a romák emberi méltóságát semmibe véve, kirekesztő és megalázó állításokat fogalmazott meg. Álláspontunk szerint, aki ilyeneket mond, nem alkalmas arra, hogy az Alkotmányban foglalt feladatait ellássa. Ezen nem változtat az a tény sem, hogy Szabó Máté utóbb közleményt adott ki, amelyben a szerkesztőségi címadást tette felelőssé az általa elmondottakért. Az, hogy a sajtó hibáztatása mellett a kiadott közlemény az Alkotmánnyal összhangban teszi nyilvánvalóvá, hogy a romák egyenrangú állampolgárok, akik a kirekesztettség és az előítéletek legnagyobb áldozatai, még nem teszi semmissé az országgyűlési biztos által az interjúban elmondottakat. A TASZ felszólította Szabó Máté országgyűlési biztost, hogy nyilatkozatban vonja vissza az állításait és tegye nyilvánvalóvá, hogy amit az interjúban mondott, elfogadhatatlan.

Tatárszentgyörgy: árnyékjelentés

Az Európai Roma Jogok Központja, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda és a TASZ jogvédő szervezetek árnyékjelentést készítettek a tatárszentgyörgyi gyilkosságról, és az ügyben a hatóságok eljárásáról, annak érdekében, hogy a Tatárszentgyörgyön, 2009. február 23. napján történt kettős gyilkosság körülményeiről pontosabb képet kapjanak, és elemezzék az helyszínen jelen lévő hatóságok eljárásának jogszerűségét. A jogvédő szervezetek aggasztónak tartják, ahogyan hatóságok a helyszínen eljártak, ahogyan sajtónyilatkozataikban kezelték az ügyet, valamint, hogy a lakosságot a mai napig nem tájékoztatták használható, érdemi információkkal az ügygel kapcsolatban. Nyugtalanítónak tartják azt is, hogy az eset kapcsán, a bűnügyi osztályvezető és a tűzvizsgáló ellen utólag megindított fegyelmi eljárásokról, azok eredményeiről, egyéb intézkedésekről szintén nincsen információ, holott a fegyelmi eljárások elrendelésétől már közel két hónap telt el.

A jelentés elkészítéséhez a jogvédő szervezetek munkatársaia családtagoktól, szomszédoktól és helybéliektől a helyszínen gyűjtött adatokat, a hatóságok sajtónyilatkozatait, valamint a vonatkozó jogszabályokat használták fel.

<http://tasz.hu/roma-ugyek/arnyekjelentés-tatarszentgyorgyi-gyilkosság-ugyeben>

Ózdi romák panasza rendőri intézkedés miatt

Ózdi romák 2009. május 8-án egy rendőri intézkedés miatt panasszal fordultak a Független Rendészeti Panasztestülethez. A húsz Hétes telepi sértett azután fordult a Panasztestülethez, hogy egy általuk kezdeményezett intézkedés során a kierkező rendőrök őket megalázták, és súlyosan megsértették emberi méltóságukat.

A telepen lakók 2009. május 1-én az esti órákban lakóhelyük környékén egy sötét autóra lettek figyelmesek, és többen később lövéseket is hallottak. Az általuk kihívott rendőrök azonban segítség és érdemi intézkedés helyett a telefonon bejelentést tevő romákat és a közben összegyűlt tömeget sértegették és megalázták.

A sértettek ilyen előzmények után érthető módon nem bíznak abban, hogy az ellenük forduló ózdi rendőrök felletesei, valamint az ózdi rendőrkapitányság képesek lennének a történetek objektív kivizsgálására, ezért fordultak a rendőrségtől elkülönülő Független Rendészeti Panasztestülethez. Az ügyben képviselőtűket a TASZ jogsegélyszolgálatát látja el. A TASZ a Testület előtti eljárás kezdeményezésével egyidejűleg felajánlja a konfliktus résztvevőinek, azaz az érintett rendőrkapitányságnak és a telep lakóinak egy esetleges mediálási folyamat koordinálását is.

A mediálási folyamat megkezdését követően a TASZ elindította az önálló Roma programját.

Publikációk, cikkek

Simon Éva: A gazdasági újságírás jogi kérdései, in. Hogyan írjuk, hogyan olvassuk a gazdaságot, Akadémiai Kiadó, 2009. április

Miklósi Zoltán, Navratil Szonja, Simon Éva, Somody Bernadette, Szabó Máté Dániel: Tézisek a Szólásszabadság védelmében Élet és Irodalom 2009. április 24.

<http://www.es.hu/INDEX.PHP?view=doc;22729>

Simon Éva: Védni az ellenséget

Népszabadság

2009. május 21.

http://nol.hu/belfold/20090521-vedeni_az_ellenseget

Dénes Balázs, Simon Éva: Biztos, hogy nem biztos

Index.hu

2009. április 3.

http://index.hu/velemeny/olvir/2009/04/03/biztos_hogy_nem_biztos/

Konferenciák

Etnikai adatok és statisztikák – Élni és visszaélni

2009 március 10.

Közép-európai Egyetem

Rasszizmus és Intolerancia elleni Európai Bizottsága (ECRI)" által szervezett kerekasztal-megbeszélés

2009. május 16.

ODIHR gyűlöletből elkövetett bűncselekmény szeminárium

2009. május 27.

Holokauszt-tagadásról
Társadalomtudományi Társaság
2009. szeptember 9.

Hackivity konferencia: internetes adatvédelem
2009. szeptember 19.

Média jog aktuális kérdései
Jogi Fórum
2009. október 29

ECRI Round Table in Hungary
2009. november 16.

Szociális segélyezés – kártyával vagy anélkül?
Műhelybeszélgetés a szociális újraelosztás egyes aktuális kérdéseiről
2009. december 11.

Jogsegélyszolgálat

A Társaság a Szabadságjogokért jogsegélyszolgálatát az érdeklődők személyesen hetente kedden, délután 2 és 5 óra között vehetik igénybe. Ebben az időben – általában előzetes bejelentkezés alapján - társaságunk ügyvéd munkatársai várják az ügyfelek drogfogyasztással, betegjogokkal, adatvédelemmel és pszichiátriai ügyekkel és más esetekkel kapcsolatos jelentkezését. Az esetek túlnyomó részében a TASZ jogi tanácsadást nyújt az érdeklődőknek, hatóság (rendőrség, bíróság stb.) előtti képviseletet viszonylag ritkán vállalunk.

Jelen beszámoló a 2009. január 1. napjától 2009. december 31. napjáig terjedő időszakban történt tanácsadásokkal foglalkozik. Azon ügyek összefoglalását, tapasztalatait, amelyekben a Társaság a Szabadságjogokért jogi képviseletet is vállalt - és amelyek szintén a jogsegélyszolgálat keretein belül kerültek felvételre - külön fejezet tartalmazza.

A felvett szóbeli tanácsadások száma az előző év hasonló időszakával és adataival összehasonlítva, lényegében nem változott. A tapasztalatok alapján azt mondhatjuk, hogy a vizsgált időszakban havonta megközelítőleg 10-12 új esettel találkoztak a szóbeli tanácsadáson dolgozó ügyvédek. (A képviseletes ügyek ezen felül kerülnek ellátásra.)

A vizsgált időszakban a Társaság a Szabadságjogokért jogsegélyszolgálatánál először jelentkezők száma 63 volt, nem szerinti megoszlásuk a férfiak javára 55 % - 45 % volt.

Korcsoport szerinti megoszlásuk a következő: 18 év alatt – a tavalyi évhez hasonlóan - nem regisztráltunk ügyfelet. 18 és 25 év közöttiek 15-en, 25 és 35 közöttiek 25-en, 35 és 50 között 11-en, míg 50 év felett: 12-en voltak.

Barátaiktól, ismerőseiktől 11-en értesültek a szolgálatról, közszerepléseink nyomán 36, a TASZ kiadványok és Internetes honlapunk nyomán 8, míg más civil szervezet, vagy állami szerv (minisztérium, ombudsman) ajánlása alapján 8 ügyfél keresett meg bennünket. Ezekben belül voltak olyanok is, akik korábban voltak ügyfeleink, de most újabb ügygel keresték fel a jogsegélyszolgálatot.

Az ügyek legnagyobb része drogfogyasztással, valamint az azzal összefüggő jogszabályokkal volt kapcsolatos (12). Ezekből csaknem valamennyi (10) az úgynevezett lágy drogokkal összefüggő ügy volt. Itt fontos megemlíteni, hogy a kemény drogos esetek eltűnésére magyarázatot adni nem tudunk. A korábbi évek statisztikáját megfigyelve megállapítható, hogy a kábítószerrel összefüggő esetek megközelítőleg 10 %-a az úgynevezett kemény drogokkal volt összefüggésben.

A drogjogi szabályokhoz kötődő esetekben továbbra is felmerülnek a büntetőeljárás egyéb szabályai is. Az ezekre vonatkozó kérdésekben (bűnügyi költség, határidők, bizonyítékok stb.) a TASZ ügyvédei természetesen megfelelő felvilágosítást adnak.

A pszichiátriával kapcsolatos esetek aránya a korábbi évekhez képest nem változott lényegesen (számuk a vizsgált időszakban 10 volt). Az ügyek túlnyomóan a gondnokság alá helyezési eljáráshoz kötődtek. Ezen a területen jogi képviseletet is vállaltunk.

Adatvédelemmel és közérdekű adatokkal összefüggő ügyekben 9-en kértek és kaptak tanácsot, ezek közül 3 esetben jogi képviseletet is vállaltunk.

Betegjogokkal összefüggő ügyekben ugyancsak 3-an kértek és kaptak tanácsot, ezek főleg egészségügyi adatkezeléssel voltak kapcsolatosak.

A korábbi évhez képest csökkent azon ügyfeleink száma (6), akik a rendőrségi túlkapásokkal, jogszerűtlen rendőrségi, vagy más hatósági intézkedéssel kapcsolatban kérte tanácsunkat és segítségünket.

Gyülekezési –és szólásszabadsághoz kapcsolható ügyek viszonylag nagyszámú megjelenése (8) 2009-ben feltűnő volt. Ez minden bizonnyal a TASZ fenti kérdésekben mutatott aktivitásának köszönhető.

A jogsegélyszolgálaton folyamatosan jelentkeznek olyan ügyek is, amelyek egyik kategóriába sem sorolhatóak be (családjog, öröklés, stb.), ezeket az "egyebek" közé soroljuk. Számuk 15 volt. Ezekben túl több ügyfél folyamatban lévő ügye mellett a jogsegélyszolgálaton érdeklődik másfajta, az eredeti ügytől különböző jogi problémájának megoldása iránt. Amennyiben tudunk, természetesen segítünk, esetleg a területen járatos ügyvédet ajánlunk.

Szóbeli tanácsadás

A Társaság a Szabadságjogokért jogsegélyszolgálatát az érdeklődők változatlanul személyesen hetente kedden, délután 14:30 és 16:30 óra között vehetik igénybe. Ebben az időben társaságunk ügyvéd munkatársai várják az ügyfeleket

drogfogyasztással, betegjogokkal, adatvédelemmel és pszichiátriai ügyekkel és más esetekkel kapcsolatos jelentkezését. Az esetek túlnyomó részében a TASZ jogi tanácsadást nyújt az érdeklődőknek. Hatóság (rendőrség, bíróság stb.) előtti képviselőket stratégiai szempontból jelentősebb ügyekben vállalunk.

Beszámolónk a 2009. január 1. napjától 2009. december 31. napjáig terjedő időszakban történt tanácsadásokkal foglalkozik. Azon ügyek összefoglalását, tapasztalatait, amelyekben a Társaság a Szabadságjogokért jogi képviselőket is vállalt - és amelyek szintén a jogsegélyszolgálat keretein belül kerültek felvételre - külön fejezet tartalmazza.

A szóbeli tanácsadások száma az előző évi adatokkal összevetve nem változott, havonta átlagosan 10 új esettel találkoztak a szóbeli tanácsadáson dolgozó ügyvédek, de a forgalom ennél nagyobb, mivel az ügyfelek egy része többször is megjelenik, vagy az iratok áttanulmányozása után új időpontot adunk nekik. (A képviselőketes ügyek ezen felül kerülnek ellátásra.)

Csökkenett a drogfogyasztással, valamint az azzal összefüggő jogszabályokkal kapcsolatos megkeresések száma, továbbra is az úgynevezett lágy drogokkal összefüggő illetve az elfogyasztott kábítószer összegzéses gyakorlat miatti kérdésekkel fordultak hozzánk.

A pszichiátriával és betegjogokkal kapcsolatos esetek aránya a korábbi időszakhoz képest emelkedést mutat, az ügyek túlnyomóan a gondnokság alá helyezési illetve a gondnokságot felülvizsgáló eljáráshoz kötődnek. Ezen a területen jogi képviselőket is vállaltunk.

Az intézeten kívüli tervezett otthonszülés kapcsán a jogalkotási lobbis-, alkotmánybírósági indítvány elkészítésén túl nemcsak szóbeli tanácsokat adtunk, hanem büntetőeljárásban védelmet és sértetti képviselőket is ellátunk hazai és nemzetközi fórumok előtt.

Adatvédelemmel és közérdekű adatokkal összefüggő ügyekben változatlan az érdeklődés, elsősorban közérdekű adat igényléssel kapcsolatban kérnek felvilágosítást és segítséget a TASZ-tól.

A TASZ ismertségével egyenes arányban nő az olyan ügyek száma, amelyek nem tartoznak a TASZ profiljába, alapjogot nem érintenek, így rövid szóbeli tájékoztatáson és esetleg kompetenciával rendelkező egyéb szolgálathoz vagy ügyvédhez irányításon kívül más segítséget nekik nem tudunk nyújtani. Ez a megkeresések kb. 30 %-át jelenti.

Képviselt ügyek

Öt **gondnoksági ügyben** láttunk el képviselőket. A nagykátai esetenél ügyfelünk az év elején sajnálatosan elhunyt. Egy régi kliensünknek gondnokság felülvizsgálatában vállaltunk jogi képviselőket, ahol kedvező szakvélemény született, ezt követően a bíróság megszüntette a gondnokságot, az ítélet első fokon jogerőre emelkedett. A harmadik esetenél gondnokság megszüntetése iránti perben segítünk, ahol kedvező

szakvéleményt vártunk, mert az ügyfél rendezett körülmények között él, folyamatosan jár kezelésre, ügyeit képes önállóan intézni. Ennek ellenére a szakértő szerint továbbra is indokolt a gondnokság, de ennek elfogadható magyarázatát nem adta. A bíróság tanúkat hallgat meg az ügyben, és reményeink szerint a kedvezőtlen szakvélemény ellenére meg fogják szüntetni a gondnokságot.

Egy 28 éves fiatalember is felkeresett minket, 2007-ben helyezték gondnokság alá. Azóta folyamatosan jár kezelésre, gyógyszereit szedi, egyetemre jár, oktatói szerint érdemes tanulmányait befejeznie. Gondnoka nem hajlandó kifizetni az ügyfél bankszámlájáról a tandíjat, többek között emiatt is szeretné maga intézni a pénzügyeit. Egy 33 éves nő ellen amiatt indítottak gondnokság alá helyezési pert, mert magánéleti problémái miatt súlyos alkoholbeteg lett. Amikor benyújtotta a gyámhivatal ellene a keresetet, akkor már járt kezelésre, és 2009. májusa óta absztinens, de munkát nem kapott, mivel jelentkezéskor elmondta, hogy ideiglenes gondnoka van, így nem alkalmazták sehhol. 2009-ben egy tárgyalás volt, pszichiáter szakértőt rendeltek ki, a vélemény még nem készült el.

Újabb rágalmozás illetve becsületsértés miatt indult ügyekben érkezett hozzánk megkeresés. Ismét Polgár Tamás szélsőjobboldali blogger jelentett fel egy fiatalembert, aki a saját (igen alacsony látogatottságú) blogjában tett néhány erőteljes kijelentést, miszerint benne lenne Tomcat elagyabugyalásában, illetve, hogy Tomcat náci szimbólum, valamint, hogy szívesen megvédené magát az erőszakos faszfejeketől. (Ez utóbbi nem Tomcatre vonatkozik, a szövegösszefüggésből kiderül.)

Az első fokú tárgyaláson arra hegyeztük ki a védelmet, hogy Tomcat közszereplő, közszereplőként pedig túrníe kellene az ilyen, és ehhez hasonló megnyilvánulásokat. Ezt próbáltuk korábbi, hasonló esetekben született ítéletekkel, illetve tényállításokkal alátámasztani. A bíróság álláspontunkat nem fogadta el, nem ismerte el Polgár Tamást közszereplőnek, így a vádlottat megrovásban részesítette.

Álláspontunk szerint Tomcat igenis közszereplő, ezt maga is kijelentette magáról, még 2007-ben, ezért igenis jóval súlyosabb kritikákat is el kell viselnie, mint egy átlagembernek, így például azt is, ha valaki náci szimbólumnak nevezi. Ezért az elsőfokú ítélet ellen fellebbeztünk, és ügyfelünket másodfokon fel is mentették. Az eljárás harmadfokon folytatódik, mert a magánvádló fellebbezett, azonban a tárgyalásra nem jött el, ezért az ítélet még nem jogerős.

Másik új ügyünkben egy nógrádmegyeri Cigány Kisebbségi Önkormányzati tag ellen eljárás folyik rágalmozás miatt a Balassagyarmati Városi Bíróságon. A „bűne” annyi, hogy amikor a fülébe jutott, hogy az iskolában egy szakácsnő állítólag azzal fenyegetőzött, hogy megmérgezi a roma gyerekeket, bement az iskolaigazgatóhoz ezt jelezni, ami visszajutott a szakácsnő fülébe, és feljelentést tett, eddig egy tárgyalás volt.

A Greenpeace Magyarország Egyesületnek is nyújtottunk jogi segítséget. 2007. május 1-én be nem jelentett demonstrációt tartottak a Lánchídon, ahol a hídról lelógva kifeszítettek egy transzparenst „Klímariadó: Zöld energiát!” felirattal, ami érintette a hajóútsávon. Hét résztvevőt előállítottak, és ellenük közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény miatt vádat emeltek, védelmüket mi láttuk el. Tekintettel arra, hogy ez a bűncselekmény akkor is megvalósul, ha tényleges veszélyhelyzet nem alakul ki, így 2009. április 16-án pénzbüntetést kaptak, de az eljáró bíró az ítélet kihirdetése után elmondta, hogy nagyra becsüli a Greenpeace munkásságát, és aljas dolognak tartja a bálnavadászatot.

Kábítószerfogyasztás miatt indult büntető ügyekben is látunk el védelmet, ezen a területen elsősorban akkor vállalunk képviselői tevékenységet, amikor az elfogyasztott mennyiség összegzése miatt a vádlott eszik az elterelés lehetőségétől. Két ilyen ügyünk van, az egyikben év végén emeltek vádat csekély mennyiségnél több kábítószer megszerzése miatt. Ügyfelünk a rendőrségen elmondta, hogy mióta és mennyi kábítószerrel használt, ezeket a mennyiségeket összeadták, és a becslés szerint ez meghaladta a csekély mennyiség felső határát, ezért nem engedték elterelésbe. A másik esetben már született első fokú ítélet, heroinista ügyfelünket jelentős mennyiségű kábítószer megszerzése miatt. 2 év 8 hónap fegyházbüntetésre ítélték. A 35 éves férfi 1999-től fogyasztott heroint, de a szakértők szerint nem alakult ki nála kábítószerfüggőség, annak ellenére, hogy elvonókezelésen is volt, ahol heroinfüggőséget diagnosztizáltak. Az elfogyasztott kábítószer mennyiségre a vádlott vallomása mellett semmilyen egyéb bizonyíték nem volt, ennek ellenére a bíróság szerint kétséget kizáróan meg lehetett állapítani a már meg nem lévő drog hatóanyag tartalmát. Mivel ügyfelünk már többször volt büntetve kisebb vagyoneelleni bűncselekmények miatt, melyeket egyébként kábítószerfogyasztásával összefüggésben követett el, ezért a bíróság szerint csak végrehajtandó szabadságvesztést lehetett alkalmazni. Az ítélet ellen fellebbeztünk. Ez az ügy jól példázza a joggyakorlatban jelenlévő anomáliákat. Egyrészt a szakértői intézetek az utóbbi években gyakorlatilag senkit nem minősítenek kábítószerfüggőnek, olyan saját módszert alakítottak ki, mely orvosi szempontból elfogadhatatlan, és ellentétes a diagnosztikus előírásokkal. A másik hiba a jogalkotásból fakad, ugyanis a jelenlegi szabályozást értelmező legfelsőbb bírósági (a TASZ által alkotmánybíróság előtt támadott) jogegységi döntés szerint a büntető törvénykönyv kábítószerrel visszaélés bűncselekmény meghatározása csak úgy értelmezhető, hogy a megszerzett kábítószer mennyiségeket össze kell adni, még akkor is, ha azok már nincsenek meg. A TASZ többször felvetette a törvénymódosítás szükségességét, mivel elfogadhatatlannak tartjuk, hogy fogyasztókat amiatt zárjanak börtönbe, mert nem csak alkalomszerűen használnak valamilyen illegális szert. Az igazságügyi szakembereknek erre az volt a válaszuk, hogy nincs jogalkotási kényszer, mivel szerintük fogyasztókat nem szoktak a bíróságok börtönbe küldeni. Esetünk jól példázza azt, hogy amennyiben a törvény lehetővé teszi a börtönbüntetést, akkor ennek kiszabására sor is fog kerülni.

Egy budapesti nevelőotthon munkatársa kérte segítségünket, mert az otthon egyik 16 éves lakója ellen feljelentést tett rágalmazás miatt egy tanár. Az eset előzménye az volt, hogy ez a férfi nevelőtanár rendszeresen megfélemlítette, megütötte a diákokat, és emiatt M.Károly levelet írt az ombudsmannak, és szólt az iskola igazgatójának is. A fiút kihallgatták a rendőrségen tanúként. Az érintett tanár ellentámadásba lendült, és feljelentette ügyfelünket rágalmazás miatt. Elvállaltuk a fiatal ember képviselői tevékenységét, azóta kérésére másik otthonba került.

Az intézeten kívüli tervezett otthonszülést a magyar állam nem tiltja, ugyanakkor nem alkotja meg a megfelelő kereteit, így több mint húsz éve alkotmányos mulasztásban van, s sérti az otthonszülést választók (többek között az Emberi Jogok Európai Egyezményében lefektetett) magánélethez való jogát és az emberi méltósághoz való jogukat is. Emellett a közreműködő szakemberek (bábák) automatikusan szabálysértést követnek el, továbbá többször mondva csinált okokból büntetőeljárások indulnak ellenük. A TASZ egyrészt alkotmánybírósági indítványt nyújtott be, továbbá szóbeli tanácsadást, védelmet és képviselői tevékenységet adott mind a szülőknek, mind a bábáknak. Így a Pesti Központi Kerületi Bíróságon öt vádlottunk ellen folyik büntetőeljárás, köztük Dr. Geréb Ágnes ellen, emellett két szülőt képviselünk a Váci

Rendőrkapitányságon, s egy édesanyját képviselünk az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt a Magyar Köztársaság ellen benyújtott kérelem kapcsán.

Írásbeli tanácsadás

Sokan kérnek segítséget a TASZ-tól levélben vagy e-mailben, nekik írásban válaszolunk, és amennyiben indokoltnak tartjuk, megkérjük az ügyfelet, hogy személyesen is jöjjön el a jogsegélyszolgálatra. Erre a tanácsadási formára elmondható, hogy többségében olyan problémával fordulnak hozzánk, melyek nem tartoznak a profilunkba. Sok közöttük a munkajogi, családjogi és büntetőjogi, illetve szabálysértési ügy, melyek alapjogokat nem érintenek.

Többen érdeklődtek konkrét kábítószeres bűncselekménnyel kapcsolatban az elterelésről, illetve a büntetőeljárás menetéről, őket tájékoztatjuk a tudnivalókról.

Tatárszentgyörgy - Galgagyörk

A romák ellen elkövetett, több emberéletet követelő támadások miatt a TASZ indokoltnak látta, hogy a 2009. február 22-i tatárszentgyörgyi kettős gyilkosság ügyében az Európai Roma Jogok Központjával (ERRC) és a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Irodával (NEKI) közös árnyékjelentést készítsen a tatárszentgyörgyi gyilkosságról, és az ügyben érintett hatóságok eljárásáról. A jelentés a rendelkezésre álló szakértői anyagok, a sértettek és a tanúk meghallgatása, az ügy hivatalos kommunikációja, valamint a nyilvánosságtól elzárt eljárások elemzésének módszerével készült. A jelentést 2009. május 7-én közös sajtótájékoztatón tártuk a nyilvánosság elé. Megállapítottuk, hogy a helyszínre kivonuló tűzoltóság, mentősök és a rendőrség egyaránt hibákat követett el, és a rendőrség terhére olyan mulasztások róhatók, melyek nehezítették a nyomrögzítést, így az elkövetők kézrekerítését is. Az ügy hivatalos kommunikációja a romák hatóságok iránti bizalmatlanságát növelte, és felelősök beazonosítása és számonkérése nem ellenőrizhető.

A támadás-sorozatnak egyik korábbi állomása Galgagyörk volt, itt szerencsére személyi sérülés nem történt. Az ügyben két sértettnek elvállaltuk a képviseletét, így majd bár nem teljes körben, de rálátásunk lehet a nyomozás eredményére is.